

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

TERMINOLOGIE MÓDNÍHO PRŮMYSLU V ITALSKÉM JAZYCE.

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Bc. Adéla Linhartová

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 2.

2014

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6. května 2014

Adéla Linhartová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce, panu doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D., za velmi cenné rady a připomínky a za laskavý přístup při konzultacích.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá terminologií módního průmyslu. Práce je rozdělena na dvě části. V úvodu první, teoretické, části autorka vymezuje sémantické pole módního průmyslu, s nímž bude pracovat. Dále se věnuje popisu jazyka módy, současného italského jazyka a odborného jazyka. V poslední řadě rozděluje italskou slovní zásobu a podrobně pojednává o jejích jednotlivých skupinách. Druhá, analytická, část pracuje s vybraným vzorkem klíčových slov vygenerovaných v rámci vytvořeného korpusu, který člení podle výše popsaného dělení italského lexika. Cílem práce je zjistit složení současné terminologie módního průmyslu a určit tak tendence obohacování lexika v jazyce módy. Součástí přílohy je italsko-český a česko-italský slovník zkoumaných termínů a jejich sémantická klasifikace.

Klíčová slova: terminologie módního průmyslu, jazyk módy, odborný jazyk, dělení italského lexika.

ANNOTATION

This diploma thesis deals with the Italian terminology of the fashion industry. The work is divided into two parts. In the opening of the first, theoretical, part the author delimits the semantic field of the fashion industry that she will work with. The author focuses on the description of the language of fashion, contemporary Italian language and the Languages for Special Purposes. Finally she divides the Italian lexicon and describes its each group in detail. The second, analytical, part handles with the chosen sample of keywords compiled by the created corpora and segments it according to the above mentioned division. The aim of the thesis is to discover the structure of the contemporary terminology of the fashion industry and to determine general tendencies of lexical enrichment in the language of fashion. The supplement comprises the Italian-Czech and Czech-Italian vocabulary and the semantic classification of the keywords.

Keywords: terminology of the fashion industry, language of fashion, Languages for Special Purposes, division of the Italian lexicon

Obsah

POUŽITÉ ZKRATKY	8
ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
I.1. Vymezení sémantického pole módního průmyslu	11
I.2. Jazyk módy	12
I.3. Současná italština a její stratifikace	15
I.4. Vymezení pojmu odborný jazyk	20
I.4.1. Odborný termín a terminologie	20
I.4.1.1. Terminologizace a determinologizace	22
I.5. Slovní zásoba a její dělení	24
I.5.1. Slova zděděná	24
I.5.2. Slova knižní	25
I.5.3. Výpůjčky	27
I.5.3.1. Výpůjčky adaptované a neadaptované	29
I.5.3.2. Prestiti di necessità e di lusso	30
I.5.3.3. Kalky	30
I.5.3.4. Internacionalismy	31
I.5.3.5. Pseudovýpůjčky	31
I.5.4. Slova vytvořená prostřednictvím slovtvorných procesů	32
I.5.4.1. Derivace	32
I.5.4.1.1. Suffixace	32
I.5.4.1.2. Prefixace	33
I.5.4.1.3. Parasyntéza	33
I.5.4.1.4. Alterace	34
I.5.4.1.5. Konverze	34
I.5.4.1.6. Redukce a retroformace	35
I.5.4.2. Kompozice	35
I.5.4.2.1. Struktura kompozit	36
I.5.4.2.2. Hlava kompozit	37
I.5.4.2.3. Plurál kompozit	38
I.5.4.2.4. Rod kompozit	40
I.5.4.2.5. Kompozita pravá a nepravá	40
I.5.4.2.6. Subordinační, atributivní a koordinační kompozita	40
I.5.4.2.7. Kompozita lidového a knižního původu	42

I.5.4.3.	Rozdíly mezi kompozicí a derivací.....	43
I.5.4.4.	Rozdíly mezi konfixací a derivací.....	44
I.5.4.5.	Rozdíly mezi kompozicí a konfixací.....	44
I.5.4.6.	Rozdíly mezi kompozicí a víceslovnými pojmenováními.....	45
I.5.5.	Neologismy	47
I.6.	Metoda excerptce lexikálního materiálu	49
II.	ANALYTICKÁ ČÁST.....	52
II.1.	Slova zděděná.....	54
II.2.	Slova knižní.....	59
II.3.	Výpůjčky.....	63
II.3.1.	Nejstarší výpůjčky	65
II.3.2.	Výpůjčky z období od 16. do 19. století.....	67
II.3.3.	Výpůjčky dvacátého století	71
II.3.4.	Výpůjčky, které neuvádí ani jeden ze slovníků	75
II.4.	Slova vytvořená prostřednictvím slovtvorných procesů	84
II.4.1.	Derivace	84
II.4.1.1.	Substantiva.....	86
II.4.1.2.	Adjektiva	88
II.4.1.3.	Slovesa.....	89
II.4.2.	Kompozice.....	90
II.4.2.1.	Kompozita typu [N+N] _N	90
II.4.2.2.	Kompozita typu [N+A] _N	95
II.4.2.3.	Kompozita typu [sN+N] _N	97
II.4.2.4.	Kompozita typu [P+N] _N	98
II.4.2.5.	Kompozita typu [A+N] _A	98
II.4.3.	Víceslovná pojmenování	99
II.5.	Syntagmata.....	107
ZÁVĚR		113
RIASSUNTO.....		115
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		118
PŘÍLOHY		121

POUŽITÉ ZKRATKY

v tabulkách a grafech:

Zin *Lo Zingarelli (2013), Vocabolario della lingua italiana, CD-ROM*

S-C *il Sabatini Coletti, Dizionario della Lingua Italiana, online verze*

SA bez uvedení roku (*senza anno*)

NT..... nenalezeno (*non trovato*)

ÚVOD

Předkládaná práce se zabývá terminologií módního průmyslu v italském jazyce. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

První část práce představuje teoretický úvod k praktické části. Na začátku si specifikujeme, v jakém významu budeme používat slovo „móda“, a vydefinujeme si sémantické pole módního průmyslu, kterým se budeme zabývat. Posléze se zaměříme na jazyk módy a uvedeme si jeho charakteristické rysy. V rámci této kapitoly se také zmíníme o původu slova „móda“, vzniku módního průmyslu jako takového a o bibliografických zdrojích pojednávajících o oděvu. Dále se podíváme na současnou italštinu a její vývojové tendence, neboť ovlivňují také námi zkoumanou varietu jazyka. Zmíníme také problematiku pojmenovávání odborného jazyka v italštině a podíváme se na pojmy termín a terminologie z hlediska definic uváděných slovníky a lingvisty. V rámci teoretické části dále rozdělíme italské lexikum do čtyř dílčích skupin a následně o každé z nich podrobně pojednáme, neboť toto dělení bude výchozím pro dělení našeho vyexcerpovaného vzorku. V poslední řadě popíšeme a zdůvodníme metodu excerpce lexikálního materiálu pro naši analýzu, které se budeme věnovat ve druhé části této práce.

Analytická část se bude zabývat vyexcerpovaným vzorkem termínů a podrobí ho důkladné jazykovědné analýze. Vzorek jsme získali srovnáním korpusu itWaC s námi vytvořeným korpusem složeným z lexikálního materiálu získaného ze tří italských módních časopisů: *Vogue*, *Elle* a *Grazia*. Vyexcerpované výrazy konzultujeme se slovníkem „*Lo Zingarelli (2013) - Vocabolario della lingua italiana*“ na CD-ROM a s internetovou verzí slovníku „*Il Sabatini Coletti. Dizionario della lingua italiana*“. Lexikální materiál budeme dělit podle klasifikace italského lexika uvedené v teoretické části práce a jednotlivé skupiny budeme zkoumat především z hlediska lexikální kategorie, datace a registrace ve slovnících. V rámci výpůjček se navíc zaměříme na míru jejich přizpůsobenosti, v rámci kompozit a víceslovných pojmenování na určení příslušeného typu, pozice hlavy a tvaru plurálu. Sémantickou klasifikaci ponecháme stranou, jelikož je aplikačním výstupem práce spolu s dvojjazyčným italsko-českým a česko-italským slovníkem zkoumaných termínů. Slovníky nabídnou překlad jednotlivých slov a slovních spojení. Výrazy považované za laikovi nepřiliš známé, doplníme o výkladovou část.

Cílem práce je podrobná analýza excerpovaných slov a slovních spojení, která nám nastíní současné složení terminologie módního průmyslu a vývojové tendence obohacování lexika v této odborné varietě.

I. TEORETICKÁ ČÁST

I.1. Vymezení sémantického pole módního průmyslu

Slovo móda má v češtině poměrně široký význam. Obecně se jedná o časově omezenou a všeobecně přijímanou oblibu, která se projevuje v umění, hudbě, filosofii, politice, oblékání a v mnoha dalších lidských aktivitách a myšlení. Naše práce je zaměřena na módu spojenou s oblékáním, kterou *Ottova všeobecná encyklopedie*¹ definuje jako dobově, místně i sociálně podmíněnou podobu a úpravu oblékání založenou na dočasném převaze určitého estetického vkusu. Módní průmysl pak tedy chápeme jako průmysl věnující se výrobě a prodeji oblečení.

Do sémantického pole módního průmyslu budeme zahrnovat výrazy označující všechny produkty módního průmyslu, tedy oblečení, módní doplňky, šperky a kosmetiku, které jsou námětem všech dnešních módních časopisů. Budeme sem samozřejmě řadit také názvy stylů a to nejen oblečení, ale i líčení, neboť je s módním průmyslem velmi úzce spojeno. S těmito výrazy se setkáváme především na stránkách módních časopisů a ostatních periodik, v reklamě, v televizi, ale samozřejmě také v běžné mluvě. Jazyk tvořený výše zmíněnými výrazy označujeme jako jazyk módy, též módního průmyslu.

¹ *Ottova všeobecná encyklopedie. Svazek M-Ž, Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha, 2003, s. 76.*

I.2. Jazyk módy

Slovo *moda* je odvozeno z francouzského *mode*, které vychází z latinského *modus* (ve významu způsob, styl). Tento výraz se v italštině poprvé objevil v roce 1648 v pojednání „*La carrozza da nolo, ovvero del vestire alla moda*“ od Agostina Lampugnaniho. K utváření jazyka módy ovšem docházelo již dávno předtím, de facto již od samého počátku formování současné italštiny, neboť oděv měl pro italskou společnost vždy velký význam a představoval pro ni symbol přepychu a bohatství.²

V současnosti móda nabývá velmi značného významu a na svou stranu získává čím dál víc příznivců. Leckdy je dokonce považována za jistou formu umění, nebo je přinejmenším vnímána jako sektor, který je s ostatními uměními (především s hudbou a filmem) úzce spjatý. O módním průmyslu jako takovém můžeme mluvit až od druhé poloviny devatenáctého století, kdy roku 1858 Charles-Frédéric Worth v Paříži zakládá krejčovský dům House of Worth. Přestože nebyl jediným ani prvním módním návrhářem své doby, vysloužil si titul „otec haute couture“ (tj. otec vysoké krejčoviny), jelikož svým klientům nabízel ručně šité šaty z nejluxusnějších látek, jež sám navrhoval, čímž změnil celý dosavadní koncept krejčího, který už neplnil pouze požadavky zákazníka, ale proměnil se zároveň v návrháře, který sám vytvářel své modely. Jako první také začal své návrhy představovat na živých modelech.³

Mezi nejstarší sekundární bibliografické zdroje zmiňující se o oděvu bývají řazena antická legislativní ustanovení „*leggi suntuarie*“, která některým sociálním skupinám ukládala povinnost nosit určité poznávací symboly a druhy oděvů, středověké „*prammatiche del vestire*“ a další archivní dokumenty jako závěti a stanovy. Mezi nejstarší zdroje se řadí také milánské „*Libro del Sarto*“, které obsahuje vůbec první sbírku skic.⁴ K tématu jazyka módy zatím vyšel pouze malý počet lingvistických studií, mezi nimi internetová encyklopedie Treccani⁵ uvádí práce Federicy Fioriové⁶, Giulie Caligarové⁷ a Glorie Corbucciové⁸ (z ní budeme v naší práci vycházet i my) zveřejněné

² Campo d'indagine. In: Treccani [online]. [cit. 2014-02-03]. Dostupné z:

<[³ Charles Frederick Worth \(1825–1895\) and The House of Worth. In: Metropolitan Museum of Art \[online\]. \[cit. 2014-03-12\]. Dostupné z: <\[http://www.metmuseum.org/toah/hd/wrth/hd_wrth.htm\]\(http://www.metmuseum.org/toah/hd/wrth/hd_wrth.htm\)>.](http://www.treccani.it/enciclopedia/linguaggio-della-moda_(Enciclopedia-dell'Italiano)/>.</p></div><div data-bbox=)

⁴ 2. Fonti e studi. In: Treccani.it. [online]. [cit. 2014-02-01]. Dostupné z

<[⁵ Tamtéž.](http://www.treccani.it/enciclopedia/linguaggio-della-moda_(Enciclopedia-dell'Italiano)>.</p></div><div data-bbox=)

⁶ Fiori F., Parole di moda, (in) *Italiano e oltre* 5, 1990, s. 153-156.

⁷ Calligaro G., La lingua della moda contemporanea e i suoi forestierismi, (in) *Lingua nostra* 60, 1999, s. 45-59

v rámci lingvistických časopisů *Italiano e oltre*, *Lingua nostra* a *Studi di Glottodidattica* a také knihu *Dizionario della moda*⁹ od Anny Canonica-Sawinové. Tyto práce jsou založeny především na zkoumání primárních pramenů, především módních časopisů a zásilkových katalogů, z důvodu jejich značného rozšíření.

Jazyk módy (*linguaggio/lingua della moda*) chápeme jako varietu jazyka tvořenou souborem výrazů označujících produkty módního průmyslu a jejich vlastnosti objevujících se především na stránkách módních časopisů, které představují jakési příručky určené široké veřejnosti podávající podrobný přehled o současných trendech a snažící se svým čtenářům poradit, co do svého šatníku a kosmetické výbavy zařadit a co naopak raději ne.

Na základě výsledků své práce „*La lingua della moda*“ Corbucciová¹⁰ definuje jazyk módy jako autonomní odborný jazyk (řadí ho mezi *lingua settoriale*, podrobněji viz I.4. Vymezení pojmu odborný jazyk), neboť tato varieta disponuje samostatným specializovaným lexikem a pravidelně využívá konkrétní morfosyntaktické struktury.

Corbucciová¹¹ popisuje, že jazyk módy zastává referenční, informativní, konativní a přesvědčovací funkci, kterou působí na příjemce neboli potenciální konzumenty luxusních produktů. Texty se snaží zaujmout především svou vizuální stránkou, a proto je psané slovo často podřízeno obrazové složce publikací a objevuje se pouze ve formě titulku či komentáře. Jako další typický znak uvádí užívání neologismů a nepřizpůsobených výpůjček. Důvodem je nejspíše jejich silná expresivita a samozřejmě i „módnost“. Móda jde ruku v ruce se světem filmu a hudby a musí se tak neustále přizpůsobovat nejnovějším (a velmi často rychle pomíjivým) trendům, které těmito dvěma světům vládnu. To, že se jazyk módy uchyluje při přejímání nových slov k angličtině, není samozřejmě nic překvapivého. V posledních padesáti letech tento jazyk vystřídal francouzštinu coby nejvýznamnější cizí jazyk a potvrdil tak zvyšující se dominanci Spojených států amerických a jejich ohromný vliv na zábavní i módní průmysl. Počet výpůjček z francouzštiny byl oslaben, ale v italštině přetrvávala jednotlivá slova označující druhy oblečení a látek, způsob zpracování a vysokou módu, uvádí Corbucciová.¹²

⁸ Corbucci G., *La lingua della moda*. (in) *Studi di Glottodidattica*, 2/2008, Bari, Università degli studi di Bari, 2008, s. 37-51.

⁹ Canonica-Sawina A., *Dizionario della moda*, SugarCo, Carnago, 1994.

¹⁰ Corbucci G., *La lingua della moda...*, op. cit., s. 48.

¹¹ Tamtéž, s. 49.

¹² Tamtéž, s. 49.

Corbucciová¹³ si v závěru práce všimá, že jazyk módy je užíván dvěma způsoby: na jedné straně se objevují „odborné“ texty nesrozumitelné laikovi, na straně druhé však nalezneme i články určené širokým masám, které čtenáři nečiní sebemenší problémy. Autorka uvádí jako příklad míru užívání anglicismů, která závisí na druhu periodika a cílové skupině, na kterou dané periodikum míří. V módních časopisech jako *Vogue*, *Elle* a dalších je frekvence anglicismů vysoká, neboť se jedná o specializované módní magazíny. Za povšimnutí ovšem stojí, že se výpůjčky objevují (i když v menší míře) také v ženských časopisech určených mladším věkovým kategoriím, zatímco v periodících s cílovou skupinou střední generace jich nalezneme poskrovnu.¹⁴ Tento trend si autorka vysvětluje tak, že současná italská „mladá“ společnost je chápána jako značně „globalizovaná“ a znala angličtiny a že mladí mnohé anglické výrazy užívají i při běžné mluvě.

¹³ Corbucci G., *La lingua della moda*, op. cit., s. 50.

¹⁴ Tamtéž, s. 49.

I.3. Současná italština a její stratifikace

Co se historie týče, je italština velmi specifickým jazykem, neboť po mnoho staletí fungovala především jako jazyk psaný, zatímco v mluveném projevu mluvčí dávali přednost dialektům, píše D'Achille¹⁵. Od konce druhé světové války prošel tento jazyk velkými změnami. Přešlo se od užívání dialektů k intenzivnějšímu užívání regionálních variant (*italiano regionale*) a standardní italštiny (*italiano standard*). Jako důvody, které k těmto změnám vedly, uvádí Dardano¹⁶ urbanizaci, skolarizaci, masovou alfabetizaci společnosti, technický a vědecký pokrok v celoevropském, respektive v některých směrech v celosvětovém měřítku, vnitřní emigraci, rozvoj společenského života a v neposlední řadě také zvýšení vlivu médií. Tyto faktory podle něj zapříčinily také upadání dioglosie, tj. současného používání dvou jazyků nebo dvou forem jednoho jazyka na jednom území, která byla typická především pro italštinu 19. století. D'Achille¹⁷ je však toho názoru, že dioglosie v určité formě přežívá dodnes, jelikož mnoho Italů stále hovoří jak dialektem, tak i standardní italštinou a danou jazykovou variantu volí podle odpovídající situace.

Jako zlomový bod vývoje italštiny můžeme chápat rok 1954, kdy začala vysílat italská televize RAI. Ta přinesla do jazyka určitou unifikaci, již se do té doby nepodařilo ani italskému školství. Televize byla určena široké veřejnosti a v jejích počátcích existoval pouze jeden vysílací kanál, takže de facto celá italská společnost sledovala a poslouchala tytéž programy, což mělo samozřejmě blahodárný vliv na sjednocování italštiny. V roce 1954 měla televize 57% diváků a během sedmi let, tedy do roku 1961, jich získala neuvěřitelných 97%.¹⁸ Čísla ukazují, že byl její vliv opravdu enormní.

Podle Dardana¹⁹ se „nová“ italština, tj. italština dvacátého století, vyznačovala syntaktickým zjednodušováním a docházelo k mísení termínů z různých oborů. Slova se dostávala do dalších sektorů jazyka prostřednictvím metafor a význam tak začalo ovlivňovat jejich umístění v kontextu. Jazyk mladých a výrazy typické pro mluvený projev pronikaly do dalších útvarů jazyka jako například do jazyka novin apod. Od poloviny osmdesátých let se spolu s novými prostředky komunikace (mobilní

¹⁵ D'Achille P., *L'Italiano contemporaneo*, Bologna, Mulino, 2003, s. 30.

¹⁶ Dardano M., Profilo dell'italiano contemporaneo, in: Serianni L., Trifone P. (a cura di), *Storia della lingua italiana, vol. II.*, Einaudi, Torino, 1994, s. 345.

¹⁷ D'Achille P., *L'Italiano...*, op. cit., s. 15.

¹⁸ L'Azienda. In: Rai [online]. [cit. 2014-013-03]. Dostupné z: <<http://www.rai.it/dl/rai/text/ContentItem-9e40fc26-6bca-4fc7-a682-50d48a0f19e0.html>>.

¹⁹ Dardano M., Profilo..., op. cit., s. 378.

telefony, fax atd.) vytvářely také nové způsoby komunikace a docházelo tak k upravování dřívější textové typologie. Mluvený jazyk se započal stahovat do ústraní, stále výrazněji se projevovala obrazová a zvuková komunikace, čemuž se začaly přizpůsobovat také informační prostředky.²⁰

Přestože se v posledních desetiletích italština oprostila od mnoha tradičních přístupů, staví i v dnešní moderní mluvě na starém základu. Jako současné tendence Dardano²¹ uvádí zjednodušování v morfologii a syntaxi: častá je abreviace, kondenzace, imitace anglických struktur slov. Fonologie a intonace nejsou tolik standardizované, neboť dosud neexistuje model jednotné národní výslovnosti. Unifikace funguje především ve vyšších vrstvách jazyka. D'Achille²² uvádí jako modelovou výslovnost italštiny tzv. *fiorentino emendato*, ale dodává, že tato výslovnostní varianta není v praxi příliš užívána vyjma profesionálních řečníků či herců, kteří se jí učí v rámci studií. Běžně se s ní setkáváme například v dabingu, divadle, seriálech, reklamě, národních rozhlasových stanicích (zde ale často může docházet k mísení s místními výslovnostními variantami), naopak ve filmu nikoliv. Téměř většina mluvčích, včetně těch, kteří skvěle ovládají psanou standardní italštinu, ve svém mluveném projevu užívá regionální výslovnost, nebo mluví velmi vzdáleně standardnímu modelu. Dardano²³ zmiňuje, že někteří navrhují plně legitimizovat regionální výslovnostní varianty, nebo potvrdit primát severní výslovnosti (*pronuncia „ambrosiana“*), která je mnohými považována za nejvýznamnější v důsledku silného společenského a ekonomického vlivu severní Itálie, především pak tzv. Italského trojúhelníku (Turín-Milán-Janov). Vlivem rádia a televize byly regionální varianty výslovnosti částečně uznány, ale autor dodává, že bohužel dodnes přetrvávají předsudky ohledně středně-j jižních výslovností, které jsou považovány za nízké.²⁴

Co se týče grafické stránky jazyka, již od konce dvacáté století dochází k postupnému snižování grafických překážek (např. užití grafému *k* namísto jeho nahrazení italským *ch: koinè, karatè* atd.). Jako další znaky současné italštiny Dardano²⁵ uvádí expanzi pronominální forem *gli* (ve významu *a lui/lei/loro*) a *lui, lei* ve funkci podmětu i pro neživé referenty (namísto *esso, essa*), zkrácené adjektivní formy typu *gli aspetti macro, un appartamento mini* atd. V oblasti slovtvorných procesů si všímá

²⁰ Dardano M., *Profilo...*, op. cit., s. 378-9.

²¹ Tamtéž, s. 406.

²² D'Achille P., *L'Italiano...*, op. cit., s. 30.

²³ Dardano M., *Profilo...*, op. cit., s. 408.

²⁴ Tamtéž, s. 408.

²⁵ Tamtéž, s. 422.

neoklasické kompozice, která na konci devadesátých let zažívá velký rozmach a stává se běžnou nejen ve vědeckých oborech ale i v každodenní mluvě (např. *tossicodipendente, dietoguida* atd.)²⁶, což potvrzuje i studie Iacobiniho a Thorntonové z roku 1992²⁷, jejíž výsledky ukazují, že nová slova jsou v současné italštině (tj. do roku 1992) nejčastěji tvořena pomocí sufixace (50,6%), neoklasické kompozice (16,7%) a prefixace (9,4%). D'Achille²⁸ dodává, že pro současnou italštinu je typická také gramatikalizace a lexikalizace výrazů. Ke gramatikalizaci uvádí jako příklad sloveso *venire*, které ztrácí svůj původní význam a často nahrazuje sloveso *essere* v pasivní konstrukci (*La porta viene aperta.*), a výrazy jako *causa* a *via*, které se objevují ve slovních spojeních typu *a causa di, per via di*, nebo nabývají funkce předložek (*causa il freddo, via fax*). V případě lexikalizace slovních spojení dochází k utváření nových slov: *a fresco* → *affresco, fai da te* → *fai-da-te*.²⁹

V současnosti italštinu velmi silně ovlivňují také vnější faktory, především kontakt s angličtinou, jejíž ohromný vliv se projevuje v přejímání nepřizpůsobených výpůjček, ale také v syntaxi a frazeologii (např. *politicamente corretto* ← *politically correct; Non c'è problema.* ← *It's no problem*).³⁰ D'Achille³¹ si také všimá, že oproti minulosti se mnoho dnešních anglicismů neobjevuje pouze v odborných oblastech jazyka (informatika: *mouse, e-mail, modem, browser, server*; lékařství: *by-pass, day hospital*; finančnictví: *spin off, bond, dumping*; ekonomie atd.), ale také v oblastech neodborných (sport: *goal, corner, dribbling, pressing, tie-break, ace*; hudba: *hit, disc-jockey, rock, soul, band*; televize a masmédiá: *talk show, fiction, audience, spot, share, trash*; móda: *t-shirt, pants, boots* atd.) a v běžné mluvě: (*week-end, okay* atd.).

²⁶ Dardano M., *Profilo...*, op. cit., s. 422.

²⁷ Iacobini C. – Thornton A. M., *Tendenze nella formazione delle parole nell'italiano del ventesimo secolo. Linee di tendenza dell'italiano contemporaneo*, Atti del XXV Congresso, Bulzoni, Roma, 1992, s. 25-55.

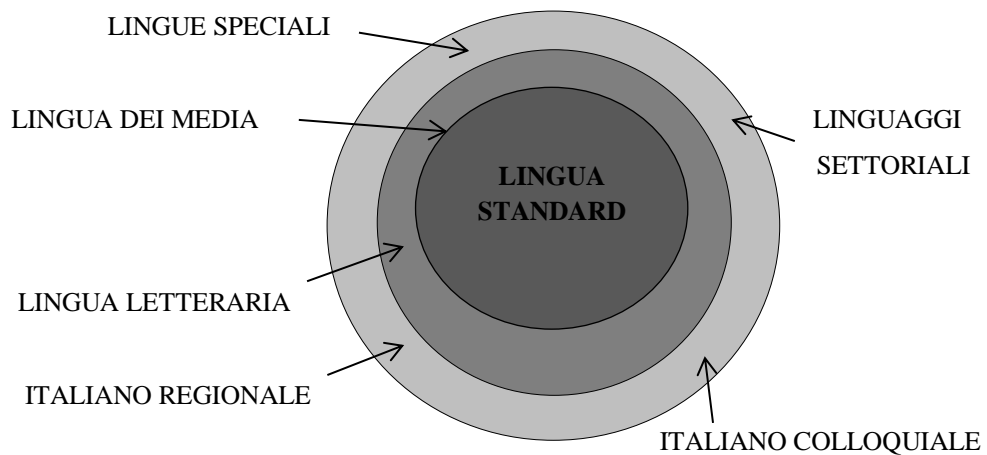
²⁸ D'Achille P., *L'Italiano...*, op. cit., s. 32.

²⁹ Tamtéž, s. 32.

³⁰ Tamtéž, s. 33.

³¹ Tamtéž, s. 76.

Dardano nabízí přehledné schéma stavby italštiny konce dvacátého století³²:

Jak vyplývá ze schématu, v rámci standardní italštiny vyděluje různé stupně a jim odpovídající styly: pracovní, běžný, technický, literární atd. Do jádra umísťuje pouze standardní italštinu. „*Italiano standard*“ D’Achille³³ popisuje jako jazykovou varietu, kterou všichni mluvčí označují za správnou, a která je popsána v gramatikách a užívaná jak v psané tak v mluvené formě. Někteří toto označení kritizují a navrhují užívat termín „*italiano letterario*“, „*italiano normale*“, nebo „*italiano normativo*“. Označení „*italiano letterario*“ se D’Achillemu jeví jako nepřiliš šťastné, jelikož současné „*italiano standard*“ nekorresponduje s literární italštinou, která je dnes chápána jako dřívější standardní varietu. Jazyk médií Dardano umísťuje na pomezí přechodové části a jádra, neboť přizpůsobuje svým vlastním komunikačním požadavkům jak standardní italštinu, tak i „*linguaggi di gruppi*“ (jazyky zvláštní) a „*linguaggi settoriali*“ (jazyky odborné). V přechodové části nalezneme pouze literární jazyk, zatímco periferie má velmi pestré složení. Dardano do ní řadí regionální, hovorové i odborné variety jazyka. Podle tohoto schématu bychom tedy jazyk módy náležející ke skupině „*linguaggi settoriali*“ zařadili do jazykové periferie.

Tzv. „*italiano neostandard*“ Dardano³⁴ nezařazuje, protože prochází více varietami dnešní italštiny a nemůže tak být součástí centra jazyka. Tato varietu se objevuje v osmdesátých letech minulého století v mluveném a psaném formálním a neformálním jazyce vzdělaných vrstev. Francesco Sabatini ji v roce 1985 dává

³² Dardano M., *Profilo...*, op. cit., s. 370.

³³ Tamtéž, s. 370.

³⁴ Tamtéž, s. 372.

označení „italiano dell'uso medio“ a v roce 1987 ji Gaetano Berruto přiděluje již výše zmíněné označení „neostandard“. Dardano³⁵ ji vymezuje jako varietu italštiny, která využívá lingvistických rysů donedávna považovaných za okrajové jako například užívání některých slov hovorového a regionálního charakteru a determinované užívání zájmen, časů a slovesných způsobů. Jako typické rysy tohoto útvaru jazyka D'Achille³⁶ uvádí vytýkací vazby (*È lui che me l'ha detto.*) a zájmena *lui*, *lei* a *loro* užívané stále častěji ve formě podmětu. Pozorování těchto jevů se mu jeví jako velmi důležité, neboť tyto jevy představují současné jazykové tendence a pomáhají nám odhadnout, kam se bude italština v budoucnu přibližně vyvíjet.

³⁵ Dardano M., *Profilo...*, op. cit., s. 372.

³⁶ D'Achille P., *L'Italiano...*, op. cit., s. 36.

I.4. Vymezení pojmu odborný jazyk

V italštině neexistuje jednotný názor na to, jak pojmenovávat odborný jazyk. Jak uvádí Cortelazzo³⁷, variety jazyka užívané v konkrétních oblastech společenského a profesního života jsou označovány v jednotlivých studiích často různými (a často také nesynonymními) názvy: *lingue speciali*, *linguaggi speciali* (především pro určení „podoblasti“ odborného stylu jako *linguaggio scientifico/filosofico/sportivo* atd., ale také pro *linguaggio pubblicitario, televisivo, giornalistico*), *linguaggio tecnico, sottocodice, linguaggio settoriale* (dnes také jako *linguaggio specialistico-settoriale*), *tecnoletto, microlingua* aj. V závěru dodává, že bohužel není definována jasná hranice pro užití výše uvedených termínů. Sám navrhuje užívání termínu *lingue speciali*, který definuje jako funkční varietu národního jazyka spjatou s určitou oblastí znalostí a oborem odborné činnosti, kterou užívá pouze omezený počet mluvčích pro uspokojení komunikačních schopností v dané oblasti.³⁸ Svůj výběr odůvodňuje následovně:

- a) celé spojení *lingue speciali* se mu jeví jako přesnější, nežli nejčastěji užívaný termín *linguaggi settoriali*;
- b) volí výraz *lingua* (namísto *linguaggio*), neboť odkazuje pouze na verbální kód, zatímco termín *linguaggio* můžeme chápat jako language, tj. řeč neboli schopnost komunikovat jazykem, jako určitou podmnožinu jazyka, též styl, a v neposlední řadě jako vyjadřování jakýmkoliv symbolickým systémem, ne nutně jazykem (např. řeč umění, řeč očí atd.);
- c) volí označení *speciale*, jelikož ho užívají i ostatní jazyky (angl. *special languages*³⁹, fr. *langues de spécialité*) vyjma němčiny (*Fachsprachen*).⁴⁰

I.4.1. Odborný termín a terminologie

Slovníky mají téměř vždy jednoznačnou a ucelenou představu o významu termínu. Výkladové slovníky ho definují jako odborný výraz, název či pojmenování s přesným významem⁴¹; slovníky terminologické jako odborný název nebo ustálené pojmenování s jednoznačným, přesně definovaným významem⁴². Slovníky naučné ho

³⁷ Cortelazzo M., *Lingue speciali. La dimensione verticale*, Padova, Unipress, 2007, s. 7.

³⁸ Tamtéž, s. 7-8.

³⁹ Užívá se také označení Languages for Special Purposes (LSP).

⁴⁰ Cortelazzo M., *Lingue speciali...*, op. cit., s. 8

⁴¹ Červená V. - Filipec, J. a kol., *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 2. vyd., Academia, Praha, 1994, s. 448.; Pala K., *Slovník českých synonym*, Nakladatelství Lidových novin, Praha, 2000, s. 361.

⁴² Hauser P. a kol., *Slovník jazykovědné terminologie*, Nová škola, Brno, 2001, s. 45.

pak chápou jako odborný název užívaný pro označení vědeckých údajů, zejména těch, pro které v běžném jazyce chybí odpovídající výraz.⁴³

Lingvisté však na termíny a terminologii obecně pohlíží z mnoha různých aspektů a nabízí detailnější a ucelenější definici. Radimský⁴⁴ definuje termín jako lexikální jednotku náležející ke specializované varietě jazyka a staví ji do opozice vůči běžnému termínu, který se neomezuje pouze na omezený okruh uživatelů, ale který je naopak znám většině uživatelů jazyka, jimiž je zároveň i běžně používán.

Čermák⁴⁵ pohlíží na povahu a složení lexikonu ze sedmi aspektů. Pro naše účely použijeme jeho dělení z hlediska rozsahu sledovaných lexikálních dat a šíře spektra jejich uživatelů, podle nichž lexikon dělí na lexikon obecný a na terminologický. Terminologii chápe jako souhrn všech termínů všech oborů a speciálních oblastí, s níž pracují především specialisté, a lexikon obecný jako tu část lexikonu, kterou většina mluvčích daného jazyka dobře zná a používá. Hlavním rozdílem mezi lexikonem obecným a terminologickým by se mohla zdát jejich velikost. Myně bychom mohli považovat obecný lexikon za obsáhlejší v důsledku toho, že v něm nalezneme zpravidla i odborné termíny. Musíme si však uvědomit, že nelze jednoznačně vytyčit hranici mezi obecným lexikonem společným pro všechny uživatele daného jazyka a lexikonem terminologickým. Jazyk je pohyblivý organismus, který neustále přijímá a zároveň opouští některé již neplatné či neužívané výrazy, a proto je představa o kompletní zachycení jazyka pouze idylická. Jak uvádí Čermák⁴⁶: „*Zásadní rozdíl mezi obecným, nespecializovaným slovníkem a slovníkem specializovaným, a tedy terminologií je však v povaze lexémů a jejich významu. Oproti lexémům obecného jazyka mají termíny nutně každý svou exaktní definici (definici encyklopedickou) a jejich platnost je v tomto smyslu závazná a neměnná.*“

Dardano⁴⁷ vymezuje 4 kritéria, kterými se odlišují „termín“ (*termine tecnico*) a „slovo“ (*parola comune*):

1. termín je monosemický, slovo má tendenci k polysémii;
2. termín je specifický, jelikož náleží k přesně vymezenému terminologickému poli;

⁴³ *Universum – všeobecná encyklopedie*, díl 9, Odeon, Praha, 2001, s. 466.

⁴⁴ Radimský J., *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)*, JČU, PedF, České Budějovice, 2003, s. 12.

⁴⁵ Čermák F., *Lexikon a sémantika*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2010, s. 13.

⁴⁶ Tamtéž, s. 13.

⁴⁷ Dardano M., *Lessico e semantica*, in: Sobrero A. (a cura di), *Introduzione all'italiano contemporaneo, Le strutture*, Laterza, Roma-Bari, 1993., s. 333-334

3. každý termín se nachází v bilaterální či multilaterální pozici s ostatními termíny, které tvoří daný vědecký slovník;
4. termín má výsadní vztah k denotovanému předmětu.

Tento výklad představuje vědeckou terminologii jako přesně vymezenou z hlediska formálního i sémantického. Dardano⁴⁸ ale dodává, že je toto vymezení zkreslené a neodpovídá vždy realitě. Specifický charakter terminologie se zvyšuje vzhledem k počtu jeho uživatelů: čím méně uživatelů, tím přesnější a jednoznačnější je.

I.4.1.1. Terminologizace a determinologizace

Terminologizací slov, tj. tvořením termínů, se ve své práci *Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny* (Academia, Praha 1984) zabývá také Poštolková. Ta ji chápe jako:

- a) sémantické tvoření termínů, kdy se slovo běžné slovní zásoby mění v termín pouhou významovou proměnou;
- b) „*syntakticko-sémantické tvoření, kdy se termín realizuje jako nové spojení slov z běžného jazyka*“⁴⁹;
- c) slovotvorný proces, při němž vzniká termín derivací, kompozicí či zvláštními způsoby tvoření (např. abreviací).⁵⁰

Na terminologizaci Poštolková nahlíží ze dvou hledisek. Z hlediska lexikologického se jedná o „*proces přejímání slov z běžné slovní zásoby do terminologických soustav*“⁵¹, tedy o tzv. různosystémovou stejnovýznamovost (kořen slova – kořen rovnice). Z hlediska sémantického jde „*o významovou adaptaci slova pro funkci termínu nebo o rozšíření významu o nový, terminologický význam*“⁵², tedy o tzv. různosystémovou polysémii (paměť – paměť počítače). Pokud je terminologický význam velmi vzdálený významu původnímu, dochází k tzv. různosystémové homonymii (šum jako zvukové nebo hlukové znečištění – šum jako pěna na povrchu roztavených kovů). „*Termín může být motivován primárním významem běžného slova (neterminologickým), ale také sekundárním významem (i terminologickým), takže termín je pak motivován opět termínem*“.⁵³

⁴⁸ Dardano M., *Lessico ...*, op. cit., s. 334.

⁴⁹ Poštolková B., *Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny*, Academia, Praha, 1984, cit. In: Hrbáček J., *Termín v textu a jazykovém systému* (rec.), Naše řeč 69, 1986, s. 87.

⁵⁰ Tamtéž, s. 87.

⁵¹ Tamtéž, s. 87.

⁵² Tamtéž, s. 87.

⁵³ Tamtéž, s. 87.

Nedochází ovšem pouze k přeměně běžných slov na termíny, ale také k opačnému procesu, tzv. **determinologizaci**, tedy k přeměně slov odborného významu v neoborný. Podle Poštolkové⁵⁴ se termíny se dostávají do centra lexikálního systému národního jazyka, stávají se běžně užívanými slovy (často s oslabeným původním významem) a dochází tak k pevnému propojování odborné a běžné slovní zásoby. K rozšíření termínů dochází především prostřednictvím novin. Jako jedny z hlavních míst, kde se termíny „aklimatizují“ a odkud pak dále pronikají do obecného jazyka, uvádí Dardano⁵⁵ právě deníky.

⁵⁴ Poštolková B., *Odborná...*, op. cit., s. 87.

⁵⁵ Dardano M., *Lessico e semantica...*, op. cit., s. 334.

I.5. Slovní zásoba a její dělení

Slovní zásoba neboli lexikum je souhrn všech jazykových jednotek určitého jazyka. Filipec a Čermák⁵⁶ rozumí pod pojmem jazyková jednotka slova, spojení slov, sousloví a frazémy. Slovní zásoba je otevřený systém, jehož počet slov není uzavřen a je nejjistitelný. Přibližný odhad jejího rozsahu poskytují slovníky. Velikost lexika hovoří o jazykovém bohatství národa.

Slovní zásobu dělíme na aktivní a pasivní. **Aktivní slovní** zásobu tvoří výrazy, které člověk běžně používá při ústní i písemné komunikaci. Její velikost Hauser⁵⁷ odhaduje přibližně na 5000 slov. Naopak do **pasivní** slovní zásoby zahrnujeme slova, kterým jedinec rozumí, ale která sám běžně nepoužívá. Uvádí se, že velikost pasivního slovníku převyšuje třikrát až šestkrát rozsah aktivního slovníku.

Hamplová⁵⁸ dělí italskou slovní zásobu do čtyř hlavních skupin:

1. slova zděděná (*lessemi ereditari/patrimoniali*)
2. slova knižní (*parole dotte/latinismi/cultismi*);
3. výpůjčky (*prestiti linguistici*) a
4. slova vytvořená prostřednictvím slovtvorných procesů (*neoformazioni*).

My se v rámci slovní zásoby zmíníme ještě o neologismech, které z funkčního hlediska chápeme jako slova nová nebo doposud nevžitá.

I.5.1. Slova zděděná

Slova zděděná označujeme v italštině jako „*lessemi ereditari*“ nebo „*lessemi patrimoniali*“. Řadíme sem slova, jejichž vývoj lze vysledovat přímo z lidové latiny, z níž přešla do italštiny ústním podáním. Musíme si však uvědomit, že italština vlastně není odvozena z latiny, nýbrž že se jedná přímo o samotnou latinu, která se v průběhu času postupně vyvíjela a formovala. Nelze se tedy ptát, kdy tato slova do italštiny vstoupila, jelikož existovala již před jejím vznikem. Lingvisté srovnávají slova zděděná

⁵⁶ Filipec J. - Čermák, F. *Česká lexikologie*, Academia, Praha, 1985, s. 281.

⁵⁷ Hauser P. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. SPN, Praha, 1980, s. 14.

⁵⁸ Hamplová S., *Mluvnice italštiny*, Praha, Leda, 2004, s. 370.

s jejich původním latinským základem a příbuznými slovy a snaží se tak vymezit pomyslnou hranici mezi koncem existence latiny a vznikem italského jazyka.⁵⁹

Encyklopedie Treccani⁶⁰ uvádí, že tato skupina slov tvoří přibližně 15% celého italského lexika a téměř polovinu základní italské slovní zásoby. Patří sem nejčastěji užívaná slovesa, podstatná jména a adjektiva a především gramatická slova (členy, předložky, spojky, zájmena), která tvoří většinu základního slovníku.

Jak dodává Hamplová⁶¹, některá slova si zachovala původní latinskou podobu (např. *terra, mare, rosa, amare, bene, per*), ale u mnoho dalších došlo ve srovnání s původním významem k hláskovým změnám (např. *habere > avere, mensis > mese, civitas > città*).

I.5.2. Slova knižní

Slova knižní se v italštině označují termínem „*parole dotte*“, „*latinismi*“ a „*cultismi*“. Hamplová⁶² je popisuje jako výpůjčky z latiny přejaté do již existujícího italského jazyka, která neprošla ústním podáním, čímž u nich nedošlo k typickým hláskovým změnám.

Latinská slova vstoupila poprvé do lidového jazyka již v období středověku. Latina přestala být hlavním mluveným jazykem a nebyla ani mateřským jazykem žádného národa, nicméně přesto zůstala po mnoho dalších staletí jediným psaným jazykem a stala se tak i jediným prostředkem šíření kultury. Vzdělanci ovládali kromě svých rodných jazyků také latinu a mnohé latinské výrazy přenášeli právě do své mateřštiny.⁶³ Z tohoto důvodu nebyly latinismy plně vystaveny vývoji a nedošlo tak u nich k typickým hláskovým změnám jako u slov zděděných, jak jsme již uvedli výše.

Ze strukturního hlediska můžeme latinismy považovat za výpůjčky, jelikož se jedná o lexémy, které přešly z cizího jazyka (v našem případě z latiny) do florentštiny a poté do italštiny. Podobně jako výpůjčky si zachovaly formu blízkou původnímu latinskému modelu, což se u slov zděděných nestává. Jako příklad si uveďme latinský diftong „*au*“, který se v latinismech zachoval (*causa > causa*,

⁵⁹ 5.1. Lessemi ereditati dal latino. In: Treccani. [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <[⁶⁰ Tamtéž.](http://www.treccani.it/enciclopedia/lessico_(Enciclopedia-dell'Italiano)/>.</p></div><div data-bbox=)

⁶¹ Hamplová S., *Mluvnice italštiny...*, op. cit., s. 370.

⁶² Tamtéž, s. 370.

⁶³ 1. Definizione In: Treccani. [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <[25](http://www.treccani.it/enciclopedia/latinismi_(Enciclopedia_dell'Italiano)/>.</p></div><div data-bbox=)

aurum > *aureo*), zatímco ve slovech zděděných změnil na „o“ (*causa* > *cosa*, *aurum* > *oro*). Teoreticky bychom je tedy mohli řadit do skupiny výpůjček. Lingvistika však v jejich případě staví do popředí ne strukturní, ale historické hledisko a vymezuje jim samostatnou skupinu. Na rozdíl od ostatních výpůjček provází výpůjčky z latiny téměř celou historii italského jazyka a z kvantitativního hlediska je jejich příspěvek do italského lexika opravdu obrovský.⁶⁴ Příliv latinismů není omezen pouze na první století formování italského jazyka, ale pokračuje ve velké míře také v moderní době. Jedná se především o vědeckou a přírodovědnou terminologii.

Latinismy se řídí fonologickými pravidly latiny a částečně tak působí i na italskou fonologii, která jejich prostřednictvím přijímá hlásky a hláskové skupiny, u nichž by jinak došlo k přeměně. Díky latinismům italština disponuje možností tvořit složitější sémantické rodiny, než by jinak bylo možné pouze pomocí slov zděděných. Pro ilustraci se podívejme na původ výrazů příbuzných slovu *occhio* (slovo zděděné). Běžná slova jsou odvozena z tvaru *occhio* (novotvary *occhiale*, *occhiata*, *occhiolino*), zatímco termíny odborné, v našem případě především lékařské, jsou původu latinského či řeckého: *oculare*, *oculista* (latinismy), *oftalmico*, *ottico* (grécismy). Je třeba říci, že takováto výrazová bohatost způsobuje často velké problémy těm, kteří si daný jazyk osvojují, jelikož není možné s jistotou předvídat, jaký tvar budou mít adjektiva či jiné slovní druhy odvozené od určitého slova. Například k podstatnému jménu *orrecchio* bychom mohli chybně přiřadit přídavné jméno *orecchiale* namísto správné varianty *auricolare* a k podstatnému jménu *pecora* přídavné jméno *pecorino*, *pecorale* nebo *pecoreccio*, namísto *ovino*.⁶⁵

Encyklopedie Treccani⁶⁶ v poslední řadě zmiňuje tzv. **sémantické latinismy**. Jedná se o slova, která mají dvojí význam: 1. běžný a 2. blízký původnímu latinskému významu. Italské *gentile* označuje adjektivum ve významu: 1. šlechtitý, laskavý, ale zároveň také 2. šlechtického původu.

Mezi latinismy řadíme např. *abbreviazione*, *biblioteca*, *cibo*, *evento*, *fantasia*, *incubo*, *labbro*, *numero*, *piscina*, *pensione*, *scolastico*, *teatro*.

⁶⁴ 1. Definizione In: Treccani. [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <[⁶⁵ 5.2 I latinismi. In: Treccani \[online\]. \[cit. 2014-02-04\]. Dostupné z: <\[⁶⁶ Tamtéž.\]\(http://www.treccani.it/enciclopedia/lessico_\(Enciclopedia-dell'Italiano\)/>.</p></div><div data-bbox=\)](http://www.treccani.it/enciclopedia/latinismi_(Enciclopedia_dell'Italiano)/>.</p></div><div data-bbox=)

I.5.3. Výpůjčky

Ačkoliv se může zdát výpůjčka zcela jasným a lehce definovatelným pojmem, při podrobnějším prozkoumání zjistíme, že rozdíly mezi jednotlivými výpůjčkami jsou opravdu velké, a není jim proto možné přisuzovat stejný význam. Podle Gusmaniho⁶⁷ musíme výpůjčkou nazývat jakékoliv prolínání s cizími jazyky, nejen národními, ale také individuálními, vlastními každému mluvčímu. V této práci budeme termínem výpůjčka rozumět lexém pocházející z cizího jazyka. Leckdy je takovýto lexém těžko rozlišitelný od domácích slov. Výpůjčka začíná být pocíťována jako domácí, jestliže slouží jako derivační báze podle domácích slovotvorných pravidel (např. *angl. look* > *it. lookare*; *angl. zoom* > *it. zoomare*).

Jak píše Hamplová⁶⁸, přejímání nových výrazů z jiných jazyků probíhá ve všech jazycích a je těsně spjata s mimojazykovou skutečností. To potvrzuje i Čermák⁶⁹, který uvádí, že je jazyk ovlivňován jazyky sousedních států z důvodu ekonomických či prolínání obyvatelstva, jazyky nadnárodními v důsledku jejich kulturní či mocenské nadvlády, nebo jazyky globálními v důsledku jejich celosvětové významnosti. Z toho vyplývá, že je slovní zásoba každého jazyka smíšená a nalezneme v ní nejen slova domácí, ale také slova cizího původu.

V posledních sedmdesáti letech došlo v Itálii k postupnému nahrazení francouzštiny coby nejmocnějšího a nejznámějšího cizího jazyka angličtinou. V důsledku rostoucího globálního významu Spojených států amerických se tato změna od šedesátých let minulého století projevovala také v dalších evropských zemích. Přestože byl počet výpůjček z francouzštiny snížen, zachoval si tento západoevropský jazyk značný význam. Setkáváme se s ním ve slovech „moderního“ života (*riciclaggio, terziario, informatica*), politického dění (*alternanza, parcellizzazione, terzo mondo*), početné jsou také nepřizpůsobené výpůjčky (*boutique, engagé, nouvelle vague, prêt-à-porter*).⁷⁰

Dnešní vliv angličtiny na italštinu Dardano⁷¹ označuje jako tzv. **druhou europeizaci italštiny**. Jako fázi první europeizace italštiny uvádí období osmnáctého století, kdy měla na italštinu silný vliv právě francouzština. Tehdy ovšem docházelo k působení cizího jazyka (tedy francouzštiny) pouze na vyšší roviny italštiny, zatímco

⁶⁷ Gusmani R., *Saggi sull'inferenza linguistica* (2 edizione), Le Lettere, Firenze, 2004, s. 9

⁶⁸ Hamplová S., *Mluvnice...*, op. cit., s. 395.

⁶⁹ Čermák F., *Lexikon...*, op. cit., s. 203.

⁷⁰ Dardano M., *Lessico...*, op. cit., s. 350.

⁷¹ Tamtéž, s. 351.

dnes se v důsledku rozvoje masmédií angličtina vměšuje také do středně-nízkých a nízkých rovin jazyka. Dalším rozdílem je způsob přejímání cizích slov. Ve většině případů se anglicismy dostávají do italštiny prostřednictvím mluveného jazyka a ne skrze psané texty, jako tomu bylo dříve. To znamená, že jsou slova přejímána s přibližně správnou anglickou výslovností a fonetickou realizací, která se samozřejmě liší v závislosti na společenské vrstvě, z níž mluvčí pochází.⁷²

Důvod, proč se dnes anglicismy již z velké části nenahrazují italskými výrazy, vidí Dardano⁷³ v tom, že v Itálii neexistuje žádná instituce pověřená ochranou jazyka jako například ve Francii, kde se stát snaží eliminovat příliv cizích slov do národního jazyka. Během období italského fašismu ale panovala naprosto odlišná situace. Mengaldo⁷⁴ popisuje tehdejší jazykovou politiku jako silně puristickou, stavějící se proti dialektům, jazykům menšin (mezi nimi např. *dialetto altoatesino*, *dialetto giuliano*) a cizím slovům. Již od roku 1923 docházelo k nahrazování cizích slov italskými výrazy (např. angl. *check/chèque* → *assegno*, angl. *stop* → *arresto*, fr. *garage* → *rimessa*, fr. *chauffeur* → *autista* aj.). S pádem fašismu v roce 1943 se od těchto puristických tendencí upustilo. Atraktivnost anglicismů Dardano⁷⁵ vidí v jejich ekonomičnosti (často jedná se o krátká slova), monosémnosti (důležitá především pro terminologii) a v silném konotativním náboji (ten oceňuje především mluva mladé generace).

V svém článku „*Lessico e Semantica*“ (Laterza, Roma-Bari, 1993) Dardano píše, že „poangličtění“ italština má větší prestiž nežli literární italština a že se jí hojně užívá i ve vysokých kruzích. Tzv. „italiese“ (či itangliano, jak ji nazývá D’Achille⁷⁶) je rozšířenější, než bychom si mohli myslet. Populární jsou výrazy jako *boom*, *flipper* nebo *jeans*. Charakteristické jsou také hybridní tvary typu *industria leader* (z angl. *leading industry*), které dnes již nenalezneme pouze v jazykových varietách mládeže, ale i v tisku a v reklamě. V některých případech je anglické slovo přejato, jelikož národní jazyk postrádá ekvivalentní výraz pro danou věc: např. *cocktail*, *jogging*, *sit-in*, *spoiler*. Mnoho dalších anglicismů ovšem v italštině ekvivalent má: *bar-caffé*, *camping-campeggio*, *jeep-camoinetta* (viz I.5.3.2. *Prestiti di necessità e di lusso*). V těchto případech se v běžné každodenní komunikaci užívá spíše anglických slov, zatímco italský tvar je chápán jako formálnější. Italština užívá mnohá

⁷² Dardano M., *Lessico...*, op. cit., s. 351.

⁷³ Tamtéž, s. 352.

⁷⁴ Mengaldo P. V., *Storia della lingua italiana – il Novecento*, Bologna, Mulino, 2008, s. 13.

⁷⁵ Dardano M., *Profilo...*, op. cit., s. 429.

⁷⁶ D’Achille P., *L’Italiano contemporaneo*, op. cit., s. 76.

anglická slova v jiném významu, nežli je jejich původní význam. Například anglické substantivum *golf* v italštině neoznačuje pouze druh sportu, ale užívá se také ve významu „svetr“⁷⁷. Podobný je případ anglického substantiva *pullman*, které v původním významu znamená pouze „luxusní lůžkový vagón“⁷⁸, zatímco v italštině se překládá také jako „autobus“⁷⁹. Četné jsou také tzv. pseudoanglicismy (viz I.5.3.5. Pseudovýpůjčky), což jsou slova, která zní jako původem anglická, ale která v angličtině ve skutečnosti neexistují (např. *dancing* ← angl. *dancing hall*, *recordman* ← angl. *record holder*).⁸⁰ Nepřizpůsobené anglicismy se užívají spíše v nově vznikajících oborech, naopak déle existující disciplíny mají často svou vlastní terminologii a dávají přednost kalkování (viz I.5.3.3. Kalky). V současnosti se také upouští od tendence zachovat intelektuální vrstvy jazyka imunními vůči nepřizpůsobeným tvarům cizích slov. Míra integrace výpůjčky ale závisí na znalosti cizího jazyka, ze kterého jsou slova přejímána, a na jeho prestiži. To potvrzuje D’Achille⁸¹ a uvádí, že italština přebírala z francouzštiny především výrazy z oblasti módy a politiky, z angličtiny pak výrazy týkající se ekonomie a sportu, neboť oba tyto jazyky byly v daných oblastech dominantní. Intenzivní vztahy mezi dvěma jazykovými komunitami samozřejmě dávají přednost přejímání nepřizpůsobených výpůjček.

Výpůjčky dnes dělíme podle míry jejich adaptace na adaptované (tj. přizpůsobené) a neadaptované (tj. nepřizpůsobené). Dříve se užívalo také puristického dělení výpůjček podle naléhavosti jejich přijetí, které rozlišovalo tzv. „*prestito di lusso*“ a „*prestito di necessità*“. Tato kategorizace je však dnes již do značné míry překonaná. V rámci výpůjček si ještě vymežíme tři skupiny: kalky, internacionalismy a pseudovýpůjčky.

I.5.3.1. Výpůjčky adaptované a neadaptované

Adaptovaná výpůjčka je přejímka, která se integrovala do systému daného jazyka z hlediska fonetického, grafického nebo morfologického neboli z hlediska výslovnosti, pravopisu nebo flexe, díky čemuž ji mluvčí nepociťují jako cizorodý prvek.

⁷⁷ Zingarelli N., *Vocabolario della lingua italiana*, CD, Zanichelli, 2013, heslo *golf*

⁷⁸ Slovníkové heslo *pullman*, In: *Oxford Dictionary* [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/american_english/pullman#Pullman-2>.

⁷⁹ Zingarelli N., *Vocabolario della lingua italiana*, CD, Zanichelli, 2013, heslo *pullman*

⁸⁰ Dardano M., *Lessico...*, op. cit., 356-357.

⁸¹ D’Achille P., *L’Italiano contemporaneo*, op. cit., s. 60.

Hamplová⁸² dodává, že někdy vedle sebe existuje výraz přizpůsobený a nepřizpůsobený: *roastbeef* - *rosbif*, *rosbiffe*, *beefsteak* – *bistecca*, *paletot* – *paltò*, *ascenseur* – *ascensore*.

Výpůjčky neadaptované stojí v opozici k výpůjčkám adaptovaným. Většina nepřizpůsobených přejímek je v italštině rozpoznatelná na první pohled díky atypickému zakončení na souhlásku či atypické kombinaci hlásek. Ve většině případů nemají výpůjčky tohoto typu flexi (u podstatných jmen se jedná zejména o absenci plurálu). Do této skupiny patří například: *sport*, *jazz*, *leader*, *shopping*, *waltzer*, *computer*, *kitsch*, *windsurf*.

V rámci nepřizpůsobených výpůjček Gusmani⁸³ vyčleňuje skupinu tzv. „**prestiti decurtati**“, které se vyznačují ztrátou druhé složky původního cizího kompozita, z něhož byly převzaty: *it. basket* ← *angl. basketball*, *it. cocktail* ← *angl. cocktail party*, *it. dancing* ← *angl. dancing hall*.

I.5.3.2. Prestiti di necessità e di lusso

Při dělení výpůjček na „*prestiti di necessità*“ a „*prestiti di lusso*“ budeme vycházet z D'Achilleho „*L'Italiano contemporaneo*“ (Mulino, Bologna, 2003). Jako „**prestito di necessità**“ byla označována výpůjčka, kterou jazyk přejímal z důvodu absence pojmenování pro určitou skutečnost v jeho jazykovém systému. Do jazyka tak spolu s novou formou přicházel také nový význam: např. *patata*, *whiskey*, *caffé*, *tram*, *computer*.

Termínem „**prestito di lusso**“ se označoval nový pojem, který jazyk přejímal, ačkoliv v jeho jazykovém systému už existovalo slovo s odpovídajícím významem: např. *leader* – *capo*, *week-end* – *fine settimana*, *baby-sitter* – *bambinaia* (srov. Bonomi, I., 2002, s. 159-160).

I.5.3.3. Kalky

Kalkem rozumíme přesné napodobení cizího vzoru s využitím domácích jazykových prostředků. Proces tvorby kalků označujeme jako kalkování. Kalky dělíme na formální a sémantické. **Formálními kalky** nazýváme slova, která přímo napodobují cizí předlohu: např. *angl. sky-scraper* → *grattaciello*, *angl. weekend* → *fine settimana*, něm. *Eisenbahn* → *ferrovia*, *angl. outlaw* → *fuorilegge*, *angl. public relations* →

⁸² Hamplová S., *Mluvnice...*, op. cit., s. 395.

⁸³ Gusmani R., *Saggi...*, op. cit., s.100.

pubbliche relazioni.⁸⁴ V případě **sémantických kalků** nabývá již existující domácí výraz nového významu vlivem podobného cizího slova: např. *magazzino* [skladiště] → [magazín/časopis] pod vlivem angl. *magazine*; *angolo* [roh] → [rohový kop] pod vlivem angl. *corner*.

I.5.3.4. Internacionalismy

V rámci cizích slov můžeme vydělit skupinu tzv. internacionalismů (tj. slova mezinárodní). Čermák⁸⁵ je definuje jako slova existující ve většině evropských jazycích a také jako slova tvořená z latinsko-řeckých základů užívaná především v odborné terminologii. Upozorňuje však, že se nejedná o přímé výpůjčky ze staré řečtiny a latiny, ale o latinsko-řecké kořeny a afixy, jež se od 19. století užívají k tvoření nových termínů ve většině zemí světa.

I.5.3.5. Pseudovýpůjčky

Pseudovýpůjčkami označujeme slova, která se na první pohled zdají být slovy cizího původu, ačkoliv se jedná o slova vytvořená nezávisle podle konkrétního modelu. Tato slova buď v cizím jazyce vůbec neexistují, nebo mají zcela jiný význam. V italštině se například běžně setkáváme s výrazem *footing* ve významu angl. *jogging*, tj. druh cvičení sestávající z běhu nebo chůze. Výraz pochází nejspíše z francouzské sportovní terminologie, odkud se pravděpodobně dostal do italské slovní zásoby.⁸⁶ V americké angličtině výraz *footing* existuje pouze ve významu rovnováha, v britské angličtině ve významu 1. rovnováha, 2. základ a 3. základy (zdiva). Dalšími pseudovýpůjčkami jsou např. *recordman*, *autostop* nebo *autogrill*, která jsou tvořena podle struktury anglických kompozit.

⁸⁴ Hamplová S., *Mluvnice...*, op. cit., s. 395.

⁸⁵ Čermák F., *Lexikon...*, op. cit., s. 204

⁸⁶ Slovníky uvádí pod heslem *footing*: **1. Sabatini Coletti**: *esercizio sportivo di corsa e marcia praticato come allenamento o attività salutare*. **2. LAROUSSE**: *course à pied, entrecoupée de marche, faite sur un rythme régulier et sans forcer, pour entretenir sa forme physique*; **3. Cambridge Dictionary of American English**: *a firm position of the feet*. **4. Oxford Dictionary**: *a) (one's footing) A secure grip with one's feet, b) The basis on which something is established or operates, c) (usually footings) The foundations of a wall, usually with a course of brickwork wider than the base of the wall*.

Sabatini Coletti [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z: <http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano>. LAROUSSE [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z: <<http://www.larousse.com/en/dictionaries/french/>>. Cambridge Dictionary of American English [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z: <<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/american-english/>>., Oxford Dictionary [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z: <<http://www.oxforddictionaries.com/>>.

I.5.4. Slova vytvořená prostřednictvím slovtvorných procesů

Za nejrozšířenějšími slovtvornými procesy jsou obecně považovány derivace a kompozice. Čermák⁸⁷ uvádí, že u jazyků aglutinačních (např. jazyky ugrofinské, turkické, drávické, japonština, korejština) a polosyntetických (např. různé domorodé jazyky Jižní a Severní Ameriky, Austrálie a Sibíře) častěji převažuje kompozice, zatímco u jazyků flexivních (např. latina, italština, němčina, prakticky všechny slovanské jazyky) derivace. Dále dodává, že v praxi se oba procesy vyskytují zároveň.

I.5.4.1. Derivace

Derivace, též odvozování, je slovtvorný proces, při němž vznikají nová slova kombinací báze a s ní slučitelných afixů. Štichauer⁸⁸ uvádí, že bázi je většinou kmen, který je tvořen kořenem slova a kmenovou samohláskou, nebo jen kořen (v případech, kdy nelze určit kmenovou samohlásku, nebo pokud je tato samohláska součástí afixu). Afixy popisuje jako vázané morfémy vybavené specifickým významem, který vede spolu s bází k danému prediktabilnímu významu. Afixy dělíme na prefixy (tj. předpony) a sufixy (tj. přípony), podle toho, zdali se připojují na začátek, či na konec báze. Jako vstupní kategorie (tj. kategorie tvořící bázi) derivace Štichauer⁸⁹ jmenuje substantivum, adjektivum a sloveso; výstupní kategorií (tj. kategorie vzniklá derivací) pak může být i adverbium.

Derivaci můžeme dále dělit podle typu afixů, jejichž prostřednictvím dochází k tvorbě nových slov. Scalise a Bisettová⁹⁰ se věnují pouze prefixaci a sufixaci, zatímco Štichauer⁹¹ podává komplexní přehled derivace, v jejímž rámci rozlišuje parasyntézu, alteraci, konverzi, redukci a retroformaci. Poslední tři způsoby odvozování označuje za okrajové slovtvorné procesy, přestože se jedná o procesy produktivní, neboť ze sémantického a formálního hlediska představují nepravidelné způsoby tvoření slov.

I.5.4.1.1. Suffixace

Suffixace je označení pro odvozování pomocí přípon. Suffixy často mění lexikální kategorii báze a slouží k derivaci jednotek, které většinou zavádí nového referenta.

⁸⁷ Čermák F., *Lexikon...*, op.cit., s. 185.

⁸⁸ Štichauer P., *Tvoření slov v současné italštině*, Karolinum, Praha, 2007, s. 27-28

⁸⁹ Tamtéž, s. 27.

⁹⁰ Scalise S. – Bisetto A., *La struttura delle parole*, il Mulino, Bologna, 2008, s. 81-114.

⁹¹ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 27-75.

Hamplová⁹² je dále dělí na **mutační** (*suffissi derivativi*) a **modifikační** (*suffissi alterativi*) podle toho, zdali mění význam základového slova, nebo ho pouze upravují: *casa* [dům] → *casareccio* [domáci] vs. *casa* → *casetta* [domeček].

I.5.4.1.2. Prefixace

Prefixací rozumíme odvozování slov pomocí předpon. Na rozdíl od sufixů prefixy ve většině případů nemění lexikální kategorii báze. Modifikují stávající referenci například z hlediska časové a prostorové lokalizace, negace, kvantifikace a kvalifikace atd. Předpony jsou často polysémní, takže pokrývají více těchto sémantických kategorií.⁹³ Jako jejich další specifickou vlastnost Štichauer⁹⁴ uvádí schopnost rekurzivity a reduplikace neboli opakování téhož sufixu na jedné bázi. **Rekurzivita** je opakování sufixu pro zesílení jeho významu: *miniminibikini* [opravdu malé plavky]. **Reduplikací** vzniká nový referent: *ex-ex-marito* [„minulý exmanžel“].

V poslední řadě uvádí tzv. **koordinaci prefixů**. Ta je možná u substantiv, popřípadě u adjektiv, za podmínky, že jsou předpony opačného významu stejného sémantického pole (např. *pro-* a *antigovernativo*), nebo jak doslova uvádí Štichauer⁹⁵, „jde (...) o dvojici, která představuje gradaci synonymních prefixů“ (např. *iper-* a *supermercato*).

I.5.4.1.3. Parasyntéza

Ihned v úvodu popisu **parasyntézy** Štichauer⁹⁶ píše, že se jedná o problematický pojem, neboť prozatím nebyla vytyčena přesná hranice, jaké formace mezi tento druh derivace počítat a jaké ne. Parasyntézu definuje jako odvozování pomocí sufixů a prefixů současně (srov. Hamplová, S., 2004, s. 371) a přebírá, jak sám uvádí, „kompromisní řešení“⁹⁷ Grossmannové a Rainera. Ti proti parasyntetickým slovesům staví **tzv. slovesa s dvěma derivačními etapami**, jejichž formace je dána výchozím substantivem, z něhož lze konverzí vytvořit slovesa, která se později stávají bází pro prefixaci pomocí prefixů *de-*, *dis-* či *s-*: *deforestare* ← °*forestare* ← *foresta*;

⁹² Hamplová S., *Mluvnice...*, op. cit., s. 371.

⁹³ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 49-50.

⁹⁴ Tamtéž, s. 51.

⁹⁵ Tamtéž, s. 52.

⁹⁶ Tamtéž, s. 61.

⁹⁷ Tamtéž, s. 63.

sloveso *forestare* je slovo možné-nedoložené (tj. slovo nedoložené v lexiku, ale vytvořené v souladu se slovotvornými pravidly)⁹⁸.

Mezi parasynthetická slovesa řadíme např. slovesa *ingiallire*, *ingrandire*, *incenerire*, *addolcire*, protože jsou tvořena prefixy *ad-*, *in-*, které nejsou disponibilní k odvozování sloves, nemají takovou sémantickou instrukci jako prefixy *de-* a *dis-* a v poslední řadě derivují jinak zcela neproduktivní (ve srovnání s první slovesnou třídou na *-are*) třetí slovesnou třídu na *-ire*.⁹⁹

I.5.4.1.4. Alterace

Alteraci můžeme z formálního hlediska chápat jako sufixací. Štichauer¹⁰⁰ vysvětluje, že je vyčleňována jako samostatná kategorie, protože alterační sufixy nemění kategorii báze a její význam, ale vytváří pouze její hyponyma, tj. slova významově podřazená slovu nadřazenému neboli hyperonymu (srov. Salvi, G. – Vanelli, L., 2011, s. 339). Alteraci dále dělí na **kvantitativní** a **kvalitativní**: výsledkem kvantitativní alterace jsou deminutiva (tj. zdrobněliny) a augmentativa (tj. slova zveličená), kvalitativní alterace vytváří pejorativa (tj. hanlivá slova). Alterace se podle něj omezuje pouze na výrazy základní úrovně, což v praxi znamená, že nelze alterovat termíny nadřazené či podřazené. Objevují se také určitá stylistická omezení. Jako nejčastěji užívané sufixy pro deminutiva uvádí Salvi a Vanelliová¹⁰¹: *-ino*, *-etto*, *-uccio*, *-ello*, *-otto*; ***-ino*** a ***-ello*** se často objevuje v kombinaci s interfixy *-ic*, *-er*, *-ar*, *-ol* (např. *topolino*, *ossicino*, *orticello*, *bruttarello*). Pro augmentativa se nejčastěji užívá sufixu *-one* (*librone*) a pro pejorativa dvojice *-accio* a *-astro* (*ragazzaccio*, *medicastro*).

I.5.4.1.5. Konverze

Konverzi definujeme jako přechod jedné lexikální kategorie do jiné bez pomoci derivačních prostředků. Štichauer¹⁰² představuje tři nejdůležitější kategoriální přechody:

1. V > N = např. *acquistare* > *acquisto*;
2. N > V = např. *cestino* > *cestinare*;
3. A > V = např. *profondo* > *profondare*.

⁹⁸ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 16.

⁹⁹ Tamtéž, s. 63.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 65-70.

¹⁰¹ Salvi G. – Vanelli L., *Nuova grammatica italiana*, Mulino, Bologna, 2004, s. 340-341.

¹⁰² Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 71.

Konverze obsahuje pouze kategoriální instrukci, nikoliv instrukci sémantickou a významová změna tedy závisí významu vstupní kategorie a na kontextu.¹⁰³

I.5.4.1.6. Redukce a retroformace

Redukce zahrnuje tvoření zkratk (*Enel* ← *Ente Nazionale per l'Energia Elettrica*), abreviaci (*Uni* ← *Università*) a slova zkrácená (*bici* ← *bicicletta*). **Retroformace** neboli zpětná derivace označuje proces, při němž je derivována formace, která neexistuje jako autonomní slovo: např. sloveso *acquire* je odvozeninou substantiva *acquisizione*, protože původní latinské sloveso má formu *acquirere*.¹⁰⁴

I.5.4.2. Kompozice

Scalise a Bisettová¹⁰⁵ chápou kompozici jako slovtvorný proces, který je vedle derivace nejčastějším prostředkem tvoření nových slov v jazyce. Uvádí, že skládání využívají všechny jazyky světa, ale samozřejmě každý z nich v jiné míře: nejhojněji ho využívá čínština, dále pak také germánské jazyky. V románských jazycích se skládání užívá méně, což potvrzuje i Hamplová¹⁰⁶, která tento způsob obohacování slovní zásoby chápe jako nepřilíš běžný, neboť nové výrazy vznikají především derivací a juxtapozicí, tj. tvořením nových slov postavením dvou slov vedle sebe bez spojovacího výrazu (např. *studente lavoratore*, *discursione fiume*). Juxtaponovaným výrazům Masiniová a Scalise¹⁰⁷, ani Štichauer¹⁰⁸ nevymezují žádnou vlastní skupinu: Štichauer je řadí mezi víceslovná pojmenování, Masiniová se Scalisem mezi kompozita.

Podle Štichauera¹⁰⁹ kompozice spočívá v kombinaci dvou slov (bází), kde na rozdíl od afixů tato slova vystupují jako volné formy a mohou tak v syntaxi vystupovat autonomně: $[asciuga]_V + [mani]_N \rightarrow [[asciuga]_V + [mani]_N]_N$. Hamplová¹¹⁰ dodává, že se složené slovo může svým významem značně vzdalovat od významu slov, jimiž je tvořeno. Pro znázornění a popis kompozit si vypůjčíme schéma Scaliseho a Bisettové:¹¹¹

¹⁰³ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 71.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 75.

¹⁰⁵ Scalise S. – Bisetto A., *La struttura delle parole*, op. cit., s. 117.

¹⁰⁶ Hamplová S., *Mluvnice...*, op. cit., 388.

¹⁰⁷ Masini F. - Scalise S., Italian compounds, (in) *Probus* 1/12, 2012.

¹⁰⁸ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 84.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 76.

¹¹⁰ Hamplová S., *Mluvnice...*, op. cit., s. 388

¹¹¹ Scalise S. – Bisetto A., *La struttura...*, op. cit., s.118.

$$[]_X + []_Y \rightarrow [[]_X R []_Y]_Z$$

- a) X, Y a Z představují lexikální kategorie: X a Y = vstupní kategorie složek kompozita, Z = výstupní kategorie vzniklého kompozita.
- b) R představuje gramatický vztah, který spojuje obě složky, ale který není explicitně vyjádřen: *capostazione = capo della stazione*, *rosso mattone = rosso come un mattone*.

I.5.4.2.1. Struktura kompozit

Vstupními kategoriemi (tj. inputem) kompozit mohou být adjektivum, adverbium, substantivum (nejčastěji), předložka či sloveso. Nejčastějšími strukturami s výstupní kategorií (tj. outputem) substantiva jsou N+A, A+N a N+N, méně častými pak V+V a P+N. V případě výstupní kategorie adjektiva se nejčastěji jedná o formace Adv+A, A+N, A+A a P+N+Suf. Formace vytvářející adverbia a slovesa již nejsou produktivní.¹¹²

V následujícím přehledu si ukážeme současné produktivní typy, jež uvádí Masiniová a Scalise (srov. Salvi, G. – Vanelli, L., 2011, s. 341):

Tab. 1. Současné produktivní typy italských kompozit¹¹³

Typ	Struktura	Output	Skupina	Hlava	Příklad
I	A+N	A	ATR	1	<i>giallo oro</i>
II	N+A	N	ATR	1	<i>carro armato</i>
III	N+N	N	ATR	1	<i>pescespada</i>
IV	A+A	A	KRD	12	<i>marxista-leninista</i>
V	N+N	N	KRD	12	<i>bar pasticceria</i>
VI	N+N	N	KRD	0	<i>Emilia-Romagna</i>
VII	N+N	N	SUB	1	<i>vendita latte</i>
VIII	N+N	N	SUB	1	<i>agenzia viaggi</i>
IX	P+N	N	SUB	0	<i>dopoguerra</i>
X	V+N	N	SUB	0	<i>alzabandiera</i>

¹¹² Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 78

¹¹³ Tamtéž, s. 79.

V přehledu budeme užívat následujících zkratk: ATR - atributivní, SUB - subordinační, KRD - koordinací; hlava 0 - žádná, hlava 1 - vlevo, hlava 2 - vpravo, hlava 12 - dvě hlavy.

Typ	Struktura	Output	Skupina	Hlava	Příklad
XI	N+sN	N	SUB	2	<i>lacrimogeno</i>
XII	sN+N	N	SUB	2	<i>piroscissione</i>
XIII	sN+sA	A	SUB	2	<i>idrofobo</i>
XIV	sN+sN	N	SUB	2	<i>antropologo</i>
XV	N+sA	N	SUB	2	<i>callifugo</i>

Typ N+N s hlavou vlevo je rozdělen do dvou typů, jelikož se struktura VII od VIII liší tím, že první složkou je deverbální substantivum. Posledních pět vyznačených struktur (XI, XII, XIII, XIV, XV) patří k neoklasické kompozici. Tabulka ukazuje, že nejproduktivnější strukturou současné italštiny je X+N s outputem N. Dále z ní vyplývá, že italská kompozita jsou převážně podstatná jména a v menší míře pak jména přídavná. To potvrzují i Scalise s Bisettovou¹¹⁴ a přidávají schéma:

X + Y → N (*carro armato, pesce-spada*)

A + A → A (*marxista-leninista, dolceamaro*)

A (označující barvu) + N → A (*rosso mattone, giallo oro*).

Ze schématu vyplývá, že kombinací jakýchkoliv dvou kategorií získáme kompozitum s výstupní kategorií substantiva, vyjma kombinací dvou adjektiv a adjektiva označujícího barvu a substantiva, které vytváří kompozitum s výstupní kategorií přídavného jména. Neoklasická kompozita, kromě případů, kde je druhou složkou adjektivum (*filocinese, biodegradabile*), jsou obvykle také podstatnými jmény.¹¹⁵

I.5.4.2.2. Hlava kompozit

Masiniová a Scalise¹¹⁶ uvádějí, že různé jazyky mohou umisťovat hlavu do různých pozic. Existují jazyky, které nejčastěji umisťují hlavu vpravo (např. němčina), nebo vlevo (např. románské jazyky), ale také jazyky, které mohou mít hlavu na obou pozicích (např. čínština, kde pozici hlavy ovlivňuje výstupní lexikální kategorie). Pokud budeme vycházet z tabulky kompozit uvedené výše, zjistíme, že i italština umisťuje hlavu do obou pozic. Měli bychom si však uvědomit, že pozice hlavy v neoklasických kompozitech je ovlivněna jejich latinsko-řeckým původem, jelikož v latině a řečtině se hlava vždy nacházela napravo. Stejně tak kopírují „cizí“

¹¹⁴ Scalise S. – Bisetto A., *La struttura...*, op. cit., s. 118.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 119.

¹¹⁶ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 81.

strukturu, tedy strukturu cizího jazyka, kalky typu *scuola bus* (z angl. *school bus*). Pokud nebudeme brát tyto struktury v úvahu, můžeme konstatovat, že současné produktivní složeniny nemají hlavu vpravo (srov. Scalise, S. – Bisetto, A., 2008, s. 126-127).¹¹⁷

Jak zjistíme, kde se nachází hlava kompozita? Stačí použít jednoduchý tzv. „IS A“ test navržený Margaret Reece Allenovou v roce 1978. Pokud kompozitum chápeme jako $[XY]_x$ a můžeme kladně odpovědět na otázku, zdali XY JE/IS A (typem/type of) X, pak je hlavou první ze složek, pokud XY JE (typem) Y, nachází se hlava vpravo. Prostřednictvím tohoto testu Scalise a Bisettová¹¹⁸ zjišťují také lexikální kategorii kompozita, případně jeho jmenný rod, jelikož kompozitum odvozuje všechny své vlastnosti právě z hlavy. Test aplikují na složeninu cassaforte: $[[cassa]_N [forte]_A]_N$ JE substantivum. Svou lexikální kategorii přebírá kompozitum z hlavy, takže by měla být právě první složka jeho hlavou. Pro ověření správnosti si pokládají otázku, zdali *cassaforte* JE (typem) *cassa* nebo JE (typem) *forte*. *Cassaforte* JE (typem) *cassa*, což znovu ukazuje, že první složka kompozita je i jeho hlavou.

V poslední řadě tento test slouží také k určení exo- a endocentrickosti kompozit. Pokud budeme kompozitum znovu chápat jako $[XY]_x$ a kladně odpovíme na otázku, zdali XY je typem X, pak se jedná o endocentrické kompozitum. Štichauer¹¹⁹ dodává, že není důležité, aby byla zachována kompozicionalita významu. V **kompozitech endocentrických** funguje jedna složka jako hlava, z níž pochází lexikální kategorie celého kompozita a jeho sémantická interpretace.¹²⁰ **Kompozita exocentrická** definuje Dardano¹²¹ jako složená slova, v nichž hlava není přítomna, jelikož se nachází mimo kompoziční strukturu: *portalettere* = 'N porta le lettere, *pellerosa* = 'N ha la pelle rossa. Složeniny tohoto typu se nemusí shodovat v rodě a čísle se svými složkami: *il portalettere* – *le lettere*, *il pellerossa* – *la pelle*.

I.5.4.2.3. Plurál kompozit

Pokud by kompozita fungovala zcela jako jednoduchá slova, tvořil by se plurál podle jednoho pravidla. Jak uvádí Masiniová a Scalise¹²², toto pravidlo platí pro mnoho jazyků vyjma italštiny. Obecně můžeme říct, že se v italštině flexe týká hlavy

¹¹⁷ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 81.

¹¹⁸ Scalise S. – Bisetto A., *La struttura...*, op. cit., s. 123.

¹¹⁹ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 83.

¹²⁰ Tamtéž, s. 77.

¹²¹ Dardano M., *Costruire parole. La morfologia derivata dell'italiano*, Mulino, Bologna, 2009, s.185.

¹²² Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 84.

a to i v případě kompozit se dvěma hlavami: *capostazione* → *capistazione*, *studente-lavoratore* → *studenti-lavoratori*, *antropologo* → *antropologi*, *gentildonna* → *gentildonne* ecc. Tato definice je sice platná, ale objevuje se také mnoho výjimek: *cassaforte* → *casseforti*, *nave traghetto* → *navi traghetto*. V případě *cassaforte* adjektivum zachovává shodu s plurálem substantiva jako v syntaxi. *Nave traghetto* řadíme do skupiny koordinačních kompozit se dvěma hlavami. Ze sémantického hlediska obě ze složek můžeme chápat jako hlavu, ovšem z hlediska formálního jde o sporný případ. Jedná se o kompozitum ženského rodu, jehož první složka je taktéž rodu ženského (*la nave*) a druhá rodu mužského (*il traghetto*). Musíme tedy předpokládat, že ačkoliv má tato složenina dvě sémantické hlavy, formální hlava je umístěna na své kanonické pozici vlevo.¹²³

U italských kompozit se plurál netvoří podle jednoho pravidla, Masiniová a Scalise uvádí následující kombinace¹²⁴:

1. Endocentrická kompozita s hlavou vlevo:

a) [[X] **PL**] [Y]] *capistazione*

První případ je základním případem, kde se hlava nachází ve své kanonické pozici a dochází u ní ke flexi.

b) [[X] **PL**] [Y] **PL**]] *casseforti*

Vzor **b)** je podobný vzoru **a)** s tím rozdílem, že u druhé složky tvořené adjektivem dochází ke shodě se složkou první.

c) [[X] [Y] **PL**]] *acquarag(i)e*

Tvoření plurálu podle tohoto vzoru je možné u univerbizovaných, lexikalizovaných složenin.

d) [[X] [Y]] *trasporto latte*

Do této skupiny patří neměnné výrazy, u nichž nelze tvořit plurál, protože hlava je hromadným, nebo dějovým jménem.

2. Endocentrická kompozita s hlavou vpravo:

e) [[X] [Y] **PL**]] *gentildonne, antropologi*

3. Kompozita se dvěma (sémantickými) hlavami:

f) [[X] **PL**] [Y] **PL**]] *studenti lavoratori*

g) [[X] **PL**] [Y]] *navi traghetto*

¹²³ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 85-86.

¹²⁴ Tamtéž, s. 86.

Zkratkou PL označujeme plurál, podtržená složka je hlavou.

- h) [[[X] **PL**] [[Y] **PL**]] *visi pallidi*
 i) [[X] [[Y] **PL**]] *portabagagli*

I.5.4.2.4. **Rod kompozit**

Jak uvádí Masiniová a Scalise¹²⁵, kompozitum přebírá jmenný rod formální hlavy a nezáleží přitom, jestli se hlava nachází vlevo či vpravo. Neoklasická kompozita jsou mužského rodu, kromě případů, kdy první složku tvoří tzv. *semiparola* a druhou nezkrácené podstatné jméno ženského rodu: např. *la piro-scissione*. Exocentrická kompozita jsou taktéž rodu mužského.¹²⁶

I.5.4.2.5. **Kompozita pravá a nepravá**

Scalise a Bisettová¹²⁷ dělí kompozita na pravá (*composti larghi*) a nepravá (*composti stretti*) podle toho, zdali je mezi nimi silná či slabá slovní hranice. Slovní hranice udržuje fonologickou a sémantickou individualitu obou složek kompozit. Slabou hranici mají mezi sebou například prefix a slovo, zatímco mezi předložkou a slovem existuje silná hranice, a není proto možné spojit obě složky: *in logico* → *illogico* vs. *in latino* → **illatino*. Pravá kompozita definují jako složená slova vyznačující se silnou slovní hranicí, zatímco kompozita nepravá hranicí slabou. Všechna kompozita vznikají jako kompozita pravá, ale postupem času může dojít k oslabení slovní hranice. Jako takový případ autoři uvádí výraz *pomodoro* (původně složenina podstatného jména *pomo* a předložkového syntagmatu *d'oro*), jehož slovní hranice byla oslabena a dnes ho tak již nevnímáme jako složeninu, ale jako slovo jednoduché, což se samozřejmě projevuje i v jeho flexi. Plurál slova *pomodoro* tvoříme změnou koncovky *-o* na *-i* stejně jako u ostatních substantiv mužského rodu, ačkoliv se jedná o kompozitum s hlavou vlevo a plurál by měl mít podobu *pomidoro* (tento tvar se však v současné italštině už nepoužívá). Pravá kompozita mají oproti nepravým kompozicionální význam a projevují se bezpříznakovým pořádkem složek.

I.5.4.2.6. **Subordinační, atributivní a koordinační kompozita**

Scalise a Bisettová¹²⁸ rozdělují kompozita podle gramatických vztahů mezi jejich složkami na subordinační, atributivní a koordinační. Tyto gramatické vztahy jsou

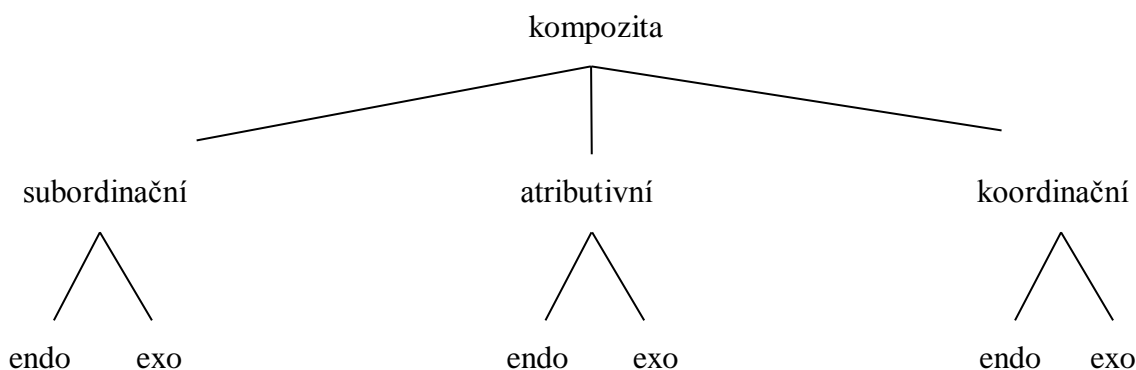
¹²⁵ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 87.

¹²⁶ Tamtéž, s. 87

¹²⁷ Scalise S. – Bisetto A., *La struttura...*, op. cit., s. 121-123.

¹²⁸ Tamtéž, s. 132.

v podstatě stejné jako vztahy v syntaktických konstrukcích. Všechny tři skupiny se dále dělí na kompozita endocentrická a exocentrická (srov. Štichauer, P., 2004, s. 77).

Subordinační kompozita jsou složena z hlavy a komplementu. Komplement Štichauer¹²⁹ definuje jako první doplnění, které odpovídá tradičnímu příslovečnému určení specifikačnímu. Jak uvádí Hamplová¹³⁰, příslovečné určení specifikační se v mnoha případech významově kryje s jinými příslovečnými určeními a italské gramatiky nejsou v jeho pojmání jednotné. V některých případech se jím rozumí všechny větné členy vyjádřené substantivem rozvíjejícím jiné substantivum pomocí předložky *di*, jindy gramatiky klasifikují tyto větné členy na základě jejich významu a neberou v potaz syntaktické vztahy. Mezi subordinační kompozita řadíme výrazy jako *guardaboschi* (*boschi* je doplňkem první složky, konkrétně jejím přímým předmětem), *calciomercato* (ve význam *mercato del calcio*) a zahrnujeme sem také neoklasická kompozita.

Masiniová a Scalise¹³¹ popisují **atributivní kompozita** jako složeniny tvořené buď substantivem a adjektivem (např. *cassaforte*, *camposanto*), kde adjektivum blíže vymezuje substantivum, nebo dvěma substantivy (např. *discorso fiume*, *viaggio lampo*), kde podstatné jméno, které není hlavou, vyjadřuje vlastnost hlavy (často prostřednictvím metafory), přestože se nejedná o přídavné jméno.

Koordinální kompozita představují Masiniová a Scalise¹³² jako útvary tvořené dvěma stejnými lexikálními kategoriemi, jejichž složky jsou v podstatě spojeny spojkou „a“: *caffè (e) latte*, *divano (e) letto*, *poeta (e) pittore*. Mezi složkami tedy existuje koordinální vztah, v jehož důsledku změnou pořadí složek nedochází ke změně

¹²⁹ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s.79.

¹³⁰ Hamplová S., *Mluvnice...*, op. cit., s. 324

¹³¹ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 76.

¹³² Tamtéž, s. 76.

významu kompozita. Do složenin tohoto typu je teoreticky možné vkládat další složky, což je pro složeniny v románských jazycích velmi neobvyklé: např. *poeta pittore regista*. Mnoho koordinačních kompozit má dvě hlavy a nedominuje v nich tak žádná z obou složek. Jako takový příklad Masiniová a Scalise¹³³ uvádí *divano letto*, které chápou jako hyponymické, neboť označuje specifický typ výrazů *divano* a *letto*. Naopak složeninu *Emilia-Romagna* označují za hyperonymickou, jelikož je nadřazená dvěma italským podoblastem *Emilia* a *Romagna*.

K vytvoření uceleného přehledu italských kompozit si od Masiniové a Scaliseho vypůjčíme následující tabulku (srov. Štichauer, P., 2007, s. 82):

Tab. 2. Schéma italských kompozit¹³⁴

	subordinační	atributivní	koordinační
endocentrická	<i>capostazione</i> <i>trasporto latte</i>	<i>cassaforte</i> <i>viaggio lampo</i>	<i>poeta pittore</i> <i>divano letto</i>
exocentrická	<i>portalettere</i> <i>sottoscala</i>	<i>viso pallido</i> <i>piedi piatti</i>	<i>Emilia-Romagna</i> <i>dormiveglia</i>

I.5.4.2.7. Kompozita lidového a knižního původu

Hamplová¹³⁵ dělí složená slova na kompozita knižní a lidového původu. **Kompozita lidového původu** představují kombinaci slov, kde jsou obě báze samostatnými slovy: např. *guardaboschi*, *capolavoro*, *senz'atetto*, *agrodolce*, *maledire*. Proces tvorby takovýchto složených slov nazýváme **kompozice**. Proces tvorby **knižních kompozit** se nazývá **konfixace**. Jedná se o kombinace slovníchází, z nichž alespoň jedna je konfixem, tj. slovotvorným materiálem řecko-latinského původu (např. *cardiologo*, *idromassagio*). Konfixy nejsou samostatné, mají pouze funkční samostatnost, to znamená, že jsou pro mluvčího identifikovatelné a spojené s referenčním významem. Protože se tyto morfémy chovají jako afixy, užívá se pro ně často označení afixoidy (prefixoidy, suffixoidy). Na rozdíl od afixů ale nejsou definovány pozičně a mohou se vyskytovat zároveň jako předpony a přípony

¹³³ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 76.

¹³⁴ Tamtéž, s. 77.

¹³⁵ Hamplová S., *Mluvnice...*, op. cit., s. 388-389.

(např. *grafologo, fotografia*). Oproti afixům jsou navíc vybaveny významem, který je bližší morfémům lexikálním nežli gramatickým a slovtvorným, a proto jsou někdy označovány jako tzv. *semiparole* (tj. poloslova): např. *antropo* = člověk, *biblio* = kniha. Podle Štichauera¹³⁶ může mít v italštině konfixát strukturu dvou konfixů (*bibliografia, democrazia*). Objevují se také struktury, kde je jedna složka tvořena morfémem domácím a druhá konfixem *crazia*: např. *tangentocrazia, ideocrazia, meritocrazia*. V poslední řadě také zmiňuje formace, kde jednu složku tvoří zkrácená forma neoklasické kompozice a druhou slovo domácí: např. *ecologia* → *eco-* → *ecodisastro*. Konfixy tedy shrnuje do tří typů:

1. konfixy řecko-latinské,
2. konfixy, které jsou de facto modifikovanými „domácími“ slovy
3. konfixy „zkrácené“.

Hamplová¹³⁷ dodává, že některá z těchto kompozit existovala již v latině a řečtině a italština je pouze částečně přizpůsobila svému hláskovému systému (*pseudonimo, ortografia*).

I.5.4.3. Rozdíly mezi kompozicí a derivací

V zásadě by mělo být velmi jednoduché odlišit od sebe tyto dva slovtvorné procesy. Kompozitum je kombinací dvou volných forem, tedy dvou slov, kdežto derivaci tvoří jedna volná a jedna vázaná forma, tedy slovo a afix. Ve skutečnosti ale rozdíl není vždy takto jednoznačný, což potvrzuje i Salvi a Vanelliová¹³⁸.

Rozdíly mezi kompozicí a prefixací demonstrují Scalise a Masiniová¹³⁹ na následujících příkladech: *sottocommissione, sottobibliotecario* vs. *sottoscala, sottobichiere*. Navenek se všechna slova zdají být stejná, ale při podrobnějším prozkoumání zjistíme, že se velmi liší. Autoři znovu aplikují tzv. „IS A“ test, jímž zjišťují, zdali se jedná o endo- či exocentrická slova. *Sottocommissione* [podvýbor] je (typem) *commissione* [výboru], naopak *sottoscala* [úložný prostor pod schody] není (typem) *scala* [schodů], z čehož vyplývá, že *sottocommissione* a *sottobibliotecario* jsou slovy endocentrickými, zatímco *sottoscala* a *sottobichiere* exocentrickými.

¹³⁶ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 93.

¹³⁷ Hamplová S., *Mluvnice...*, op. cit., s. 389.

¹³⁸ Salvi G. – Vanelli, L., *Nuova...*, op. cit., s. 336-337.

¹³⁹ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 68.

Exocentričnost je typická právě pro kompozici, nikoliv pro derivaci (ta vytváří vždy pouze endocentrické struktury), a proto můžeme poslední dva příklady považovat za kompozita. Dále si všímají jmenného rodu obou slov. V prvním případě slova přebírají rod druhé složky (*la sottocommissione, il sottobibliotecario*), ve druhém případě se jedná o slova mužského rodu (*il sottoscala, il sottobichiere*), ačkoliv substantivum *scala* je rodu ženského. Právě mužský rod je výchozím pro složeniny. Shrneme-li výsledky výše aplikovaných testů, zjistíme, že právě exocentričnost a jmenný rod nám mohou pomoci odlišit derivaci od kompozice (srov. Scalise, S. – Bisetto, A., 2008, s. 135-136).

Co se týče **rozdílu mezi kompozicí a sufixací**, velmi diskutovaným případem jsou italská slova zakončená na *-mente* (*chiaramente, velocemente* aj.). Scalise a Masiniová¹⁴⁰ zmiňují dvojí pojetí těchto odvozenin: španělští lingvisté Bosque a Zagonová chápou tyto formace jako kompozita, Scalise naopak jako odvozeniny. Důvodem je nejspíše rozdíl mezi adjektivní bází *-mente* ve španělštině a v italštině. Zatímco ve španělštině je možné vytvořit spojení *rapida y eficazmente*, současná italština nic podobného nedovoluje (**rapida ed efficacemente*); takováto koordinace byla možná pouze ve staré italštině (např. v Novellinu nalezneme formaci *villana ed aspramente*).

I.5.4.4. Rozdíly mezi konfixací a derivací

Neoklasickou kompozici neboli konfixaci jsme si blíže popsali v rámci kompozit knižního původu. Štichauer¹⁴¹ definuje **neoklasickou kompozici** jako slovtvorný proces, při němž vznikají nová slova pomocí morfémů latinsko-řeckého původu. Tyto morfémy se chovají jako afixy, nicméně na rozdíl od afixů nejsou definovány pozičně a mohou se tak vyskytovat buď jako předpony nebo jako přípony. Oproti afixům jsou vybaveny významem, který je bližší lexikálním morfémům.

I.5.4.5. Rozdíly mezi kompozicí a konfixací

Neoklasická kompozita neboli složená slova tvořená tzv. poloslovy (*semiparole*) mohou být řazena jak do skupiny složenin, tak odvozenin. Závisí, jaký význam jim přisoudíme. Masiniová a Scalise¹⁴² chápou tzv. *semiparole* spíše jako slova nežli jako afixy, a proto řadí výrazy typu *bibliofilo* a *biotetica* ke složeninám, nikoliv

¹⁴⁰ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 69.

¹⁴¹ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., 92.

¹⁴² Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 67.

k odvozeninám. Přestože můžeme neoklasická kompozita chápat jako slova složená, panují mezi těmito dvěma skupinami značné rozdíly. Zaměříme-li se na jejich strukturu, vidíme, že kompozita jsou tvořena pouze italskými slovy, zatímco neoklasická kompozita jsou kombinací italských slov a morfémů latinsko-řeckého původu, nebo pouze kombinací konfixů. Jak jsme se již zmiňovali výše v odstavci věnovaném hlavě kompozit, italština typicky umísťuje hlavu vlevo. Pozice hlavy v neoklasických kompozitech je ovlivněna jejich latinsko-řeckým původem a nachází se naopak vpravo, jelikož se řídící člen v latině i v řečtině nacházel vždy vpravo.

I.5.4.6. Rozdíly mezi kompozicí a víceslovnými pojmenováními

Štichauer¹⁴³ uvádí, že víceslovná pojmenování (*polirematiche*) jsou většinou tvořena syntagmaty či větami, ne lexikálními morfémy. Masiniová a Scalise¹⁴⁴ vymezují následující podmínky pro rozlišení kompozit od víceslovných pojmenování (srov. Štichauer, P., 2004, s. 83-84):

1. Na rozdíl od víceslovných pojmenování jsou vnitřní složky kompozit pevně spojeny a nemohou tak být odděleny žádným lexikálním materiálem. Pokud rozdělíme kompozitum, můžeme:

- a) dostat syntakticky přijatelnou formaci, u níž ovšem může dojít ke ztrátě původního významu: *viso pallido* [bledá tvář neboli běloch] - **viso molto pallido* [velmi bledá tvář]
- b) získat negramatické spojení: *treno merci* [nákladní vlak] - **treno veloce merci* [nákladní rychlý vlak n. nákladní rychlík].

2. U kompozit není možné provádět dislokaci některé ze složek. U víceslovných pojmenování je možná, pokud dojde k zachování kompozicionality významu¹⁴⁵:

Ho visto un pesce-palla. [Viděl jsem čtverzubce.] - **È palla il pesce che ho visto* [Ta ryba, co jsem viděl, je míč].

vs.

Ho perso la carta di credito [Ztratila jsem kreditní kartu.]. - *La carta che ho perso era di credito.* [Karta, kterou jsem ztratila, byla kreditní.]

Parlo di luna di miele. [Mluvím o líbáncích.] - **La luna di cui parlo era di miele.* [Měsíc, o kterém mluvím, byl z medu.]

3. Není také možné, aby byly složeniny součástí zjišťovacích otázek:

¹⁴³ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 83.

¹⁴⁴ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 69-72

¹⁴⁵ Štichauer P., *Tvoření...*, op. cit., s. 84.

Questo è un divano-letto. [Tohle je rozkládací sedačka.] - **È divano questo letto?* [Je sedačka tahle postel?].

4. Ostatní podmínky nedávají jednoznačné výsledky (např. koordinace kompozit). Koordinace je možná u kompozit typu N+N, kde první složka je deverbální substantivum a složka druhá jeho předmětem:

Mario è capo-stazione e capo-treno. [Mario je přednosta stanice a strojvedoucí.] - **Mario è capo-stazione e treno.* [Mario je přednosta stanice a vlak.]

vs.

Il lavoro consiste in raccolta-fondi e raccolta-dati. [Práce sestává z fundraisingu (tj. shromažďování zdrojů) a sběru dat.] - *Il lavoro consiste in raccolta-fondi e dati* [Práce sestává ze shromažďování zdrojů a dat.]

Víceslovná pojmenování se tvoří podle mnoha schémat a patří ke všem lexikálním kategoriím. Masiniová a Scalise¹⁴⁶ se zaměřili na víceslovná pojmenování s výstupní kategorií podstatného jména. Jako jejich nejčastější formy uvádí: N+A (*carta telefonica*), A+N (*terzo mondo*), N+P+N (*casa di cura*) a X+Con+X (*botta e risposta*). Typ N+P+N je tvořen tzv. primárními předložkami (tj. *a, di, per* aj.), které tu plní funkci gramatické značky spojující obě složky (*mulino a vento*). Kompozita mohou být tvořena i tzv. sekundárními předložkami, což jsou většinou dvojslabičné předložky jako *sotto, dietro* a další.¹⁴⁷ Po formální stránce víceslovná pojmenování od kompozit rozeznáme díky:

1. přítomnosti předložek a spojek: *luna di miele, botta e risposta*;
2. přítomnosti dalších lexikálních kategorií: *casa dello studente (di + lo)*.¹⁴⁸

Jako třetí podmínku Masiniová a Scalise uvádějí vnitřní shodu, ke které u víceslovných spojení dochází (např. *carta telefonica, terzo mondo*). Tuto podmínku ovšem ponecháme stranou, neboť k téže shodě dochází i u některých kompozit (např. *cassaforte* → *casseforti, viso pallido* → *visi pallidi*).

Masiniová a Scalise¹⁴⁹ také zmiňují podle nich nepříliš povedené dělení víceslovných pojmenování a složenin navržené Bisetovou, která tvrdí, že kompozita jsou obvykle hyponymy jejich hlav, zatímco víceslovná pojmenování nikoliv,

¹⁴⁶ Masini F. - Scalise S., *Italian compounds...*, op. cit., s. 72

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 74

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 73

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 73

neboť u nich nedochází k zachování kompozicionality významu. To ovšem může platit pro obě skupiny, a proto tyto vlastnosti nemůžeme chápat jako odlišovací kritéria.

Oba autoři jsou toho názoru, že je potřeba provést podrobnější zkoumání, abychom mohli udělat přesnější závěry.

I.5.5. Neologismy

Vymezit přesně tento pojem je velmi obtížné. Lotkuv¹⁵⁰ slovník definuje neologismus jako nevžitý tvar, nové slovo, případně jeho nové užití, které v jazyce vzniká nebo je do něj převzato odjinud z potřeby pojmenovat něco nového. Hauser¹⁵¹ ho popisuje jako takovou lexikální jednotku, která dosud nebyla součástí slovní zásoby, ale v nejbližší době se jí může stát. Neologismus je však pojmem relativním. Nová, dosud neužívaná slova ihned v době jejich vzniku v žádném slovníku nenalezneme, neboť proces lexikografického zpracování a popisu samozřejmě probíhá s určitým zpožděním. V době vydání daného záznamu neologismus již nemusí mít platnost „nového výrazu“, nebo může v jazyce dokonce zaniknout, protože se neuchytil. Neologismus můžeme úžeji vymezit jako nový lexém již zakotvený v systému jazyka, vnímaný jako nový především starší generací, která ho užívá zřídka, či vůbec, jak píše Čermák.¹⁵²

Příčiny vzniku neologismů dělí Hauser¹⁵³ na vnější a vnitřní. **Vnější příčiny** tvoří společenské změny, které si žádají pojmenování nových skutečností. V posledních desetiletích se rapidně zvyšoval počet neologismů, což bylo dáno samozřejmě obrovským pokrokem na poli vědeckém a technologickém, který s sebou nesl velké změny ve společnosti, kultuře, politice, tradicích a který vytvářel velkou „poptávku“ po nových slovech.¹⁵⁴ **Vnitřní příčiny** Hauser¹⁵⁵ dělí na stylistické a strukturní. Se stylovou oblastí odbornou se podle něj stýká především publicistika, díky níž se většina neologismů dostává do povědomí široké veřejnosti. Za strukturní důvody vzniku neologismů považuje případy, kdy původní forma již není vyhovující a dochází tak k nahrazení starého výrazu.

¹⁵⁰ Lotko E., *Slovník lingvistických terminů pro filology*, Univerzita Palackého, Olomouc, 2003, s. 78.

¹⁵¹ Hauser P., *Nauka o slovní zásobě*, SPN, Praha, 1980, s. 44.

¹⁵² Čermák F., *Lexikon...*, op. cit., s. 219-220.

¹⁵³ Hauser P., *Nauka...*, op. cit., s. 44.

¹⁵⁴ D'Achille P., Sui neologismi. Memoria del parlante e diacronia del presente, in: *Studi di lessicografia italiana*, 11, 1991, s. 273.

¹⁵⁵ Hauser P., *Nauka...*, op. cit., s. 45.

Ve dvacátém století se registrace nových slov v italštině oprostila od puristických tendencí století devatenáctého a došlo tak k objektivnější a systematictější sbírce dat. Od poloviny šedesátých let minulého století začaly také italské obecné slovníky věnovat zvýšenou pozornost novým slovům (cizím, odborným, slangovým, dialektalismům a dalším), která se snažily ihned „za tepla“ registrovat.¹⁵⁶ Datace novotvarů je ale velmi problematická, neboť samotný koncept neologismu je velmi složitý a nenabízí ucelenou a jasnou definici. Neologismem rozumíme nejen slova nově vytvořená, ale také slova již existující v lexikálním systému, která nabyly nového významu, jak jsme si již uvedli výše. Do této skupiny tedy můžeme řadit jak výpůjčky a dialektalismy, tak i slova, u nichž došlo ke změně v gramatické kategorii. Jako problematickou uvádí D'Achille¹⁵⁷ také otázku doby setrvání slova ve statusu neologismu, tedy jak dlouho je daný výraz chápán jako nový, neboli nezakotvený v systému. Data se u jednotlivých lexikálních jednotek mohou v rámci různých lexikografických pramenů lišit a jsou předmětem častých revizí.

Za zakladatele italských moderních slovníků neologismů považujeme **Alfreda Panziniho**, který v roce 1905 poprvé vydal „*Dizionario moderno. Supplemento ai dizionari italiani*“, jemuž následovalo ještě dalších šest vydání. Po Panziniho smrti v jeho práci pokračovali **B. Migliorini** a **A. Schiaffini**.¹⁵⁸

¹⁵⁶ D'Achille P., *Sui neologismi...*, op. cit., s. 269.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 272.

¹⁵⁸ Radimský J., *Italské...*, op. cit., s. 14-15.

I.6. Metoda excerptce lexikálního materiálu

Lexikální materiál pro tuto práci jsme získávali z celkem tří sekundárních zdrojů: italské verze časopisu *Vogue*, *Elle* a *Grazia*. Cíleně jsme zvolili právě tato tři periodika z následujících důvodů.

Evropská města Paříž, Londýn a Milán se již tradičně honosí přívsky metropole módy, ovšem v posledních deseti letech začíná do světové módní scény velmi silně promlouvat také americký New York, který je dnes považován za nejvlivnější světovou módní metropoli. Žebříček „hlavních měst“ módy každoročně sestavuje organizace *Global Language Monitor*. Tato instituce zaznamenává slova a věty objevující se v médiích a na internetu a vyhodnocuje, která města jsou ve spojení s módou nejčastěji zmiňována. V roce 2013 se na pomyslný trůn vrátilo opět americké město New York, jemuž vzal prvenství v minulých dvou letech anglický Londýn.¹⁵⁹ Zařadit původně americký časopis *Vogue* mezi hlavní zdroje excerptce bylo tedy zcela nepochybně na místě. Tento časopis se honosí více než sto dvacetiletou tradicí, během níž dokázal expandovat z domoviny, Spojených států amerických, do dalších dvaceti států světa nacházejících se na pěti kontinentech.¹⁶⁰ S nápadem vytvořit tento deník přišel v roce 1892 Arthur Baldwin Turnure.¹⁶¹ Věhlas ovšem získal až díky americkému nakladateli Condé Montrose Nastovi, který ho převzal po smrti Turnura v roce 1909 a změnil celý jeho původní koncept. Časopis brzo expandoval do zámoří. Už v roce 1916 byla vytvořena jeho britská edice, o čtyři roky později následovala vydání španělská, italská a francouzská.¹⁶² Magazín dodnes patří pod nakladatelství *Condé Nast* a řadí se mezi nejvlivnější módní časopisy světa. K dnešní slávě mu napomohla také jeho současná šéfredaktorka Anna Wintour (editorkou je již od roku 1988), která se zasloužila o dnešní podobu magazínu.¹⁶³

Při výběru druhého zdroje jsme se zaměřili na další epicentrum módy, Francii. Zvolili jsme původně francouzský časopis *Elle*, dnes nejprodávanější módní časopis

¹⁵⁹ Článek *New York Takes Top Global Fashion Capital Title from London, edging past Paris*. In: *Global Language Monitor*. [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <<http://www.languagemonitor.com/category/fashion/fashion-capitals/>>.

¹⁶⁰ *Condé Nast International*. [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <<http://www.condenastinternational.com/brand/?b=vogue#vogue>>.

¹⁶¹ Arthur Baldwin Turnure. In: *Voguepedia*. [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.vogue.com/voguepedia/Arthur_Baldwin_Turnure>.

¹⁶² Over 100 years of influential, inspiring & innovative publishing. In: *Condé Nast International*. [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <<http://www.condenastinternational.com/heritage/history/>>.

¹⁶³ Anna Wintour. In: *Voguepedia*. [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.vogue.com/voguepedia/Anna_Wintour>.

na světě.¹⁶⁴ S myšlenkou založit tento módní magazín přišla Hélène Gordonová, manželka francouzského mediálního magnáta Pierra Lazareffa. Během pobytu ve Spojených státech, kam se s manželem a dcerkou uchýlili po vypuknutí druhé světové války kvůli Lazareffově politicky kontroverznímu listu *Paris Soir*, Hélène pracovala pro módní časopisy *Harper's Bazaar* a *Vogue*. Později se stala editorkou nyní již zaniklé „*Women's Page*“ v deníku *The New York Times*. Tyto pracovní zkušenosti ji natolik inspirovaly, že se po návratu do Paříže roku 1945 rozhodla založit časopis *Elle*, jehož první vydání se objevilo na novinových stáncích prvního října téhož roku.¹⁶⁵ Za stěžejní chápeme rok 1981, kdy nakladatelství *Hachette magazines*, do něž patřil právě i časopis *Elle*, koupili Daniel Filipacchi spolu s Jean-Lucem Lagardèrem. Od této doby časopis expandoval a stal se z něj největší módní časopis světa, který vychází ve 45 edicích na šesti kontinentech.¹⁶⁶

Posledním zdrojem nám byl italský týdeník *Grazia* nakladatelství *Mondadori* vycházející již od roku 1938. V současnosti se jedná o jeden z nejprestižnějších módních časopisů v Evropě. Vydává se ve 23 edicích na čtyřech kontinentech.¹⁶⁷

Všechny materiály pro tuto práci jsme shromáždili ze tří výše uvedených zdrojů, respektive z jejich internetových stránek. S tištěnými zdroji jsme nepracovali především z důvodu jak finanční, tak i časové náročnosti. Zahraniční časopisy nejsou kromě pražských novinových stánků běžně dostupné a internetový zdroj samozřejmě představoval také časově přijatelnější variantu, neboť bylo texty možné ihned kopírovat a ukládat jako textový dokument, který jsme pak použili pro vytvoření korpusu přes software Sketchengine¹⁶⁸. Pro analýzu terminologie módního průmyslu jsme prováděli sběr textů z rubriky „Trendy“ (it. „*Tendenze*“), která byla dostupná na všech portálech jednotlivých časopisů¹⁶⁹ a která plně posloužila pro potřeby naší práce. Jednalo se o krátké texty z let 2012-2013 definující současné módní trendy, jež obsahovaly nespočet názvů druhů oblečení, stylů a mnoha dalších výrazů, což nám později umožnilo vygenerovat pestrý seznam klíčových slov, díky nimž jsme mohli

¹⁶⁴ Elle. In: Burda Media. [online]. [cit. 2014-02-08]. Dostupné z: <<http://inzerce.burdamedia.cz/portfolio-a-sluzby/tiskova-inzerce/lifestyle/elle/>>.

¹⁶⁵ „Don't Know Much About (ELLE's) History...“. In: Elle [online]. [cit. 2014-03-05]. <<http://www.elle.com/news/fashion-style/dont-know-much-about-elles-history-1768>>.

¹⁶⁶ Elle International. [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <<http://www.ellearoundtheworld.com/>>.

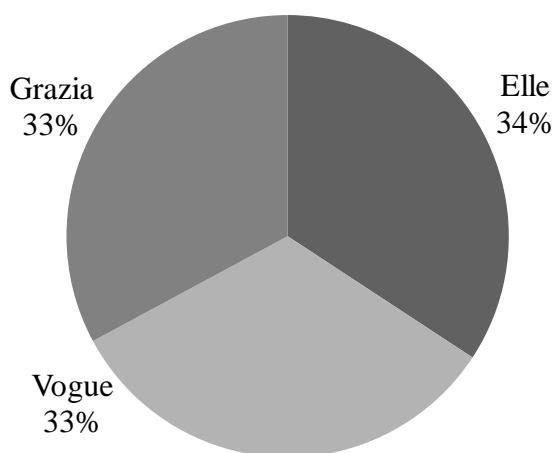
¹⁶⁷ Our Heritage. In: Grazia International. [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <<http://www.graziainternational.com/about-us/heritage/>>.

¹⁶⁸ Sketchengine [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <<https://the.sketchengine.co.uk/>>.

¹⁶⁹ Rubriky „Tendenze“ [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <<http://www.vogue.it/trends>>, <<http://www.elle.it/Moda/tag/Tendenze>>, <<http://www.grazia.it/moda/tendenze-moda>>.

identifikovat složení zkoumané terminologie módního průmyslu. Texty jsme se snažili rozdělit rovnoměrně tak, aby byl vytvořený korpus do co největší míry reprezentativní. Vznikl tak korpus čítající celkem 176,779 grafických slov, z nichž jednotlivé složky obsahují: *Elle* - 60532, *Vogue* - 58153, *Grazia* – 58094

Graf 1: Rozložení zdrojů

II. ANALYTICKÁ ČÁST

Srovnáním námi vytvořeného korpusu s korpusem itWaC jsme získali seznam klíčových slov, z něhož jsme vyřadili vlastní jména označující názvy značek a návrhářů, tzv. *marchioni* (ta nejsou pro naši práci důležitá, jelikož neříkají nic o povaze módní terminologie), a omezili jsme se tak na celkem 273 slov. Ke klíčovým slovům jsme dohledali nejčastější kombinace, v nichž se nacházejí, čímž jsme dostali finální seznam obsahující celkem 397 položek (273 slov a 124 slovních spojení). Ta jsme dále rozdělili do čtyř skupin podle již výše uvedené kategorizace slovní zásoby navržené Hamplovou na:

1. slova zděděná (*lessemi ereditari*);
2. slova knižní (*parole dotte*);
3. výpůjčky (*prestiti linguistici*);
4. slova vytvořená prostřednictvím slovtvorných procesů (*neoformazioni*).

Podle jakých kritérií jsme jednotlivé výrazy přiřazovaly k dílčím skupinám? Opěrným bodem nám byl především výkladový slovník *Lo Zingarelli (2013), Vocabolario della lingua italiana* (dále jen *Zingarelli*) v elektronické podobě na CD-ROM médiu, který jsme dále konfrontovali se slovníkem *il Sabatini Coletti, Dizionario della Lingua Italiana*¹⁷⁰ (dále jen *Sabatini Coletti*) přístupným přes internetové stránky italského deníku *Corriere della Sera*. *Zingarelli* nerozlišuje kompozici od derivace, takže jsme některé výrazy museli podrobit analýze podle kritérií navržených Masiniovou a Scalisem, které jsme uvedli v teoretické části práce (viz I.5.4.3. Rozdíly mezi kompozicí a derivací). Taktéž jsme museli odlišit kompozita od víceslovných pojmenování, k čemuž jsme se znovu obrátili na Masiniovou a Scaliseho (viz I.5.4.6. Rozdíly mezi kompozicí a víceslovným pojmenováním).

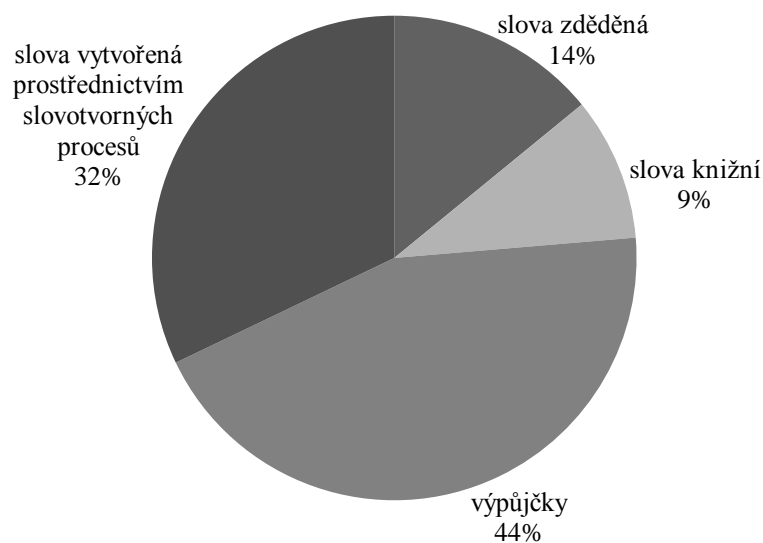
Excerpovaný vzorek jsme podle výše definovaných kritérií rozdělili následovně:

Tab. 3: Rozložení excerptovaných slov z hlediska dělení slovní zásoby

skupina slov	počet slov
slova zděděná	60
slova knižní	34
výpůjčky	157
slova vytvořená prostřednictvím slovtvorných procesů	114

¹⁷⁰ il Sabatini Coletti. Dizionario della Lingua Italiana. [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/>.

Graf 2: Rozložení excerpovaných slov z hlediska dělení slovní zásoby

Jak vyplývá z tabulky a grafu, nejvíce zastoupeny jsou výpůjčky (44%) a slova vytvořená slovotvornými procesy (32%), která dohromady tvoří $\frac{3}{4}$ souboru. Slova zděděná a knižní jsou zastoupena pouze v malé míře.

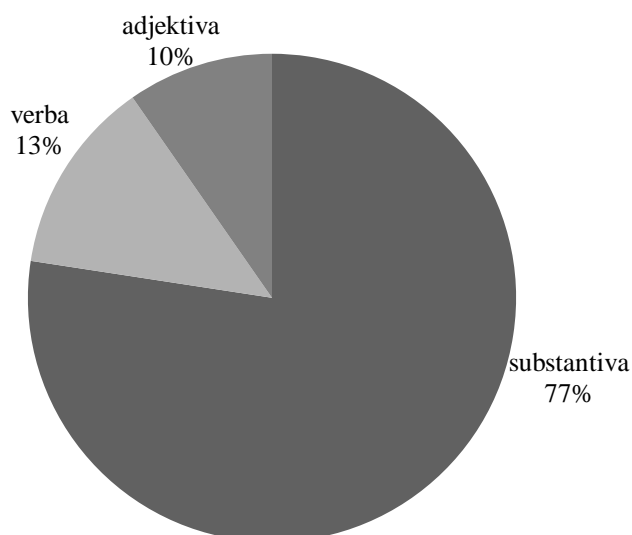
Mimo tyto skupiny slov řadíme celkem 32 syntagmat a vymezujeme jim vlastní kategorii, jelikož svými vlastnostmi neodpovídají ani jedné z výše uvedených skupin a chápeme je jako typické kombinace klíčových slov.

II.1.Slova zděděná

Jak jsme si již popsali výše, za slova zděděná považujeme takové lexémy, jejichž vývoj lze vysledovat přímo z lidové latiny. Náš soubor čítá celkem 60 položek.

Z hlediska lexikálních kategorií máme nejvíce zastoupena substantiva, následují slovesa a adjektiva. Dvě slova mohou vystupovat jako substantiva a adjektiva, čímž se navýší počet z původně 60 na 62 slov. Těmito slovy jsou *rosso a rosa*, která v našem korpusu vystupují buď samostatně ve funkci substantiva mužského rodu pro označení barvy (*il rosso, il rosa*), nebo jako adjektiva pojmenovávající barvu (např. *cappotto rosso, abito rosa*). Celkem tedy náš soubor tvoří 48 podstatných jmen, 8 sloves a 6 přídavných jmen.

Graf 3: Rozložení slov zděděných podle lexikálních kategorií

U každého lexému uvádíme jeho dataci uvedenou ve slovníku *Zingarelli* a *Sabatini Coletti*. Jak můžeme vidět, oba slovníky se v datování často liší, leckdy až o stovky let. Vezmeme-li v úvahu pouze datace uvedené v *Zingarellim*, můžeme konstatovat, že převážná většina slov (46) pochází ze třináctého století. Duecento, tj. třinácté století, je z hlediska přejímání výrazů přímo z latiny zcela příznačné, což potvrzuje i Hamplová ve své knize *Nástin vývoje italského jazyka* (Karolinum, Praha, 2002). Italština vzniká jako samostatný jazyk postupným vývojem z lidové latiny, ale zpočátku se její slovní zásoba omezuje pouze na výrazy z každodenního

života. Kolem roku 1300 je již natolik rozvinuta, že jí je možné pojednávat i o vědeckých tématech (o filozofii, literatuře apod.), nicméně je důležité zmínit, že základní slovní zásoba je tvořena právě slovy zděděnými po předchozích generacích, tj. slovy latinskými¹⁷¹, což vysvětluje, proč většina slov souboru pochází právě z tohoto období.

Tab. 4: Slova zděděná

Lexém	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
amare	lat. amāre, di orig. preindeur.	v.tr.	1250	13. sec.
anello	lat. anĕllu(m), , dim. di ānulus, dim. di ānus ‘circolo, anello’. V. ano	s.m.	1263	13. sec.
argento	lat. argĕntu(m), da avvicinare al, gr. argós ‘chiaro, brillante’	s.m.	1219	12. sec.
armadio	lat. armāriu(m) ‘deposito di armi’, con dissimilazione, da ārma ‘armi’	s.m.	1292	14. sec.
borchia	lat. parl. *borcula per *broccula ‘(cosa) puntuta’ con sovrapposizione di altra parola (?)	s.f.	1525	16. sec.
borsa	lat. bŭrsa(m), dal gr. býrsa ‘cuoio’, ‘otre’, di etim. Incerta	s.f.	1250	13. sec.
bracciale	lat. brachiāle(m) ‘relativo al braccio (brāchium), braccialetto	s.m.	1336	14. sec.
calza	lat. mediev. cālcea(m), dal lat. cālceus ‘scarpa, stivaletto’. V. calceo	s.f.	1250	13. sec.
camicia	lat. tardo camīsia(m), di etim. Incerta	s.f.	1266	14. sec.
capo	lat. cāput, da avvicinare a forme analoghe di altre lingue indeur.	s.m.	1260	13. sec.
cappello	lat. parl. *cappĕllu(m), da cāppa ‘copricapo’, passato poi a significare vari oggetti, o parte di oggetti che coprono, che stanno sopra ad altri	s.m.	1233	11. sec.
catena	lat. catēna(m), prob. di orig. Etrusca	s.f.	1257	13. sec.
cintura	lat. cinctŭra(m), da cīngere ‘cingere’	s.f.	1287	14. sec.
collo	lat. cōllu(m), di orig. indeur	s.m.	1268	10. sec.
color(e)	lat. colōre(m), dalla stessa radice di celāre ‘celare, nascondere’, perché nasconde le cose	s.m.	1250	1251
costume	lat. consuetŭdine(m). V. consuetudine	s.m.	1260	13. sec.
creare	lat. creāre, dalla stessa radice di crĕscere ‘crescere	v.tr.	1257	13. sec.
cuoio	lat. cōriu(m), da una radice che indica un oggetto che si stacca e specialmente ‘la pelle, la scorza’	s.m.inv.	1258	13. sec.
disegnare	lat. designāre, comp. di dĕ- e signāre ‘segnare’	v.tr.	1282	13. sec.
donna	lat. dōmina(m) ‘signora’ attraverso la forma sincopata dōmna(m)	s.f.	1250	13. sec.
fascia	lat. fāscia(m), da fāscis ‘fascio’, di etim. Incerta	s.f.	1297	13. sec.
fiocco	lat. flōccu(m) ‘fiocco di lana’, di etim. Incerta	s.m.	16. sec.	16. sec.
fiore	lat. flōre(m), di orig. indeur.	s.m.	1226	13. sec.
forma	lat. fōrma(m), dal gr. morphĕ, con metatesi	s.f.	1257	14. sec.
ghiaccio	1) lat. parl. *glāci(am) per il class. glācie(m), di formazione poco chiara, ma certamente imparentata con la famiglia di gelo	s.m.	1250	13. sec.
giocare	lat. parl. *iocāre, per iocāri, da iōcus ‘gioco’	v.intr.	1266	13. sec.
gonna	lat. tardo gŭnna(m) ‘pelle, pelliccia’, di orig. straniera (gallico)	s.f.	1321	14. sec.
gusto	lat. gŭstu(m), di orig. indeur.	s.m.	1282	13. sec.

¹⁷¹ Hamplová S., *Nástin vývoje italského jazyka*, Karolinum, Praha, 2002, s. 115.

Lexém	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
chiodo	lat. clāvu(m) ‘chiodo’ (prob. da una radice che significa ‘battere’), cui si sovrappose claudere ‘chiudere’	s.m.	1292	13. sec.
inverno	lat. hibĕrnu(m), sottinteso tĕmpus ‘(tempo) invernale’, agg. da hĕms, di orig. indeur.	s.m.	13. sec.	13. sec.
lungo	lat. lōngu(m), di orig. indeur.	agg.	1250	13. sec.
manica	lat. mānica(m), da mānus ‘mano’	s.f.	1238	13. sec.
modello	lat. parl. *modĕllu(m), dim. di mōdulus ‘modulo’	s.m.	1427	16. sec.
nero	lat. nĭgru(m), di etim. Incerta	agg.	1257	13. sec.
oro	lat. āuru(m), di orig. indeur.	s.m.	1250	13. sec.
paio	dal pl. paia, dal lat. pāria, nt. pl. di pār ‘pari’	s.m.	1262	13. sec.
panno	lat. pānnu(m), di etim. incerta	s.m.	1211	13. sec.
passare	lat. parl. *passāre, da pāssus ‘passo’	v.intr.	1250	13. sec.
pelle	lat. Pĕlle(m), di orig. Indeur.	s.f.	12. sec.	12. sec.
pelliccia	dal lat. tardo pellĭcius ‘di pelle’, da pĕllis ‘pelle’	s.f.	1320	13. sec.
pelo	lat. pĭlu(m), di etim. incerta	s.m.	1272	13. sec.
pietra	lat. pĕtra(m), dal gr. pĕtra, di etim. Incerta	s.f.	1250	10. sec.
piuma	lat. plūma(m), di orig. indeur.	s.f.	13. sec.	14. sec.
primavera	lat. parl. *primavĕra(m), dal classico pĕrmo vĕre ‘all’iniziare della primavera’. Per pĕrmos V. primo; vĕr è di orig. Indeur	s.f.	12. sec.	12. sec.
proporre	lat. propōnere ‘porre davanti’, comp. di prō ‘davanti’ (V. pro- (1)) e pōnere ‘porre’	v.tr.	1243	13. sec.
ricordare	lat. recordāri, da cōr, genit. cōrdis ‘cuore’ (che era per gli antichi la sede della memoria), col pref. re-	v.tr.	1261	13. sec.
rosa	lat. rōsa(m), di orig. preindeur.	s.m.inv/ agg.inv.	1250	13. sec.
rosso	lat. rūssu(m), dalla stessa radice di rūber. V. †rubro	agg./s.m.	1282	14. sec.
sapore	lat. sapōre(m), da sāpere ‘aver gusto’. V. sapere (1)	s.m.	1250	13. sec.
sensuale	dal lat. tardo sensuāle(m), da sĕnsus ‘senso’	agg.	1308	14. sec.
sera	lat. tardo sĕra(m), ellitt. per sĕra dies ‘giorno tardo’, dall’agg. sĕrus ‘tardo’. V. seriore, sezzo	s.f.	1250	13. sec.
seta	lat. sĕta(m), variante rustica di sāeta ‘setola’, di etim. Incerta	s.f.	13. sec.	13. sec.
sole	lat. sōle(m), di orig. Indeur	s.m.	12. sec.	12. sec.
spalla	lat. spātula(m), dim. di spātha ‘spatola’ e poi ‘scapola, spalla’	s.f.	1282	11. sec.
stagione	lat. statiōne(m), propr. ‘dimora’, da stātus, part. pass. di stāre (V. stare, stazione)	s.f.	1250	13. sec.
stile	lat. stĭlu(m) ‘stilo’, poi ‘modo di scrivere’, prob. di orig. indeur., affine a stĭmulus ‘stimolo’	s.m.	13. sec.	14. sec.
trovare	etim. discussa: lat. parl. *tropāre, da trōpus ‘tropo’, cioè ‘esprimersi a mezzo di tropi’ (?)	v.tr.	12. sec.	13. sec.
velluto	lat. tardo villūtu(m), da villus ‘pelo’. V. villo	s.m.	1312	14. sec.
vero	lat. vĕru(m), di orig. indeur.	agg.	1243	14. sec.
versione	lat. mediev. versiōne(m), da vērsus, part. pass. di vērtere ‘volgere, girare’. V. vertere	s.f.	1584	18. sec.

U sloves není na první pohled viditelná značná spojitost s jazykem módy, a proto si u každého z nich uvedeme jako příklad větu z našeho korpusu, kterou doplníme českým překladem. U všech příkladů uvedeme zdroj, z něhož dané věty pochází (*E* pro *Elle*, *V* pro *Vogue* a *G* pro *Grazia*); tohoto značení budeme užívat i dále.

giocare:

- (1) *Qui gli stilisti si divertono a **giocare con** i tessuti diversi per texture, ricreando contrasti eclettici.* [Zde se stylisté baví tím, že **si hrají s** látkami různých textur, čímž vytváří kontrast v eklektickém duchu.] V
- (2) *Se l'outfit **giocato sui** toni del rosso non vi convince, puntate invece sulle classicissime righe bianche e nere della gonna di Marc Jacobs.* [Pokud vás nepřesvědčí outfit **hrající** odstíny červené, obraťte svou pozornost na klasiku v podobě černobílé pruhované sukně od Marca Jacobse.] G

passare:

*Dal bianco ai colori, Marc by Marc Jacobs propone un maglione a righe nei caldi toni, dal nocciola al rosso fuoco **passando per** il color terra.* [Od bílé k barvám. Kolekce Marc by Marc Jacobs nabízí pruhovaný svetr v teplých odstínech od oříškové až k ohnivě červené barvě, která **přechází do** barvy země.] V

amare:

*Gli stilisti **amano** i dettagli e quindi gli accessori, primi fra tutti i copricapi, ancor meglio se extralarge.* [Stylisté **milují** detaily, tedy i doplňky a to především pokrývky hlavy, u nichž se řídí heslem: čím větší, tím lepší!] V

disegnare:

*Per la prossima stagione estiva **disegna** una tuta in seta con stampa pitone (...).* [Pro příští letní sezónu **navrhuje** hedvábný overal s hadím vzorem krajty (...).] V

creare:

*Nike **ha creato** un prodotto come sempre d'avanguardia.* [Nike **vytvořil** jako vždy avantgardní kousek.] G

proporre:

*Gucci **propone** un paio di guanti in tulle adornati di dettagli bronzo.* [Gucci **nabízí** pár tylových rukavic s bronzovým detailem.] V

ricordare:

*Potete scegliere la clutch di Chanel che **ricorda** le costruzioni Lego.* [Můžete zvolit psaníčko od Chanelu, které **připomíná** lego stavebnici.] V

trovare:

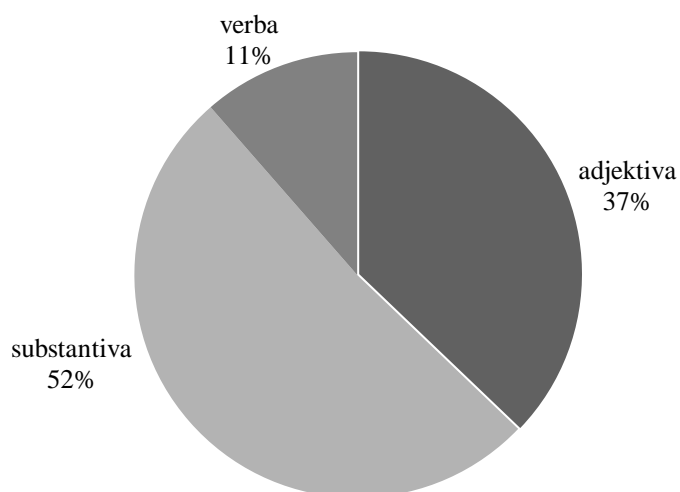
*(...) Qui potrete dunque **trovare** tutta la nuovissima ed elegante collezione autunnale di O Jour.* [(...) Zde tedy můžeme **najít** celou novou elegantní podzimní kolekci O Jour.]
G

II.2. Slova knižní

Knižní slova, také latinismy, představují výpůjčky z latiny, které byly přijaty do již existující italštiny neústním podáním a nedošlo tak u nich k typickým hláskovým změnám. Tento soubor tvoří málo početnou skupinu čítající pouze 34 položek.

Podíváme-li se na složení tohoto souboru z hlediska lexikálních kategorií, zjistíme, že jeden lexém může vystupovat zároveň jako podstatné a přídavné jméno. Nejvíce zastoupena máme substantiva (18), následují adjektiva (13) a verba (4).

Graf 4: Rozložení knižních slov podle lexikálních kategorií

Převážná většina slov pochází ze třináctého a čtrnáctého století. Vezmeme-li v úvahu pouze datace uvedené v *Zingarellim*, můžeme konstatovat, že 80% všech vyexcerpovaných knižních slov pochází právě z tohoto období. Hamplová¹⁷² potvrzuje, že právě Duecento a Trecento se v italštině vyznačují častým přejímáním latinských výrazů. Tato tendence přetrvává i ve století patnáctém. Mnoho výrazů přejatých z latiny v tomto období se ale nedochovalo.¹⁷³

¹⁷² Hamplová S., *Nástin vývoje italského jazyka*, Karolinum, Praha, 2002, s. 121.

¹⁷³ Hamplová S., *Nástin vývoje italského jazyka*, Karolinum, Praha, 2002, s. 127.

Tab. 5: Slova knižní

Lexém	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
abito	vc. dotta, lat. hābitu(m), da habēre ‘possedere’	s.m.	1268	13. sec.
applicazione	vc. dotta, lat. applicatiōne(m), da applicāre ‘applicare’	s.f.	1308	14. sec.
bicolor(e)	vc. dotta, lat. bicolōre(m), comp. di bi- ‘di due’ e cōlor ‘colore’	agg.	1340	14. sec.
collezione	vc. dotta, lat. collectiōne(m), da colligere ‘raccolgere’	s.f.	1334	14. sec.
completo	vc. dotta, lat. complētu(m), part. pass. di complēre ‘riempire’	s.m.	1306	16. sec.
contemporaneo	vc. dotta, lat. contemporāneu(m), comp. di cūm ‘con’ e tēmpus, genit. tēmporis ‘tempo’	agg.	1308	14. sec.
cristallo	vc. dotta, lat. crystāllu(m), dal gr. krýstallos ‘ghiaccio, acqua gelata’, da krýos ‘gelo’	s.m.	1250	13. sec.
diventare	vc. dotta, lat. parl. *deventāre, rafforz. di divenīre ‘divenire’	v.intr.	1250	13. sec.
effetto	vc. dotta, lat. effēctū(m), dal part. pass. di efficere ‘fare (fācere) completamente (ex-)’, ‘compiere’; nei sign. 6 e 7, adattamento del fr. (usato al pl.) effets, da effet ‘effetto, realizzazione’	s.m.	1261	13. sec.
elegante	vc. dotta, lat. elegānte(m), ant. part. pres. di *elegāre ‘scegliere (*legāre, intens. di lēgere) fuori (ex-)’	agg.	1342	14. sec.
eleganza	vc. dotta, lat. elegāntia(m), da ēlegans, genit. elegāntis ‘elegante’	s.f.	1375	14. sec.
estate	vc. dotta, lat. aestāte(m), di orig. indeur. col sign. fondamentale di ‘calore bruciante’	s.f.	1250	14. sec.
estetico	vc. dotta, gr. aisthētikós, da aisthētós ‘sensibile’, agg. verb. di aisthānesthai ‘percepire’, di orig. indeur.	agg.	1772	18. sec.
estivo	vc. dotta, lat. aestīvu(m), per *aestatīvu(m), da āestas, genit. aestātis ‘estate’	agg.	1334	14. sec.
fantasia	vc. dotta, lat. phantāsia(m), dal gr. phantasia, da pháinō ‘io mostro’	s.f.	1294	13. sec.
fascino	vc. dotta, lat. fāscinu(m) ‘malia, amuleto’, nato dalla sovrapposizione di fāscis ‘fascio’ al gr. bāskanos ‘ammaliatore’	s.m.	1485	15. sec.
geometrico	vc. dotta, lat. tardo geomētricu(m), dal gr. geōmetrikós ‘pertinente alla geometria (geōmetria)’	agg.	1282	14. sec.
iconico	vc. dotta, lat. icōnicu(m), dal gr. eikonikós, da eikón ‘immagine’	agg.	1651	17. sec.
ispirare	vc. dotta, lat. inspirāre, comp. di in ‘su, dentro’ e spirāre, di orig. onomat. (?)	v.tr.	1327	14. sec.
ispirazione	vc. dotta, lat. tardo inspiratiōne(m), da inspirātus ‘inspirato’	s.f.	1308	14. sec.
lana	vc. dotta, lat. lāna(m), di orig. indeur.	s.f.	1261	13. sec.
materiale	vc. dotta, lat. tardo materiāle(m), da matēria	s.m.	1268	14. sec.
metallo	vc. dotta, lat. metāllu(m), dal gr. métallon, di orig. preindeur.	s.m.	1257	13. sec.
morbido	vc. dotta, lat. mōrbidu(m) ‘malato, indisposto, malsano’, da mōrbus ‘morbo’	agg.	1250	13. sec.
optare	vc. dotta, lat. optāre ‘scegliere, desiderare’, di orig. indeur.	v.tr.	1389	17. sec.

Lexém	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
perfetto	vc. dotta, lat. perfēctū(m) ‘compiuto’, part. pass. di perficere ‘compiere’, comp. di per- e fācere ‘fare’	agg.	1250	14. sec.
pitone	vc. dotta, lat. Pythōne(m), dal gr. Pýthōn, n. di un drago ucciso da Apollo, di etim. Incerta	s.m.	1575	1871
prezioso	vc. dotta, lat. pretiōsu(m), da prētium ‘prezzo’; nella variante †pregioso, con sovrapposizione di pregio	agg.	1224	13. sec.
prossimo	vc. dotta, lat. prōximu(m), superl. di *prōque, forma originaria di prōpe ‘vicino’ (V. †prope)	agg.	1065	12. sec.
protagonista	vc. dotta, gr. prōtagōnistēs, comp. di prōtos ‘primo’ (V. proto-) e agōnistēs ‘lottatore, combattente’ (V. agonista)	s.m. e f.	14. sec.	18. sec.
quadro	vc. dotta, lat. quādrū(m), dalla stessa radice indeur. di quāttuor ‘quattro’	agg.	1282	13. sec.
suggerire	vc. dotta, dal lat. suggĕrere ‘fornire, suggerire’, comp. di sūb ‘sub-’ e gĕrere ‘portare’, con cambio di coniug.	v.tr.	1475	16. sec.
tono	vc. dotta, lat. tōnu(m), dal gr. tōnos, da téinein ‘tendere’, di orig. indeur.	s.m.	14. sec.	15. sec.
volume	vc. dotta, lat. volūmen ‘giro, curvatura, rotolo di pergamena da scrivere’, da volūtus, part. pass. di vōlvēre ‘volgere’	s.m.	1292	14. sec.

U sloves není na první pohled viditelná značná spojitost s jazykem módy, a proto si u každého z nich opět uvedeme jako příklad větu z našeho korpusu, kterou doplníme českým překladem.

diventare:

*L'abito animalier per la prossima stagione **diventa** un nuovo must have.* [Šaty se zvířecím vzorem se **stanou** novým must-have nadcházející sezóny.] V

ispirare:

*(...) Céline s' **ispira** al mondo della lingerie: sottoveste e vestaglia in raso di seta da indossare con un paio di maxi-pantofole in pelo nero.* [(...) Céline **se ispira** světem dámského prádla: košilky a župany z hedvábného atlasu, které se nosí spolu s párem maxi pantoflů z černé kožešiny.] V

optare:

*Per i pantaloni **optate** per modelli fluidi e leggerissimi, a vita alta in perfetto stile Seventies.* [Co se týče kalhot, **zvolte** volné a lehké modely s vysokým pasem v perfektním stylu sedmdesátých let.] G

suggestire:

Per le escursioni pomeridiane suggeriamo capi comodi: come l'abito di Sonia Rykiel ispirato al surrealismo di Elsa Schiaparelli. [Pro odpolední procházky radíme volit pohodlné kousky jako šaty od Soni Rykielové inspirované surrealismem Elsy Schiaparelliové¹⁷⁴.] V

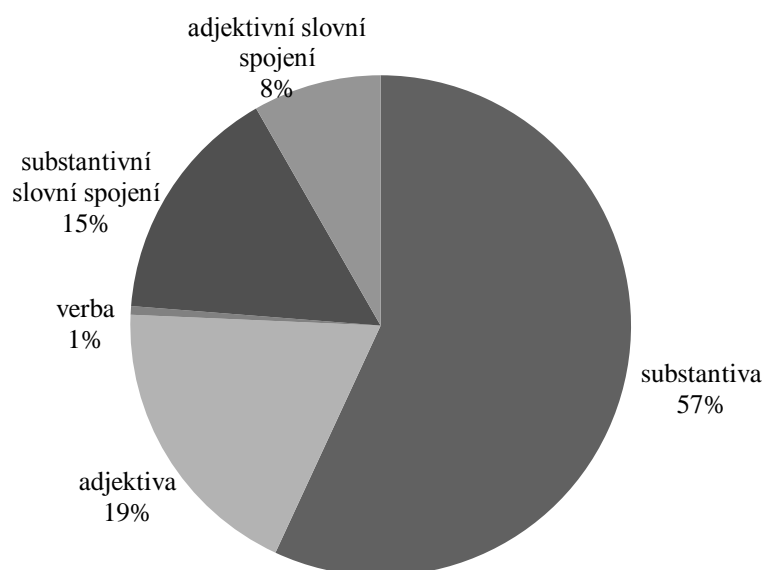
¹⁷⁴ Jedna z nejvýznamnějších módních návrhárek v období mezi dvěma světovými válkami.

II.3. Výpůjčky

Výpůjčky tvoří převážnou část našeho vyexcerpovaného materiálu. Kalky, které stojí na pomezí mezi výpůjčkami a slovo tvornými procesy, budeme počítat také mezi výpůjčky, neboť se jedná o slova, jež napodobují cizí strukturu, nebo o slova, která nabývají nového významu vlivem podobného výrazu v cizím jazyce.

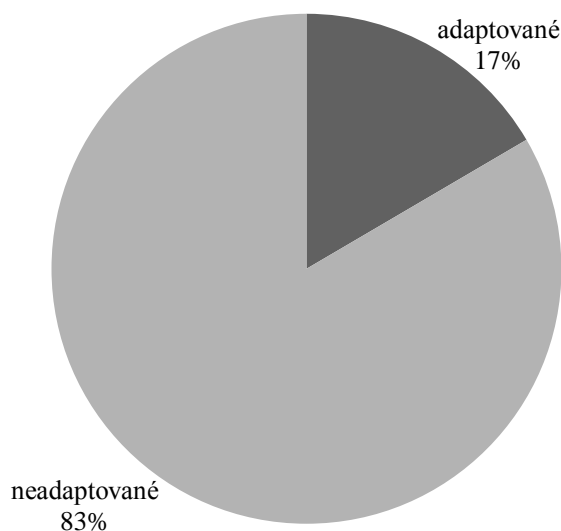
Soubor výpůjček čítá celkem 157 položek. Je tvořen 122 slovy a 35 slovními spojeními. Zastoupeny máme lexikální kategorie substantiva, adjektiva a verba. Některá slova a slovní spojení mohou být zároveň více slovními druhy, a proto je počítáme k oběma skupinám zároveň. Výrazně převažuje skupina podstatných jmen (103), následují adjektiva (34), substantivní slovní spojení (28), adjektivní slovní spojení (15) a slovesa (1).

Graf 5: Rozložení výpůjček podle lexikálních kategorií

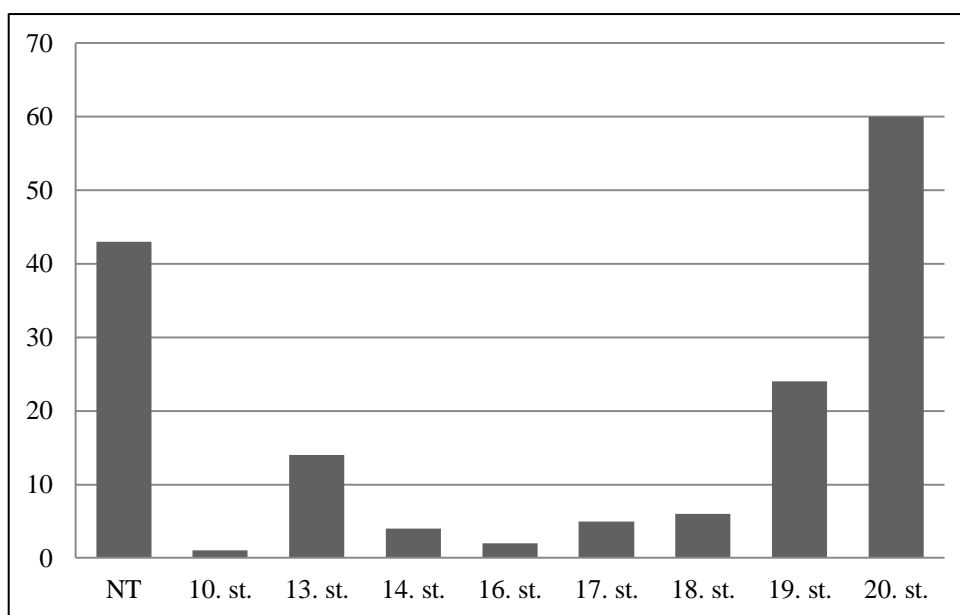
Převážná většina vyexcerpovaných výpůjček je neadaptovaná. Nejpočetnější skupinou, co se počtu nepřizpůsobených výpůjček týče, jsou substantivní slovní spojení (100%), následují adjektiva (70%), substantiva (59%) a adjektivní slovní spojení (53%).

Graf 6: Rozložení výpůjček podle míry adaptace

Z hlediska datace lexikálních jednotek se jedná o velmi pestrý soubor. Zastoupené máme století desáté, třinácté a čtrnácté a počínaje šestnáctým nechybí žádné z následujících století kromě století dvacátého prvního. *Zingarelli* sice uvádí některé výpůjčky z prvního desetiletí 21. století, ale lze předpokládat, že se jedná o doposud nedokončené zpracování. Nejpočetnější jsou v našem vzorku výpůjčky dvacátého století. Celkem 46 výrazů nenalezneme ani v jednom z užitých slovníků. Pouze v jednom případě se setkáváme s výpůjčkou, u níž *Zingarelli* neuvádí dataci. Jedná se o lexém *stampato*, adjektivní tvar příčestí minulého slovesa *stampare* ve funkci substantiva, který je kalkem francouzského *imprimé* ve významu „potištěná látka“. *Zingarelli* u minulých příčestí datace neuvádí, zatímco *Sabatini Coletti* většinou ano, a proto se v případě datace tohoto lexému obracíme na něj.

Graf 7: Rozložení výpůjček podle datace

Na skladbu jednotlivých období se podíváme podrobněji. Nejprve se zaměříme na nejstarší výpůjčky, kam zařadíme slova datovaná do období od 10. až do 14. století. Poté se budeme věnovat úseku od počátku 16. až do konce 19. století a v poslední řadě se podíváme na století dvacáté. U všech období budeme zkoumat zdrojové jazyky, z nichž daná slova a slovní spojení pocházejí, podíváme se také na míru adaptace lexika. Zjištěné vlastnosti se budeme snažit zařadit do kontextu dané doby a tak si je racionálně odůvodnit. Na konci každého období uvedeme kompletní seznam příslušných slov a slovních spojení.

II.3.1. Nejstarší výpůjčky

Jako nejstarší výpůjčky našeho vyexcerpovaného materiálu budeme chápat ty pocházející z období od 10. až do 14. století. Celkem se tedy bude jednat o pouze 19 slov. Z hlediska původu jde o vcelku pestrou skupinu zastoupenou slovy pocházejícími jak z evropských tak i z orientálních jazyků. Objevují se zde lexémy původu arabského (*arancio, cotone, valigia*), perského (*azzurro*), langobardského (*ricco, riga, zeppa*), starofrancouzského (*bottone, giallo, guanto*), francouzského (*gioiello, guardaroba, sciarpa, frange*), provensálského (*grigio, maglia*), řeckého (*geometria*) a německého (*bianco, scarpa*). Zastoupení těchto jednotlivých jazyků není zcela náhodné. V období od devátého do konce jedenáctého století byla Sicílie

pod nadvládou Arabů a italština tak převzala mnoho arabských výrazů vztahujících se především k obchodu a vědám, v nichž tento národ vynikal.¹⁷⁵ Přejímky z řečtiny pochází především z dob Byzantské říše.¹⁷⁶ Výpůjčky z němčiny přišly skrze germánské kmeny, které ve středověku zabraly části území Itálie.¹⁷⁷ Slova langobardská do italštiny pronikla prostřednictvím kmene Langobardů, který se po rozpadu Západořímské říše usadil v severní Itálii a dal tak název Lombardii, což v překladu znamená „země Langobardů“.¹⁷⁸ Jak potvrzuje Hamplová¹⁷⁹, přejímky z francouzštiny a provensálštiny, souhrnně galicismy, provází celou historii italštiny. Tyto výrazy podle ní do italštiny pronikly nejspíše prostřednictvím literatury, normanského dvora, francouzských křižáků či poutníků a obchodníku.¹⁸⁰ Výpůjčky z provensálštiny jsou typické především pro období středověku, francouzské až pro období pozdější, k němuž se dostane v dalších kapitolách. Různorodý původ lexémů ukazuje, že v tomto období nepřevažovala žádná tendence přejímat výrazy námi zkoumaného sémantického pole pouze z jednoho určitého jazyka.

Co se týče míry adaptace těchto slov do italského lexika, jedná se o přejímky přizpůsobené a zdomácnělé, které dnešní mluvčí nevnímají jako cizí.

Tab. 6: Nejstarší výpůjčky

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
arancio	arabo nārānġ, persiano nārang', prob. dal sanscrito	agg./s.m.	1298	14. sec.
azzurro	persiano lāzwārd, con la caduta della , l- iniziale interpretata come articolo	agg./s.m.	1276	14. sec.
bianco	germ. blank 'bianco', in orig. 'lucente'	agg./s.m.	13. sec.	14. sec.
bottone	ant. fr. bouton, da boter 'bottare'	s.m.	1282	14. sec.
cotone	arabo qutun	s.m.	1282	15. sec.
geometria	gr. geōmetría, comp. di gē 'terra' e un deriv. del v. métrein 'misurare'	s.f.	1261	13. sec.
giallo	ant. fr. jalne, dal lat. gālbinus, deriv. dal suo sin. gālbus 'verdaccio, verde pallido', di etim. incerta	agg./s.m.	1250	13. sec.
gioiello	fr. ant. jo(i)el, poi joyau, dal lat. parl. *iocāle 'proprio del gioco (iōcum)', accostato a joie 'gioia (1)'	s.m.	1289	14. sec.
grigio	ant. provenz. gris, dal francone *grīs, di area germ.	agg./s.m.	1287	13. sec.
quanto	ant. fr. quant, dal francone *want	s.m.	1265	14. sec.
guardaroba	fr. garde-robe, comp. di garde 'guarda' e robe 'veste', poi i 'vestiti' stessi, ivi custoditi	s.m.	14. sec.	14. sec.

¹⁷⁵ Hamplová S., Mluvnice, ..., op. cit., s. 401.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 400.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 399.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 399.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 396.

¹⁸⁰ Hamplová S., Nástin vývoje italského jazyka, Karolinum, Praha, 2002, s. 116.

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
maglia	provenz. malha, dal lat. mācula(m) ‘macchia’; detta così perché una rete sembra un insieme di macchie	s.f.	1267	14. sec.
ricco	longob. rīhhi	agg.	13. sec.	13. sec.
riga	longob. rīga	s.f.	1313	15. sec.
scarpa	dal germ. *skarpa ‘tasca di pelle’	s.f.	988	11. sec.
sciarpa	dal fr. écharpe, dal francone *skerpa ‘bandoliera’	s.f.	1375	15. sec.
valigia	etim. discussa: arabo walīha ‘sacco di grano’ (?)	s.f.	13. sec.	14. sec.
vernice	deformazione di Berenice, città della Cirenaica, da cui questa sostanza sarebbe stata importata (?)	s.f.	1266	14. sec.
zeppa	longob. zeppa ‘bietta, cuneo’	s.f.	1327	15. sec.

U lexémů *ricco* a *geometria* není zcela jasná spojitost s módním průmyslem, a proto si uvedeme následující příklady vět, v nichž se v našem korpusu nacházejí.

ricco:

- (1) (...) *abiti bon ton **ricchi** di ruches che segnano le forme femminile.*
[(...) společenské šaty s **bohatým** volánem, které zdůrazňují ženské křivky.] V
- (2) *Per chi ama i contrasti di stile può osare scegliendo la gonna longuette di Jonathan Saunders da indossare con le creepers di Jeffrey Campbell, **ricche** di borchie in metallo.* [Ti, kteří rádi mixují různé styly, si mohou troufnout na dlouhou sukni od Jonathana Saunderse a obléct ji spolu s botami na vysoké podrážce **bohatě** osázenými cvočky od Jeffreyho Campbella.] V

geometria:

- (1) *Gli stilisti hanno così scelto di giocare con le **geometrie** e con dei semplici tagli (...).* [Stylisté se rozhodli pohlát si s **geometrií** a s jednoduchými stříhy (...)] V
- (2) *Per chi invece non ama le **geometrie**, perfetto è questo occhiale essenziale e color crema di Dolce & Gabbana by Luxottica.* [Pro ty, kteří naopak nemají v oblíbě **geometrické vzory**, jsou perfektní tyto brýle krémové barvy kolekce Dolce & Gabbana by Luxottica.] V

II.3.2. Výpůjčky z období od 16. do 19. století

Soubor čítá celkem 38 položek. Jednotlivá století jsou zastoupena následovně: 16. století (3), 17. století (5), 18. století (6), 19. století (24). Převážně se jedná o výpůjčky z francouzštiny (76%). Důvod, proč tomu tak je, se pokusíme nalézt v rámci historického obrazu této doby.

Módní historie Francie se začala psát v sedmnáctém století, kdy se země galského kohouta stala hlavním vývozcem luxusních oděvů a textilu do celé Evropy a Paříž největším centrem módy na světě. Velká zásluha na rozvoji francouzské módy je připisována také Ludvíku XIV., jehož královský dvůr udával tón soudobé evropské módě.¹⁸¹ Francie sedmnáctého století módou opravdu žila, což dokládá i fakt, že roku 1672 začíná v Paříži vycházet vůbec první módní časopis na světě „*Le Mercure Galant*“, který informuje o nadcházejících módních trendech a radí čtenářům, jak se správně oblékat.¹⁸² Převaha francouzských výpůjček v oblasti jazyka módy v tomto období je tedy zcela pochopitelná. Anglicismy se objevují v menší míře. V našem výčtu nalezneme celkem 7 původem anglických slov, která označují především druhy látek (*tweed, jersey, cashmere*). Většina z nich pochází z druhé poloviny devatenáctého století. Mezi výpůjčkami nalezneme také jednu řeckého (*sandalo*) a německého (*strass*) původu. Jiné jazyky zastoupeny nemáme.

V šestnáctém století a ještě na začátku století sedmnáctého je vliv francouzštiny vsutku slabý. Její vliv sílí až v období vlády Ludvíka XIV.¹⁸³, jak jsme již uvedli výše. Typické jsou především adaptované výpůjčky¹⁸⁴, což potvrzuje i náš vyexcerpovaný vzorek (*dettaglio, stoffa* apod.). Silný rozmach zažívá francouzština především ve století osmnáctém, kdy se dostává téměř do všech oblastí života. V tomto období se objevují jak adaptované, tak neadaptované výpůjčky, často vedle sebe existují obě varianty (např. *bleu - blu*).¹⁸⁵ Ve století devatenáctém se taktéž objevují nepřizpůsobené i přizpůsobené formy¹⁸⁶. V našem výčtu jsou galicismy devatenáctého století rozloženy následovně: nepřizpůsobené (14) a přizpůsobené (3).

Vyjma lexému *stilista*, které je kalkem anglického *stylist*, se všech šest vyexcerpovaných anglicismů užívá v nepřizpůsobené formě. Přejímání anglických slov v neadaptované formě vidí Hamplová¹⁸⁷ jako typický rys devatenáctého století, kdy se anglicismy vzhledem k jejich častějšímu výskytu v psaném jazyce ponechávali

¹⁸¹ Intro to the Age of French Dominance. In: WordPress.com [online][cit. 2014-26-03]. Dostupné z: <http://historyofeuropeanfashion.wordpress.com/2012/03/31/intro-to-the-age-of-french-dominance/>

¹⁸² Le Mercure Galant [online][cit. 2014-21-03]. Dostupné z:

<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100151697>

¹⁸³ Hamplová S., *Nástin...*, op. cit., s. 142.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 142.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 148.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 162.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 162.

v původní podobě. Hamplová¹⁸⁸ dále dodává, že se v tomto období začíná angličtina velmi prosazovat a stává se druhým nejčastějším jazykem, ze kterého italština přejímá.

Tab. 7: Výpůjčky z období 16. až 19. století

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
abbigliamento	fr. <i>Habillement</i> , da <i>habiller</i> . V. <i>abbigliare</i>	s.m.	1527	17. sec.
blu	fr. <i>bleu</i> , dal francone * <i>blāo</i> 'biado'	agg.inv. /s.m.inv.	1701	1863
bon ton /fr. bɔ̃'tɔ̃/	loc. fr., propr. 'buon tono'	loc. sost. m.inv. /loc. agg. inv.	1813	NT
bordeaux /fr. bɔʁ'do/	dal n. della città di Bordeaux, in lat. <i>Burdigala</i> , di oscura interpretazione	s.m.inv.	1818	NT
cashmere /kəʃmɪr, ingl. 'k æʃmɪə/	vc. ingl.	s. m. inv.	1892	NT
classico	fr. <i>classique</i> , dal lat. <i>clāssicu(m)</i> 'cittadino della prima classe', poi 'di prim'ordine', da <i>clāssis</i> 'classe'	agg/s.m	1620	18.
collier /fr. kɔ'lje/	vc. fr., dal lat. <i>tardo collāriu(m)</i> 'collare'	s.m.inv.	1866	1905
completare	fr. <i>compléter</i> , da <i>complet</i> 'completo'	v.tr.	1793	19. sec.
décolleté/ décolletées /fr. dekɔl'te/	vc. fr., da <i>décolleter</i> 'lasciare scoperto (dé-) il collo (collet)'	s. m. e f. inv./s.f. (pl. -es) (Zin.: s. m. inv.)	1875	1892
dettaglio	fr. <i>détail</i> , da <i>détailler</i> 'dettagliare'	s.m.	1653	19. sec.
fashion /'fɛʃʃən, ingl. 'fæʃən/	vc. ingl., a sua volta dal fr. <i>façon</i> 'modo'	s.f.inv.	1892	1808
felpa	ant. fr. <i>ferpe</i> , di etim. incerta	s.f.	1598	17.
floreale	fr. <i>floréal</i> , dal lat. <i>flōreus</i> , agg. di <i>flōs</i> , genit. <i>flōris</i> 'fiore'	agg.	1789	1804
foulard /fr. fu'laʁ/	vc. fr. <i>foulard</i> , dal provenz. <i>foulat</i> , da <i>foular</i> 'follare'	s.m.inv.	1765	19. sec.
giacca	fr. ant. <i>jaque</i> , già fatto derivare da Jacques, propr. 'Giacomo', ma anche il 'contadino' che portava questo tipo di indumento	s.f.	1853	1853
gilet /dʒi'le, fr. ʒi'le/	vc. fr., dallo sp. <i>chaleco</i> , di orig. araba (<i>ġalīka</i> 'casacca dei galeotti' dal turco <i>yelék</i>)	s.m.inv.	1786	19. sec.
chic /fr. ʃik/	vc. fr., forse di orig. germ.	agg.inv.	1873	1892
chiffon /fr. ʃi'fɔ̃/	vc. fr., propr. 'cencio, straccio', da <i>chiffe</i> 'pezzo di stoffa', di orig. germ	s.m.inv.	1874	1875
jersey /'dʒɜ:zi, ingl. 'dʒɜ:zi/	vc. ingl., dal n. dell'isola Jersey, dove sono notevoli fabbriche di questo tipo di maglieria	s.m.inv.	1868	NT
matelassé /fr.mat(ə)la'se/	vc. fr., propr. part. pass. di <i>matelasser</i> , da <i>matelas</i> 'materasso' (dall'it. materasso)	agg.inv.	1895	NT
moda	fr. <i>mode</i> , dal lat. <i>mōdu(m)</i> 'modo'	s.f.	1648	18. sec.

¹⁸⁸ Hamplová S., *Nástin...*, op. cit., s. 162.

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
nuance /nu'ans, fr. nuɑ̃s/	vc. fr., da nue 'nuvola', con allusione ai riflessi sfumati delle nuvole	s.f.inv.	1832	1883
pantalone	fr. pantalons, da Pantalone, la maschera veneziana che li indossava	s.m.	1809	1809
passerella	fr. passerelle, da passer 'passare'	s.f.	1803	1803
plisé /fr. pli'se/	vc. fr., part. pass. di plisser 'increspate, pieghettare', da pli 'piega'	s.m.inv./ agg.inv.	1885	1905
pochette /fr.po'ʃɛt/	fr., propr. dim. di poche 'tasca' (di orig. francone), perché di dimensioni tali da poter stare in tasca	s.f.inv.	1826	NT
sandalo	dal gr. sándalon 'sandalo con legacci di cuoio', di orig. Iranica	s.m.	1669	16. sec.
silhouette /fr. si'lwet/	vc. fr., dal nome del finanziere E. de Silhouette (1709-1767), con allusione all'estrema parsimonia della sua amministrazione	s.f.inv.	1828	1828
smoking /'zmɔkin(g)/	vc. ingl., abbr. di smoking-jacket 'giacca indossata per fumare' (sostituita poi in ingl. con dinner jacket)	s. m. inv.	1891	1891
stilista	calco sull'ingl. stylist	s.m. e f.	1870	1965
stoffa	dall'ant. fr. estoppe, moderno étoffe, da étoffer, dal francone stopfōn 'imbottire	s.f.	1667	18. sec.
stampato	da stampare; per calco sul fr. imprimé nel sign. tessuto stampato	agg.	SA	16. sec.
strass /stras, ted. ʃtras/	dal n. dell'inventore, J. Strasser, gioielliere viennese del XVIII sec	s.m.inv.	1840	1875
tailleur /ta'jer, fr. ta'jœʀ/	vc. fr., da (costume) tailleur '(abito fatto dal) sarto (da uomo)	s.m.inv.	1884	1905
tartan	vc. ingl., dal fr. tiretaine, di orig. incerta (?)	s.m.inv.	1788	19. sec.
tulle	dal n. della città fr. di Tulle, dov'era originariamente fabbricato	s.m.inv.	1841	1841
tweed /ingl. twi:d/	vc. ingl., dallo scozzese tweel 'twill' (V.) con sovrapposizione di Tweed, n. di un fiume scozzese che scorre nella regione dove il tessuto è lavorato	s.m.inv.	1878	1878
volant /vo'lan, fr. vo'lɑ̃/	vc. fr., part. pres. di voler 'volare	s. m. (pl. inv. o fr. volants)	1839	1839

U slovesa *completare* není zcela jasná spojitost s módním průmyslem, proto si uvedeme následující příklad z našeho korpusu.

completare:

*Non possono poi mancare delle pratiche e leggere sneakers a **completare** il look.* [Pro **doplnění** looku nesmí chybět praktické a lehké tenisky.] V

II.3.3. Výpůjčky dvacátého století

Soubor výpůjček datovaných do dvacátého století je tvořen celkem 60 položkami. Podrobněji se zaměříme na období do konce druhé světové války a po druhé světové válce. V našem souboru se první anglické výpůjčky začínají objevovat ihned na začátku dvacátého století (1906: *cool, girl*). Do konce druhé světové války máme přejímky z angličtiny a francouzštiny zastoupeny téměř rovnoměrně: galicismy (9), anglicismy (8). Období od konce druhé světové války je ve znamení nadvlády angličtiny, která vytlačuje francouzštinu coby doposud nejvlivnější cizí jazyk, který ovlivňoval italštinu. Anglicismy tvoří celkem 88% všech vyexcerpovaných slov a slovních spojení, zbylých 12% tvoří právě galicismy. Stále se zvyšující zájem o angličtinu byl dán soudobou politickou situací v Evropě, kterou se pokusíme stručně nastínit. Spojené státy americké, které vstoupily v roce 1941 do druhé světové války proti Ose a napomohly tak konečnému vítězství Spojenců, začaly po skončení války silně mluvit do poválečného uspořádání Evropy. Oproti evropským státům byly USA válkou posíleny, jelikož neprobíhala na americkém území a neochromila tak americkou ekonomiku. Spojené státy naopak z války profitovaly, neboť dodávaly zbraně a válečné stroje Spojencům. Představením Marshallova plánu Američané spojili funkci politické a ekonomické stabilizace západní Evropy a zároveň posílili koupěschopnou poptávku po americkém zboží. Nástrojem Marshallova plánu se stala Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), jejímž prostřednictvím se Spojené státy snažily přimět západoevropské státy k užší ekonomické spolupráci.¹⁸⁹ Za expanzí angličtiny samozřejmě stál také vědecký a technický pokrok USA a export produktů amerického hudebního a filmového průmyslu.

Celkem 95% všech slov a slovních spojení našeho souboru výpůjček dvacátého století bylo přejato v nepřizpůsobené formě (57 z 60). V následující tabulce je zanesen přesný počet neadaptovaných anglických a francouzských výpůjček pro jednotlivá desetiletí od roku 1900 až do roku 2009, které udává *Zingarelli*.

¹⁸⁹ Marshallův plán a OEEC, In: Euroskop [online][cit. 2014-27-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8884/15150/clanek/1945-1949>.

Tab. 8: Neadaptované anglicismy a galicismy z období 1900-2009

období	anglické výpůjčky	francouzské výpůjčky
1900-1909	80	137
1910-1919	54	44
1920-1929	51	25
1930-1939	100	68
1940-1949	74	25
1950-1959	216	45
1960-1969	251	49
1970-1979	199	33
1980-1989	621	66
1990-1999	472	20
2000-2009	109	2

Z tabulky vidíme, že se od roku 1910 francouzština započíná stahovat do ústraní a že je počet přejímaných galicismů po dalších devadesát let téměř neměnný (pohybuje se v řádu několika desítek výpůjček, které málokdy přestáhnou hranici 50 slov). Naproti tomu angličtina se od třicátých let minulého století prosazuje stále více. Počet anglicismů převyšuje množství galicismů, nicméně je důležité zmínit, že nevykazuje pouze stoupavou tendenci. Leckdy nadcházející desetiletí zaznamenává nižší počet přejímek nežli předchozí dekáda. První desetiletí nového milénia uvádíme spíše orientačně, neboť musíme počítat, že zpracování datací ještě není kompletně dokončené. Obecně ale můžeme říci, že se v současné italštině objevuje klesavá tendence v přejímání anglicismů.

Tab. 9: Výpůjčky dvacátého století

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
allure /fr. a'lyʁ/	fr. , 'andatura', da aller 'andare' (V. allô)	s.f.inv.	1930	1923
animalier	vc. fr. 'relativo agli animali'	agg.inv	1969	NT
bikini	dal n. di un atollo dell'Oceano Pacifico in cui furono eseguiti esperimenti atomici: quindi 'esplosivo'	s.m.sg. inv.	1946	1948
blazer /'blezer,ingl.bleizə(r)/	vc. ingl., propr. 'quello che fiammeggia', dal v. blaze, di orig. indeur.	s.m.inv.	1938	1942

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
brand /ingl. brænd/	vc. ingl., propr. 'marchio'	s.m.inv	1983	NT
casual /'kæzwal, ingl. khæzjoll/	vc. ingl., propr. 'casuale', quindi 'trascurato, alla buona'	agg.inv	1977	1959
collant /kol'lan, evit. -ant, fr.ko'lã/	vc. fr., propr. part. pres. di coller 'incollare', da colle 'colla'	s.m.inv	1905	1905
cool /ingl. ku:l/	vc. ingl., propr. 'freddo'	agg.inv	1906	NT
couture /fr. ku'tyʁ/	vc. fr., propr. 'cucitura', dal lat. parl. *cosutūra(m), da *cōsere, per il classico consūere 'cucire' (V.)	s.f.inv.	1935	1935
cult /kult, kalt, ingl. kAlt/	vc. ingl., propr. 'culto'	agg.inv	1983	1983
denim /ingl. 'dɛnim/	vc.ingl., da (serge) de Nîmes '(tessuto) di Nîmes', città della Francia ove si produceva	s.m.inv	1983	1938
designer /de'zainer, ingl.dɪ'zainə(r)/	vc. ingl., dal v. to design 'disegnare'	s. m. e f. inv.	1957	1957
extra-large /ekstra'lardʒ, ingl. ,ekstrə'la:dʒ/	vc. ingl. 'largo (large) più del normale (extra)'	agg.inv	1976	NT
flat /flat, ingl. flæt/	agg. ingl., propr. 'piatto'	agg.inv.	1994	NT
girl /gerl, ingl. gɜ:l/	ingl., propr. 'ragazza' di orig. germ., ma di etim. Incerta	s.f.inv.	1906	1918
glam /glæm(r)/	accorc. di glamour / 'glɛmur, ingl. 'glæmə(r)/	s.m.inv.	1990	NT
grunge /grʌndʒ, ingl. grʌndʒ/	vc. dell'ingl. d'America, di arbitraria formazione, propr. 'sgangherato, stropicciato', con riferimento al modo di vestire che in orig. identificava gli appartenenti al moviment	s.m. e f. inv./ agg.inv.	1992	NT
hot pants /ot'pʌnts, ingl. 'hɒt,pænts/	loc. dell'ingl. d'America, comp. di hot 'caldo' (d'orig. germ.), prob. con riferimento al desiderio sessuale che suscitano, e pants 'calzoni' (da pantaloons 'calzoni lunghi, pantaloni')	loc. s. m. pl. inv.	1971	1971
jacquard /fr. ʒa'kar/	dal n. dell'inventore fr., J.-M. Jacquard (1752-1834)	agg.inv.	1938	NT
jeans /dʒins, ingl. dʒi:nz/	vc. dell'ingl. d'America, da (blue-)jeans	s.m.inv.	1959	1960
lingerie /lenʒe'ri*, evit. lindʒ-, fr. lɛ̃ʒ'ri/	vc. fr., deriv. col suff. -erie '-eria' da linge 'lino'	s.f.inv.	1905	17. sec.
longuette /fr. lɔ̃'gɛt/	vc. fr., da longue, f. di long 'lungo'	s.f.inv.	1970	NT
look /ingl. lɒk/	vc. ingl., propr. 'aspetto, stile'	s.m.inv.	1970	1970
minigonna	calco sull'ingl. miniskirt 'mini- (V.) gonna'	s.f.	1966	1966
minimale	ingl. minimal, dal lat. minimus 'minimo'	agg.	1957	NT
minimalismo	ingl. minimalism, da minimal 'minimo'. V. minimale	s.m.	1952	1957
mix /ingl. miks/	vc. ingl., da to mix 'mescolare' (V. mixer)	s.m.inv.	1981	1977

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
mood /ingl. mu:d/	vc. ingl., propr. 'stato d'animo, umore', di orig. germ.	s.m.inv.	1957	NT
must /mast, ingl. mʌst/	vc. ingl., dal v. must 'dovere'	s.m.inv.	1963	1963
new look /ingl. ,nju:'lɒk/	pseudoanglicismo comp. delle vc. ingl. new 'nuovo' e look 'aspetto', coniato in Francia dal sarto Christian Dior per lanciare una moda nel secondo dopoguerra	loc. s.m.inv.	1948	1948
noir /fr. nwar/	vc. fr., propr. 'nero' detto di genere narrativo o cinematografico che ricorre spec. al macabro, al mistero e alla violenza, unendo elementi del giallo e del thrilling detto di opera appartenente a tale genere: film, romanzo noir	agg.inv./ s.m. inv.	1960	1989
oversize/over size /over'saiz, ingl. əʊvə'saiz/	vc. ingl., comp. di over- 'sopra, oltre' e size 'misura, dimensione' (d'orig. incerta)	s.m.inv./ agg.inv.	1978	1978
paillettes /fr. pa'jet/	vc. fr., propr. dim. di paille 'paglia	s.f.inv.	1900	1900
pants /pents, ingl. pænts/	vc. ingl., accorc. di pant(aloon)s 'pantaloni'	s.m.inv.	1971	1981
patchwork /'pætʃ,work, ingl. 'pætʃ,wɜ:k/	vc. ingl., comp. di patch 'pezza' (di orig. incerta) e work 'opera' (di orig. germ.)	s.m.inv./ agg.inv.	1970	1969
pattern /'pattern, ingl. 'pæt(ə)n/	vc. ingl., propr. 'campione, modello', che risale, in ultima analisi, al lat. mediev. patrōnu(m) 'patrono'	s.m.inv.	1962	1989
pois /fr. pwa/	vc. fr., propr. 'pisello', dal lat. pīsu(m) 'pisello'	s.m.inv.	1905	1905
pop /pɒp, ingl. pɒp/	vc. ingl., accorc. di popular 'popolare'	agg.inv.	1964	1964
preppy /'preppi, ingl. 'prepi/	vc. dello slang studentesco statunitense, da prep(aratory) (school) '(scuola) preparatoria' col suff. -y	agg.inv.	1983	NT
punk /pʌŋk, ingl. pʌŋk/	vc. ingl. di orig. Sconosciuta	s.m. e f. inv./ agg.inv.	1977	1977
retrò /fr. re'tro/	vc. fr., accorc. di rétrospectif 'retrospettivo'	agg.inv.	1980	1980
rock /rɒk, ingl. rɒk/	accorc. di rock and roll	s.m.inv./ agg.inv.	1962	1942
ruches /fr. ryʃ/	fr., vc. di orig. gallica, propr. 'scorza', poi 'alveare', perché un tempo gli alveari si facevano con le scorze	s.f. e m. pl. inv.	ruche 1905	NT
sexy /ingl. 'seksi/	agg. ingl. da sex 'sesso': propr. 'erotico, conturbante'	agg.inv.	1953	1959
shopping /*'ʃɒppin(g), ingl. 'ʃɒpiŋ/	vc. ingl., propr. gerundio di to shop 'comperare'	s.m.inv.	1931	1931
shorts /*'ʃɔ:ts, ingl. ʃɔ:ts/	vc. ingl., pl. sost. dell'agg. short 'corto'	s.m.pl. inv.	1935	1934
skinny jeans	vc.ingl., comp. di skinny e jeans	loc.s.m. pl. inv.	jeans 1959	NT
sneaker /'znikə, ingl. 'sni:kə(r)/	vc. ingl., dal v. to sneak 'muoversi furtivamente	s.f.inv.	1992	NT

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
stylist	vc. dell'ingl. d'America, deriv. di style 'disegno, modello'	s. m. e f. inv.	1961	NT
suede/suède /ingl. sweid/	dal fr. suède, propr. 'Svezia'	s. m. e f. inv.	1938	NT
texture /ingl. 'tɛkstʃə(r)/	s vc. ingl., propr. 'trama, struttura' (stessa etim. dell'it. testura)	s.f.inv.	1965	NT
ton sur ton /fr. tɔ̃syʁ 'tɔ̃/	loc. fr., propr. 'tonalità su tonalità'	loc. agg. inv.	1958	NT
top /tɒp, ingl. tɒp/	vc. ingl., propr. 'vetta, cima', poi anche 'nastro di fibre sintetiche lavorato col sistema laniero'	s.m.in.v	1959	1959
trend	vc. ingl., propr. 'inclinazione, tendenza', di orig. e area germ., da una base col sign. fondamentale di 'rotolare'	s.m.inv.	1961	1961
trench /ingl. trentʃ/	vc. ingl., riduzione di trench coat 'impermeabile militare', propr. 'soprabito (coat, dall'ant. fr. cotte 'cotta') da trincea (trench, dall'ant. fr. trenchier 'tagliare', 'troncare')	s.m.inv.	1933	1933
trench coat	vc.ingl., comp. di trench e coat	loc. s.m.inv.	trench 1933	NT
tricot /fr. tri'ko/	vc. fr., da tricoter, a sua volta da tricot 'corto bastone (trique, di orig. neerlandese)'	s.m.inv.	1905	1905
T-shirt/ t-shirt /tiʃ'fɜ:t, ingl. 'ti: ʃ3:t/	vc. ingl., comp. della lettera t e shirt 'camicia' (d'orig. germ.): detta così perché l'insieme delle maniche e del corpo ricordano la lettera T	s.f.inv.	1971	1971
vintage /'vɪntɛdʒ, ingl. 'vɪntɛdʒ/	vc. ingl., propr. 'd'annata', detto del vino pregiato, dal fr. ant. vendenge 'vendemmia'	s.m.inv.	1992	NT
zip	vc. ingl., di orig. Onomat	s. f. e m. inv.	1935	1935

II.3.4. Výpůjčky, které neuvádí ani jeden ze slovníků

Slovníky *Zingarelli* a *Sabatini Coletti* nezaznamenávají celkem 15 slov a 28 slovních spojení z našeho souboru výpůjček. Prostřednictvím námi vytvořeného korpusu jsme dohledali lexikální kategorie, v nichž se jednotlivé výrazy objevují. U substantiv a substantivních slovních spojení jsme se zaměřili na jmenný rod, ohebnost v čísle a v poslední řadě jsme se snažili určit, z jakého zdrojového jazyka daná slova a slovní spojení pocházejí.

Převaha anglicismů je viditelná na první pohled. Přejímky z angličtiny tvoří celkem 98% všech výpůjček této zkoumané skupiny. Výjimku tvoří jen původně francouzský lexém *frange*: ve slovnících nalezneme pouze jeho přizpůsobenou formu *frangia* (viz tabulka). Celý soubor je tvořen pouze nepřizpůsobenými výpůjčkami.

Mnoho z nich se vyznačuje pro italštinu atypickými kombinacemi hlásek (např. -nkl- v *ankle boots*) či atypickým zakončením na souhlásku (např. *minimal, rock, shopping, outfit*), které je charakteristické právě pro angličtinu. Ve všech případech se jedná o výpůjčky neměnné: plurál se tvoří převedením členu do množného čísla, samotná výpůjčka zůstává v singuláru. Specifický je případ lexému *boot*. V našem korpusu se ve třech výskytech objevuje jako slovo neměnné ve tvaru jednotného čísla (sg. *boot*, pl. *boot*), převažují ale výskyty (celkem 27), kde je plurál tvořen podle anglických pravidel (sg. *boot*, pl. *boots*). Totéž platí pro syntagma *ankle boot(s)*.

Tab. 10: Výpůjčky, které neuvádí ani jeden ze slovníků

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
ankle boots	ingl., comp. di ankle e boots	loc. s.m. inv.	NT	NT
bad girl	ingl., comp. di bad e girl	loc. s.f.inv.	NT	NT
bag	ingl.	s.f.inv.	NT	NT
black	ingl.	agg.inv.	NT	NT
black & white	ingl., comp. di black e white	loc. agg.inv.	NT	NT
boot(s)	ingl.	s.m.inv./ s.m. (pl. -s)	NT	NT
capsule collection	ingl.,comp. di capsule e collection	loc. s.f.inv.	NT	NT
clutch	ingl.	s.f.inv.	NT	NT
coat	ingl.	s.m.inv.	NT	NT
cropped pants	ingl.,comp. di cropped e pants	loc. s.m.pl. inv.	NT	NT
fashion designer	ingl., comp. di fashion e designer	loc. s.m.inv.	NT	NT
fashion trend	ingl., comp. di fashion e trend	loc. s.m.inv.	NT	NT
fashion week	ingl., comp. di fashion e week	loc. s.m. e f. inv	NT	NT
frange /frãz/	fr.	s. f. inv.	frangia 1340	NT
gallery	ingl.	s. f. inv.	NT	NT
gold	ingl.	agg.inv.	NT	NT
hot	ingl.	agg.inv.	NT	NT
It bag/it bag/It- bag/it-bag/ IT bag	ingl.,comp. di it e bag	loc. s.f.inv.	NT	NT
it/It/IT girl	ingl., comp. di it e girl	loc. s.f.inv.	NT	NT
little black dress	ingl., comp. di little e black e dress	loc. s.m. inv.	NT	NT
long dress	ingl., comp. di long e dress	loc. s.m.inv.	NT	NT
long skirt	ingl, comp di long e dress	loc. s.f.inv.	NT	NT
look casual	ingl., comp. di look e casual	loc. s.m.inv.	NT	NT
maxi bag	ingl., comp. di maxi e bag	loc. s.f.inv.	NT	NT
mini bag	ingl., comp. di mini e bag	loc. s.f.inv.	NT	NT
mini dress	ingl., comp. di mini e dress	loc. s.m.inv.	NT	NT
minimal	ingl.	agg. inv./ s.m.inv.	minimal art 1982	NT
multicolor	ingl.	agg. inv.	NT	NT
must-have	ingl., comp. di must e have	loc. sost. m. inv.	NT	NT
pencil skirt	ingl., comp. di pencil e skirt	loc. s.f.inv.	NT	NT
rock chic	ingl., comp. di rock e chick	loc. agg.inv.	NT	NT
shopping bag	ingl., comp. di shopping e bag	loc. s.f.inv.	NT	NT
shopping online	ingl., comp. di shopping e online	loc. s.m.inv.	NT	NT
sporty	ingl.	agg. inv.	NT	NT

Výpůjčka	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
street style	ingl., comp. di street e style	loc. s.m.inv.	NT	NT
style	ingl.	s. m. inv.	NT	NT
super chic	ingl., comp. di super e chic	loc. agg.inv.	NT	NT
super sexy	ingl., comp. di super e sexy	loc. agg.inv.	NT	NT
total look	ingl., comp. di total e look	loc s.m.inv.	NT	NT
tote bag	ingl., comp.di tote e bag	loc. s.f.inv.	NT	NT
total black	ingl., comp. di total e black	loc. agg. inv.	NT	NT
total white	ingl.	loc. agg. inv.	NT	NT

Protože slovníky neuvádí daná slova a slovní spojení, uvedeme si ke všem těmto výpůjčkám jako příklad některou z vět, v níž se v našem korpusu nachází, a doplníme ji českým překladem.

ankle boot(s) – kotníkové boty

(1) *Alcuni tra i modelli più interessanti sono gli stivaletti nelle tonalità del grigio e del nero e **gli ankle boot** in rosso o nero, con tripla fibbia laterale.* [Jedny z nejzajímavějších modelů jsou kozačky v odstínech šedé a černé a **kotníkové boty** v červené a černé barvě s boční přezkou.] G

(2) *ALDO presenta la nuova collezione per l'autunno inverno 2013 tra shoulder bag, clutch, décolleté e **ankle boots** nei toni predominanti del rosso, grigio e nero.* [ALDO představuje novou kolekci podzim-zima 2013, mezi níž najdeme tašky přes rameno, psanička, lodičky a **kotníkové boty** především v červené, šedivé a černé barvě.] G

bad girl – bad-girl, tj. v přeneseném významu zlá/zlobivá holka

*Melita Toniolo, la **bad girl** della televisione italiana, non smette giocare alla seduttrice.* [Melita Toniolová, **bad girl** italské televize si nepřestane hrát na svůdkyni.] V

black – černý

*Perché è l'alternativa colorata alla classica eleganza **black**.* [Protože se jedná o barevnou alternativu ke klasické **černé** eleganci.] E

black & white – black and white, black'n'white, černobílý

*(occhiali) Immancabili anche i modelli tipo wayfarer nelle varianti con micro stampa **black & white** (...).* [Nepostradatelné jsou také modely ve stylu wayfarer v černobílém provedení s mikro potiskem (...).] E

boot(s)- vysoké boty, holínky

(1) *Per il giorno gli stilisti scelgono gli stivali: da Just Cavalli con il **boot** in pitone e cavallino (...).* [Přes den stylisté volí vysoké boty: **vysoké boty** z krajty a cavallina od Just Cavalli (...).] V

(2) *Un classico intramontabile le calzature animalier: per il giorno i **boots** di Just Cavalli, mentre Fabi Couture propongono una versione gioiello per la sera.* [Nestárnoucí klasika v podobě obuvi se zvířecím motivem: přes den **vysoké boty** od Just Cavalli, zatímco Fabi Couture nabízí večerní verzi zdobenou šperky.] V

(3) (popisek) (...) *gli iconici **boot** di Jeffrey Campbell con punta in metallo a contrasto (...).* [(...) ikonické **vysoké boty** od Jeffreyho Campbella s kontrastní kovovou špičkou (...).] V

capsule collection – kolekce capsule, tj. kolekce jednoho designéra sestávající z přibližně 6-12 kousků oblečení, které se dá dále kombinovat do desítek různých outfitů
La capsule collection è già disponibile online, presso le boutique Hogan di tutto il mondo e in alcune boutique selezionate. [**Kolekce capsule** je již k dispozici online, v butikách Hogan po celém světě a ve vybraných butikách.] G

clutch – psaníčko, clutch

*Se invece amate i dettagli ironici, potete scegliere la **clutch** di Chanel che ricorda le costruzioni Lego (...).* [Pokud máte naopak rádi legrační detaily, můžete zvolit **psaníčko** od Chanelu, které připomíná Lego stavebnici.] V

coat - kabát

(...) *abbiamo immaginato la piccola Blue Ivy¹⁹⁰ con un candido abito Baby Dior con gonna di piume, da abbinare al caldo **coat** di Chloé (...).* [(...) představili jsme si malou Blu Ivy v bílých šatičkách se sukní z peří od Baby Dior spolu s teplým **kabátkem** od Chloé (...).] G

¹⁹⁰ Dcerka americké zpěvačky Beyoncé a rappera Jay-Zho.

cropped pants - zkrácené kalhoty, kalhoty ve zkrácené délce

(Jennifer Lawrence) *Per copiarla scegliete un paio di **cropped pants** ampi di Zara e top con strass di Topshop.* [Pokud chcete okopírovat její styl, oblečte široké **zkrácené kalhoty** ze Zary spolu s topem se štrasem z Topshopu.] G

fashion designer – módní návrhář

(titulek) *Il look di Ulyana: la blogger e **fashion designer** di successo (...).* [Look podle Ulyany: úspěšná bloggerka a **módní návrářka** (...).] G

fashion trend- módní trend

*È questo il **fashion trend** di stagione, che ha portato sulle passerelle autunno-inverno 2013-2014 cappotti oversize (...).* [To je **módní trend** pro sezónu podzim-zima 2013-2014, který přinesl na mola oversized kabáty (...).] E

fashion week – týden módy, fashion week

*La linea ALDO RISE promuove i nuovi talenti della moda durante le **fashion week** di New York e Londra, permettendogli di concretizzare le loro idee.* [Řada ALDO RISE podporuje během newyorského a londýnského **fashion weeku** nové módní talenty a umožňuje jim tak realizovat jejich nápady.] G

frange – třásně

(popisek) *Maglia di jersey con lunghe **frange** di camoscio su maniche e fianchi, Elisabetta Franchi.* [Žerzejové triko s dlouhými semišovými **třásněmi** na rukávech a na bocích, Elisabetta Franchiová.] E

gallery – galerie

*Guarda la **gallery** e scegli anche tu il nuovo look fantasia must have di quest'inverno.* [Podívej se do **galerie** a vyber si i ty nový výrazný look, který je must-have této zimy.] E

gold – zlatý

(popisek) (...) *mini clutch di plexi con lucchetto e cornice di metallo **gold**, Burberry.* [(...) malé plastové psaníčko se **zlatým** zámkem a obrubou, Burberry.] E

hot – žhavý, hot

Paisley, righe, motivi tribal o "pigiama", giocate con le stampe più hot di stagione, abbinandole a top e magliette monocromatici. [Kašmírový vzor, pruhy, přírodní motivy nebo „pyžamový“ styl se výborně hodí k **nejžhavějším** potiskům sezóny a kombinují se s jednobarevnými topy a košilemi.] G

IT bag/It bag/it bag/It-bag/it-bag– It/IT bag, tj. kabelka, která nesmí chybět v šatníku
È la vostra occasione di acquistare l'it-bag che avete sempre sognato (...). [Máte příležitost získat **IT bag**, o které jste vždy snili (...).] G

it/IT girl – it/IT girl, tj. mladá žena, která dosáhla slávy většinou pouze díky svému životnímu stylu

La famiglia di Grazia.it è pronta ad accogliere una nuova it-girl, da oggi infatti potrete seguire sul sito e su Instagram la stylist Chiara Totire (...). [Rodina Grazia.it je připravena přijmout novou **IT girl**, takže ode dneška můžete sledovat na našich stránkách nebo na Instagramu stylistku Chiaru Totirovou (...).] G

little black dress – little black dress, klasické malé černé, tj. ikonické šaty Coco Chanelové

Se il little black dress à la Audrey Hepburn non fa per voi, quest'anno la moda estiva ha la risposta giusta per chi non ama il nero: bianco, bianco e ancora bianco! [Pokud nejsou **klasické malé černé** à la Audrey Hepburnová nic pro vás, letošní letní móda má správnou odpověď pro ty, kteří nemilují černou: bílá, bílá a zase jen bílá!] G

long dress – dlouhé šaty

Per la sera vi suggeriamo due look: il long dress bianco latte in seta che lascia intravedere la lingerie in pizzo (...). [Na večer radíme dva looky: **dlouhé** hedvábné **šaty** v barvě mléka, skrz které je vidět krajkové spodní prádlo (...).] V

long skirt – dlouhá sukně

Due le proposte interessanti, la long skirt di Dries Van Noten, che la tipica gonna hawaiana ma in versione invernale (...). [Dva zajímavé tipy: **dlouhá sukně** od Dries Van Notena, která představuje typickou havajskou sukni v zimní verzi (...).] V

look casual – casual look

*Solitamente le sneaker le indossiamo per praticare uno sport o se preferiamo un **look casual**.* [Tenisky obouváme jen, když jdeme sportovat, nebo pokud dáváme přednost **casual looku**.] V

maxi bag – maxi kabelka

*Gonne di ogni taglio e lunghezza da abbinare a **maxi bag** e stivali spuntati.* [Sukně všech střihů a délek kombinujte s **maxi kabelkou** a kozačkami s otevřenou špičkou.] E

mini bag – mini kabelka

(popisek) (...) *mini bag di suède con tracollina dorata Roger Vivier (...).* [(...) **mini** semišová **kabelka** se zlatým řetízkem od Rogera Viviera (...).] E

mini dress- minišaty

(...) *mentre Dsquared2 opta per un **mini dress** anni '80.* [(...) zatímco Dsquared volí **minišaty** ve stylu osmdesátých let.] V

minimal – 1. minimalistický, tj. vyznávající minimalistický styl, což je směr, který usiluje o tvarovou čistotu, jednoduchost linií a barev, 2. minimalismus, minimalistický styl

(1) *Il top, poi, dev'essere sempre **minimal** quando le scarpe sono una presenza forte.*

[Pokud jsou boty velmi výrazné, musí být top vždy **minimalistický**.] G

(2) (...) *per chi ama il **minimal**, come l'abito a trapezio fucsia di Co Te (...).* [(...) pro milovníky **minimalismu** například trapézové šaty ve fuchsiové barvě (...).] V

multicolor – pestrobarevný

*L'abito **multicolor** di Moschino Cheap & Chic lo possiamo invece indossare con le ballerine di Pirelli Pzero in PVC fluo con dettaglio vernice sulla punta e tallone.* [**Pestrobarevné** šaty z kolekce Cheap & Chic od Moschiona naopak můžeme obléct k plastovým balerínám neonové barvy s lakovanou patou a špičkou od Pirelli Pzero.] V

must-have – must-have

*Considerato come capo tradizionale nell'Antica Roma, la tunica diventa un **must-have** per la prossima stagione (...).* [Tunika považovaná za tradiční kousek oblečení Starověkého Říma se stává **must-have** příští sezóny (...).] V

outfit – outfit

*(...) stiamo parlando di Harvey Viera-Newton, modella e dj anglo-brasiliana che ci conquista con un **outfit** celeste dal gusto super preppy.* [(...) mluvíme o Harvey Viera-Newtonové, modelce a anglo-brazílské DJce, která si nás získala svým nebeským **outfitem** v super preppy stylu.] G

pencil skirt – pouzdrová sukně, pencil sukně, pencil skirt (okrajově)

*Immancabili anche la **pencil skirt** printed su base arancio di Stella Jean (...).* [Nesmí chybět také potištěná **pouzdrová sukně** oranžové barvy od Stelly Jeanové.] G

rock chic – rock chic

*Morbidi ed avvolgenti i pantaloni taglio uomo di Alexander Wang, indossati con un chiodo senza maniche, per un look **rock chic**!* [Pro look ve stylu **rock chic** oblečte volné široké kalhoty mužského střihu od Alexandra Wanga spolu s křivákem bez rukávů.] V

shopping bag – nákupní taška/kabelka

*Di giorno la **shopping bag** di Céline, mentre per la sera la clutch (...).* [Přes den **nákupní tašku** od Céline, zatímco na večer psaníčko (...).] G

shopping online – online/on-line nakupování

*Ma allo stesso tempo lo **shopping online** sta diventando sempre più importante (...).* [Ale současně se **nakupování online** stává stále důležitějším (...).] E

sporty – sportovní

*(titulek) L'accessorio cult: gli occhiali **sporty** di Oakley.* [Kultovní doplněk: **sportovní** brýle Oakley.] V

street style – street style, tj. styl ulice

(shorts) *Per indossarli con stile (ed evitare "scivoloni") lasciatevi ispirare dallo **street style** e copiate il look di Chiara Ferragni e delle altre street-icons.* [(kraťasy) Abyste v nich byly stylové (a vyhnuly se průšvihů) nechte se inspirovat **street stylem** a okopírujte look Chiary Ferragniové a dalších ikon ulice.] G

style – styl

(titulek) *London **style**. In partenza per Londra: scopri gli accessori e i capi glam da mettere in valigia.* [Londýnský **styl**. Na odjezdu do Londýna: objev doplňky a glam kousky, které zabalit do kufru.] V

super chic – super chic

*Il segreto per essere **super chic**?* [Tajemství jak být **super chic**?] G

super sexy – super sexy

(...) *dall'altra una mise **super sexy** ma minimale, come lo spezzato, cropped top e pantaloni a sigaretta, di Balenciaga.* [(...) další **super sexy** model v minimalistickém provedení: krátký top a cigaretové kalhoty od Balenciagy.] G

total look – celý/kompletní look

*Tagli classici per il **total look** in denim.* [Klasické střihy pro **kompletní** denimový **look**.] V

total black – celý černý (kus oděvu či celý look, tj. všechny kusy oděvu jsou černé barvy)

(titulek) ***Total Black**: tra tanti colori il **total black** è una certezza.* [**Total black**: mezi mnoha barvami je **celý look v černé barvě** jistotou.] G

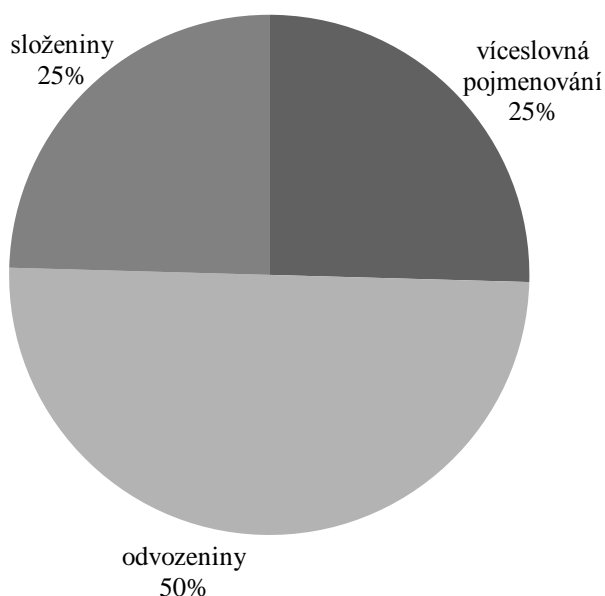
total white – celý bílý (kus oděvu či celý look, tj. všechny kusy oděvu jsou bílé barvy)

*Scegliete leggings **total white** di ASOS da abbinare al top sportivo firmato Nike.* [Zvolte legíny v **bílé barvě** od ASOSU a zkombinujte je se sportovním topem Nike.] G

II.4. Slova vytvořená prostřednictvím slovtvorných procesů

Soubor tvoří celkem 114 položek. V rámci slovtvorných procesů budeme rozlišovat derivaci, kompozici a víceslovná pojmenování. Nejpočetnější skupinu tvoří odvozeniny (57), následují víceslovná pojmenování (29) a složeniny (28), která jsou zastoupena téměř shodně.

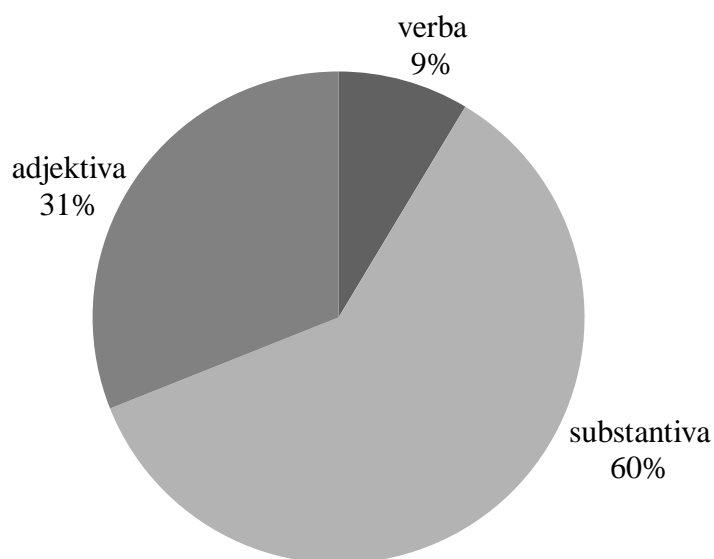
Graf 8: Rozložení slovtvorných procesů

II.4.1. Derivace

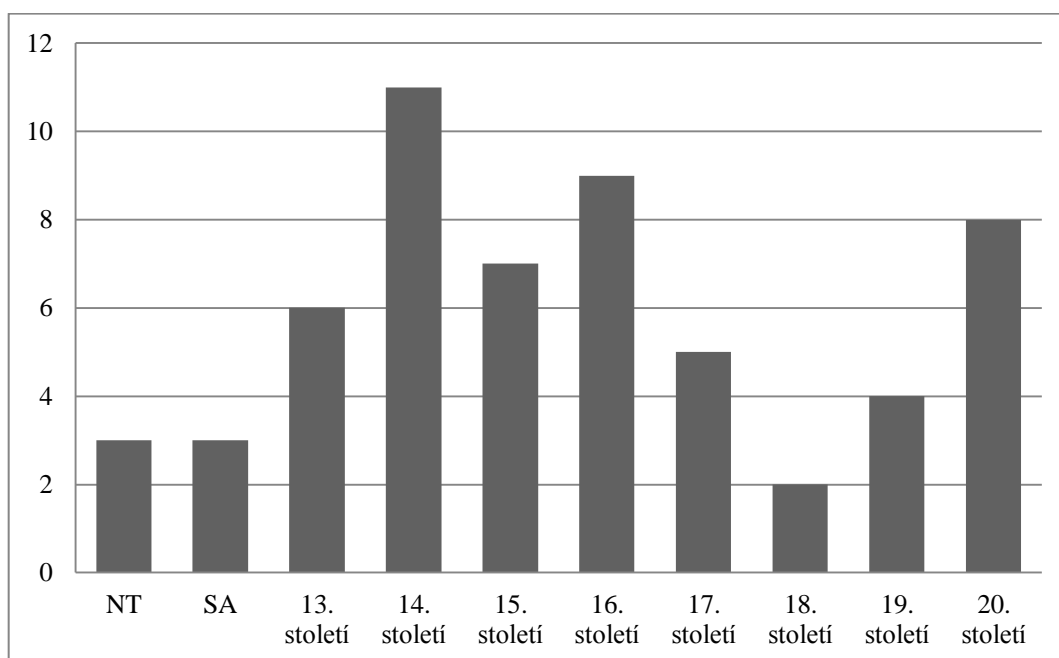
Soubor odvozenin, který čítá celkem 57 položek, si rozdělíme podle lexikálních kategorií. Adjektivizované přídavné jméno *stringato* vystupuje v našem korpusu zároveň jako podstatné a přídavné jméno. My si ho uvedeme v rámci adjektiv, ale na příkladech si ukážeme také jeho užití ve funkci adjektiva. Ostatní adjektivizovaná minulá participia, která mohou také běžně vystupovat jako adjektiva a substantiva, se v našem korpusu objevují pouze v rámci jedné lexikální kategorie, a proto je zařadíme pouze k jednomu příslušnému slovnímu druhu. Nejvíce zastoupená máme substantiva (35), následují adjektiva (18) a slovesa (5).

Graf 9: Složení odvozenin podle lexikálních kategorií

Celkem 3 položky z našeho seznamu nezaznamenává slovník *Zingarelli* ani *Sabatini Coletti*. Dalších 11 slov *Zingarelli* zaznamenává, ale neuvádí u nich dataci. V těchto případech jsme se obrátili na slovník *Sabatini Coletti* a použili jím uvedené datace. Celkem tedy bez označení roku „vzniku“ zůstaly pouze čtyři lexémy (*proposto*, *intrecciato*, *macro* a *micro*). Rozložení souboru z hlediska datací je velmi pestré, počínaje Duecentem máme zastoupena všechna následující století vyjma století jedenadvacátého.

Graf 10: Rozložení odvozenin podle datace

II.4.1.1. Substantiva

Vyexcerpovaná substantiva byla vytvořena pomocí sufixace, alterace, konverze a redukce.

Odvozenin vzniklých **sufixací** je celkem 11. Zastoupeny máme sufixy **-ità** (*femminilità* < *femminile*, *tonalità* < *tonale*, *sensualità* < *sensuale*), **-ana** (*collana* < *collo*), **-enza** (*tendenza* < *tendere*), **-ale** (*occhiale* < *occhio*). Lexém *occhiale* je původně adjektivum odvozené ze substantiva *occhio*, které se dnes užívá ve funkci substantiva, coby adjektivum je chápáno jako archaické. Mezi sufixáty řadíme také lexém *cipria* [puďr], původně adjektivum odvozené od názvu ostrova *Cipro* [Kypr], odkud se tento prášek dovážel, a lexém *ballerina* (femininum od *ballerino* < *ballare*). Základem tří odvozenin je minulé participium: *sfumatura* < *sfumato* < *sfumare*, *sfilata* < *sfilato* < *sfilare*, *accessorio* < *accesso* < *accedere*.

Alterace je zastoupena v počtu 8 slov: 7 deminutiv (*cavallino* < *cavallo*, *orecchino* < *orecchio*, *tubino* < *tubo*, *cappotto* < *cappa*, *colletto* < *collo*, *stivaletto* < *stivale*, *pastello* < *pasta*) a 1 augmentativum (*maglione* < *maglia*). *Pastello* se užívá také ve funkci neměnného adjektiva: např. *colore pastello* [pastelová barva].

Celkem 5 slov vzniklo **konverzí** typu V > N, tj. kategoriálním přechodem slovesa do lexikální třídy podstatného jména: *marchio* < *marchiare*, *piega* < *piegare*, *stampa* < *stampare*, *taglio* < *tagliare*, *tocco* < *toccare*.

Jakožto poslední typ odvozování se objevuje **redukce**, která je zastoupena celkem dvěma výrazy: *plexi* a *PVC*. *Plexi* je zkrácenou formou *Plexiglass* [plexisklo]; *PVC* je zkratkou pro *PoliVinilCloruro* [polyvinylchlorid].

Specifickými jsou výrazy *nappa* a *pezzo*. *Nappa* vzniklo disimilací z původního *mappa*. *Pezzo* existovalo původně ve formě *pezza*, ale došlo ke změně koncové hlásky, čímž se změnil také rod substantiva. Problém nastává u slov *tacco* a *tuta*, jejichž původ je nejasný. Výraz *tacco* je nejspíše odvozen z původně gótského slova *tacca* a *tuta* ze slova *tutta*.

V poslední řadě budeme do skupiny substantiv řadit také následující adjektivizovaná přičestí minulé, neboť se v našem korpusu vyskytují výlučně jako substantiva. Jedná se o celkem tři lexémy: *inserto* < *inserire*, *raso* < *radere*, *tessuto* < *tessere*.

inserto:

(blazer) (...) abbinatelo a una t-shirt con **inserti** in pizzo di CLU. [(blazer) (...) slad'ťe ho s tričkem s (**všitou**) krajkou od CLU.] G

raso:

Per la donna classica, Lanvin disegna una tuta in **raso** di seta nera (...). [Pro ženu vyznávající klasický styl Lanvin navrhl overal z hedvábného **atlasu** (...).] V

tessuto:

Velluto Sofisticato, simbolo del lusso e della lussuria: il velluto uno dei **tessuti** più amati nel periodo dell'Art Nouveau (...). [Sofistikový samet, symbol luxusu a chťiče: samet, jedna z nejoblíbenějších **láttek** secese (...).] V

Tab. 11: Odvozeniny lexikální kategorie substantiva

Odvozenina	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
accessorio	da accedere	s.m.	1395	16. sec.
ballerina	f. di ballerino, da ballare	s.f.	1492	15. sec.
cappotto	da cappa	s.m.	1564	16. sec.
cavallino	da cavallo	s.m.	1494	NT
cipria	anticamente agg. del n. dell'isola di Cipro: polvere di Cipro, polvere cipria	s.f.	16. sec.	1802
collana	da collo (1)	s.f.	15. sec.	16. sec.
colletto	da collo	s.m.	1554	1940
contrasto	da contrastare	s.m.	1306	14. sec.
femminilità	da femmina	s. f. inv.	1639	17. sec.
inserto		part.pass. di inserire, s.m.	NT	16. sec.
maglione	accr. di maglia	s.m.	1933	1940
marchio	da marchiare	s.m.	1564	16. sec.
nappa	da mappa, con dissimilazione	s.f.	1459	15. sec.
occhiale	da occhio	s.m.	1306	17. sec.
orecchino	da orecchio	s.m.	1475	16. sec.
pastello	da pasta	s.m.	1492	16.
pezzo	da pezza	s.m.	1268	14. sec.
piega	da piegare	s.f.	14. sec.	14. sec.
plexi	forma elittica	s.m.inv.	NT	NT
PVC /pivvutʃˈtʃi*/	sigla di PoliVinilCloruro	s.m.inv.	1983	NT
raso		part. pass. di radere; s. m.	NT	13. sec.
sensualità	dal sensuale	s.f.inv.	1308	14. sec.
sfilata	da sfilare	s.f.	1630	16. sec.
sfumatura	da sfumare	s.f.	1759	18. sec.
stampa	da stampare	s.f.	1319	17. sec.
stivaletto	dim. (V.) stivale:	s.m.	SA	1865
tacco	etim. discussa: da tacca (?)	s.m.	1585	17. sec.
taglio	da tagliare	s.m.	1257	13. sec.

Odvozenina	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
tendenza	da tendere, lat. tēdere, di orig. indeur.	s.f.	1535	18. sec.
tessuto		part. pass. di tessere; s.m.	1325	17. sec.
tocco	da toccare	s.m.	1340	14. sec.
tonalità	da tonale	s. f. inv.	1826	1826
tubino	dim. di tubo	s.m.	1935	NT
tuta	etim. discussa: forse da tutta (tutta d'un pezzo, che veste tutta la persona), senza una t, che si ritrova nella forma a T dell'abito	s.f.	1920	1920

II.4.1.2. Adjektiva

Téměř polovinu adjektiv (8 z 18) tvoří adjektivizovaná přičestí minulé: *intrecciato* < *intrecciare*, *ispirato* < *ispirare*, *lavorato* < *lavorare*, *proposto* < *proporre*, *raffinato* < *raffinare*, *ricavato* < *ricavare*, *scelto* < *scegliere*, *stringato* < *stringare*. Jedno adjektivizované přičestí minulé se v našem korpusu objevuje také jako substantivum:

stringato:

- (1) *Se ami le scarpe, due sono le proposte: le **stringate** bianche con punta nera di Miu Miu, per un look ispirato a The Great Gatsby (...).* [Pokud máš ráda boty, máme pro tebe dva typy: bílé **polobotky se sněrováním** s černou špičkou od Miu Miu pro look inspirovaný Velkým Gatsbym (...).] V
- (2) (popisek) (...) *stivaletti **stringati** platform Urban Outfitters.* [(...) kotníkové **sněrovací** boty na platformě značky Urban Outfitters.] G

Čtyři adjektiva jsou původem podstatnými jmény (N>A), z nichž byla vytvořena pomocí sufixů: *femminile* < *femmina*, *maschile* < *maschio*, *sportivo* < *sport*, *scozzese* < *Scozia*.

V šesti případech znikly nové výrazy redukcí. Jedná se o zkrácené formy slov *macro*, *maxi*, *micro*, *mini* a *super*, která jsou původně konfixy neoklasických kompozit, a *fluo*, které vzniklo zkrácením původního adjektiva *fluorescente*.

Tab. 12: Odvozeniny lexikální kategorie adjektiva

Odvozenina	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
femminile	da femmina	agg.	1268	13. sec.
fluo	accorc. di fluo(rescente)	agg.inv.	1992	NT
intrecciato		part. pass. di intrecciare; anche agg.	NT	NT
ispirato		part. pass. di ispirare; anche agg.	NT	1828
lavorato		part. pass. di lavorare; anche agg.	NT	14. sec.
macro	dal gr. makrós 'lungo, esteso	agg.inv.	SA	SA
maschile	di maschio	agg.	1310	14. sec.
maxi	forma ellittica	agg.inv.	1967	1968
micro	dal gr. mikrós 'piccolo;	agg.inv.	SA	SA
mini	forma ellittica	agg.inv.	1967	1968
proposto		part. pass. di proporre; anche agg.	NT	NT
raffinato		part. pass. di raffinare; anche agg.	NT	16. sec.
ricamato		part. pass. di ricamare; anche agg.	NT	15. sec.
scelto		part. pass. di scegliere; anche agg.	NT	13. sec.
scozzese	da Scozia	agg.	1532	NT
sportivo	da sport	agg.	1884	1884
stringato		part. pass. di stringare; anche agg., s. f.	NT	17. sec.
super /'super/	da super-	agg.inv.	1936	1955

II.4.1.3. Slovesa

Tři z pěti sloves vznikly prefixací: *ri* + *chiamare* → *richiamare*, *ri* + *tornare* → *ritornare*, *s* + *coprire* → *scoprire*. Sloveso *indossare* vzniklo konverzí podstatného jména *indosso* (N>V). Sloveso *abbinare* vzniklo pomocí prefixů a sufixů, a proto ho zařadíme do skupiny parasyntetických odvozenin: *ad-* + *bino* + *-are* → *abbinare*.

Tab. 13: Odvozeniny lexikální kategorie verba

Odvozenina	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
abbinare	comp. di a- (2) e bino	v.tr.	1636	17. sec.
indossare	da indosso	v.tr.	1503	16. sec.
richiamare	comp. di ri- e chiamare	v.tr.	1250	13. sec.
ritornare	comp. di ri- e tornare	v.intr.	1250	13. sec.
scoprire	da coprire, con s-	v.tr.	1282	13. sec.

II.4.2. Kompozice

Soubor je tvořen celkem 43 kompozity. Všechna vyexcerpovaná kompozita jsme si rozdělili podle jejich struktury a výstupní kategorie na 5 typů: $[N+N]_N$, $[N+A]_N$, $[S+N+N]_N$, $[P+N]_N$, $[A+N]_A$. Právě struktury $N+N$ a $N+A$ s výstupní kategorií substantiva a struktura $A+N$ výstupní kategorií adjektiva jsou považovány za nejčastější typy složenin. Struktura $P+N$ je naopak považována za méně častou, což potvrzuje i její zastoupení v našem souboru, kde nalezneme pouze dvě kompozita tohoto typu. Náš soubor je tvořen převážně složeninami s výstupní kategorií substantiva (40 z 43), které představují 93% všech vyexcerpovaných složenin.

V rámci jednotlivých struktur jsme kompozita rozřadili do skupin: koordinační endocentrická/exocentrická, subordinační endocentrická/exocentrická, atributivní endocentrická/exocentrická. U každé složeniny uvádíme její hlavu (pokud je přítomna), plurál (pokud ho tvoří) a překlad do češtiny, který doplňujeme větou z našeho korpusu, v níž se daný výraz nachází, neboť se ve většině případů jedná o kompozita, která slovníky *Zingarelli* ani *Sabatini Coletti* neuvádějí.

II.4.2.1. Kompozita typu $[N+N]_N$

Soubor typu $N+N$ s výstupní kategorií substantiva je tvořen celkem 19 juxtaponovanými výrazy. Zastoupeny máme všechny skupiny kompozit: převážnou většinu tvoří složeniny atributivní, tři složeniny jsou subordinační a dvě koordinační. Vyjma kompozita *autunno-inverno*, které *Zingarelli* zmiňuje v rámci slovníkového hesla *collezione*, oba slovníky neuvádějí žádnou ze složenin.

Tab. 14: Kompozita typu $[N+N]_N$

Kompozitum	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
abito cocktail	abito + cocktail	loc. s. m.	NT	NT
abito couture	abito + couture	loc. s. m.	NT	NT
abito longuette	abito + longuette	loc. s. m.	NT	NT
applicazione gioiello	applicazione + gioiello	loc. s. f.	NT	NT
autunno inverno/ autunno-inverno	autunno + inverno	loc. s. m.sg.	collezione 1334	NT
capo couture	capo + couture	loc. s. m.	NT	NT
capo glam	capo + glam	loc. s. m.	NT	NT
clutch gioiello	clutch + gioiello	loc. s. f. inv.	NT	NT
dettaglio gioiello	dettaglio + gioiello	loc. s. m.	NT	NT
dettaglio glam	dettaglio + glam	loc. s. m.	NT	NT
gonna longuette	gonna + longuette	loc. s. f.	NT	NT

Kompozitum	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
lana tricot	lana + tricot	loc. s. f.	NT	NT
pantalone palazzo	pantalone + palazzo	loc. s. m.	NT	NT
pizzo macramè	pizzo + macramé	loc. s. m.	NT	NT
seta fantasia	seta + fantasia	loc. s. f.	NT	NT
stampa fiori	stampa + fiori	loc. s. f.	NT	NT
taglio couture	tagli + couture	loc. s. m.	NT	NT
tocco glam	tocco + glam	loc. s. m.	NT	NT
versione couture	versione + couture	loc. s. f.	NT	NT

KOORDINAČNÍ EXOCENTRICKÁ

autunno inverno/autunno-inverno (s.m. sg.) → autunno (s.m.) + inverno (s.m.)

plurál: užívá se pouze v singuláru

překlad: sezóna podzim-zima, podzim/zima

E le passerelle dell'autunno inverno si fanno più sfavillanti e lussuose che mai.

[A módní přehlídky sezóny **podzim-zima** jsou ještě blyštivější a luxusnější než kdy jindy.] E

primavera estate/primavera-estate (s.f.sg.) → primavera (s.f.) + estate (s.f.)

plurál: užívá se pouze v singuláru

překlad: sezóna jaro-léto, jaro/léto

I toni tipici di Wedgwood Jasperware riflettono i colori della collezione per la prossima

Primavera Estate 2014 (...). [Typické odstíny keramiky značky Wedgwood se odráží v barvách kolekce pro příští sezónu **jaro-léto 2014 (...).**] G

SUBORDINAČNÍ ENDOCENTRICKÁ

clutch gioiello (s.f.inv.) → clutch (s.f.inv.) + gioiello (s.m.)

hlava: clutch

plurál: clutch gioiello

překlad: psaníčko posázené/zdobené šperky

Ma la massima manifestazione dei canoni barocchi la troviamo negli accessori: come

*nella **clutch gioiello** di Alexander McQueen (...).* [Ale nejvíce barokních prvků najdeme na doplňcích: jako na **psaníčku zdobeném šperky** od Alexandra McQueena (...).] V

lana tricot (s.f.) → lana (s.f.) + tricot (s.m.inv.)

hlava: lana

plurál: lane tricot

překlad: pletená vlna

Stiamo parlando del cardigan. A più bottoni, in lana tricot, oversize o mini, questa maglia è decisamente l'elemento jolly del guardaroba. [Mluvíme o kardiganu. S více knoflíky, **pletený z vlny**, oversized nebo mini, tato pletenina je rozhodně zábavným kouskem šatníku.] *E*

SUBORDINAČNÍ EXOCENTRICKÉ

stampa fiori (s.f.) → stampa (s.f.) + fiori (s.m.pl.)

plurál: stampe fiori

překlad: květinový potisk

Elegante e raffinata è la donna di Bottega Veneta che indossa un abito longuette stampa fiori (...). [Elegantní a rafinovaná, taková je žena podle Bottega Veneta v dlouhých šatech s **květinovým potiskem** (...).] *V*

ATRIBUTIVNÍ ENDOCENTRICKÁ

abito cocktail (s.m.) → abito (s.m.) + cocktail (s.m.)

hlava: abito

plurál: abiti cocktail

překlad: koktejlové šaty/koktejlky

Più moderno l'abito cocktail di Opening Ceremony (...). [Modernější variantou jsou **koktejlové šaty** od Opening Ceremony (...).] *V*

abito couture (s.m.) → abito (s.m.) + couture (s.f.inv.)

hlava: abito

plurál: abiti couture

překlad: oděv/šaty kolekce haute couture

Cappotti senza maniche che diventano abiti couture (...). [Kabáty bez rukávů se stávají součástí **modelů haute couture** (...).] *V*

abito longuette (m.) → abito (s.m.) + longuette (s.f.)

hlava: abito

plurál: abiti longuette

překlad: dlouhé šaty, tj. šaty v délce mezi lýtkem a kolenem

*Elegante e raffinata è la donna di Bottega Veneta che indossa un **abito languette stampa fiori** (...).* [Elegantní a rafinovaná, taková je žena podle Bottega Veneta v **dlouhých šatech** s květinovým potiskem (...).] V

applicazione gioiello (s.f.) → applicazione (s.f.) + gioiello (s.m.)

hlava: applicazione

plurál: applicazioni gioiello

překlad: aplikace v podobě šperku, zdobený šperkem

*(...) il gilet di velluto blu di Anna Sui e decorato con **applicazioni gioiello** come le pietre dure.* [(...) modrá sametová vesta od Anny Suiové **zdobená** polodrahokami.] V

capo couture (s.m.) → capo (s.m.) + couture (s.f.inv.)

hlava: capo

plurál: capi couture

překlad: kousek/kus (oblečení) z kolekce haute couture, (přeneseně) model haute couture

*Il fiocco come dettaglio glam per impreziosire accessori e **capi couture**.* [Mašle jako detail v glamour stylu pro oživení doplňků a **oblečení z kolekce haute couture**.] V

capo glam (s.m.) → capo (s.m.) + glam (s.m.inv.)

hlava: capo

plurál: capi glam

překlad: kousek v glamour stylu

*(titulek) In partenza per Bora Bora: scopri gli accessori e i **capi glam** da mettere in valigia.* [Na odjezdu na Bora Bora: objev doplňky a **kousky v glamour stylu**, které si zabalit s sebou do kufříku.] V

dettaglio gioiello (s.m.) → dettaglio (s.m.) + gioiello (s.m.)

hlava: dettaglio

plurál: dettagli gioiello

překlad: detail v podobě šperku

*Il dettaglio cult: le scarpe scozzesi con **dettaglio gioiello**, adatte a una vera Queen.* [Kultovní detail: skotské **boty se šperkem** vhodné pro opravdovou královnu.] V

dettaglio glam (s.m.) → dettaglio (s.m.) + glam (s.m.inv.)

hlava: dettaglio

plurál: dettagli glam

překlad: detail v glamour stylu

*Il fiocco come **dettaglio glam** per impreziosire accessori e capi couture.* [Mašle jako **detail v glamour stylu** pro oživení doplňků a oblečení kolekce haute couture.] V

gonna languette (s.f.) → gonna (s.f.) + languette (s.f.inv.)

hlava: gonnna

plurál: gonne languette

překlad: dlouhá sukně, tj. v délce mezi lýtkem a kolenem

*(...) mentre Prada sceglie uno stile sobriamente kitsch, abbinando a una pelliccia classica una **gonna languette** in pelle rosso fragola.* [(...) zatímco Prada volí střízlivě kýčovitý styl a kombinuje klasický kožich s **dlouhou** koženou **sukní** jahodové barvy.] V

pantalone palazzo (s.m.) → pantalone (s.m.) + palazzo (s.m.)

hlava: pantalone

plurál: pantaloni palazzo

překlad: zvonové kalhoty

*Se stai cercando invece una mise più formale, ti suggeriamo i **pantaloni palazzo** di Araks da indossare con la camicia semitrasparente di Chloé.* [Pokud hledáš formálnější outfit, radíme obléct **zvonové kalhoty** od Araksu spolu s poloprůhlednou košilí od Chloé.] V

pizzo macramé (s.m.) → pizzo (s.m.) + macramé (s.m.inv.)

hlava: pizzo

plurál: pizzi macramé

překlad: krajka makramé, drhaná krajka

*Maxi orecchini di **pizzo macramé** con pietre dure Tità Bijoux.* [Maxi náušnice z **drhané krajky** s polodrahokami od Tità Bijoux.] E

seta fantasia (s.f.) → seta (s.f.) + fantasia (s.f.)

hlava: seta

plurál: sete fantasia

překlad: barevné hedvábí

(popisek) *Lungo foulard in jersey di seta fantasia Gentucca Play Mantero.* [Dlouhý žerzejový šátek z **barevného hedvábí** od Gentucca Play Mantero.] G

taglio couture (s.m.) → taglio (s.m.) + couture (s.f.inv.)

hlava: taglio

plurál: tagli couture

překlad: střih modelů haute couture

(*tailleur*) *Christian Dior ne propone una versione mannish dal **taglio couture**.* [(kostým) Christian Dior ho nabízí v mužském provedení ve **střihu modelů haute couture**.] V

tocco glam (s.m.) → tocco (s.m.) + glam (s.m.inv.)

hlava: tocco

plurál: tocchi glam

překlad: okouzující dojem

*Completa il look il bracciale 'Rockstud' di Valentino con deliziose borchie dorate, per **un tocco glam**.* [Pro **okouzující dojem** doplňte look náramkem 'Rockstud' s úžasnými zlatými cvočky od Valentina.] G

versione couture (s.f.) → versione (s.f.) + couture (s.f.inv.)

hlava: versione

plurál: versioni couture

překlad: provedení haute couture

*Piumini Caldo e voluminoso: ecco le **versioni couture** del classico piumino.* [Teplé a objemné péřové bundy: taková jsou **provedení haute couture** klasické pěřovky.] V

II.4.2.2. Kompozita typu [N+A]_N

Soubor typu N+A s výstupní kategorií substantiva je tvořen 3 atributivními endocentrickými kompozity. Kombinace *pellicia ecologica* a *pietra preziosa* řadíme mezi kompozita, neboť u nich dochází k omezení literárnosti adjektiva a tím pádem i jeho variability (nelze říci např. **pelliccia molto ecologica, pietra molto*

preziosa) a oba výrazy tak můžeme chápat jako nekompozicionální, respektive semi-kompozicionální, neboť reference k vlastnosti, kterou označuje adjektivum, je zřetelná. Nicméně, je důležité dodat, že *pietra preziosa* [drahokam; doslova drahocenný kámen] neoznačuje jakýkoliv „cenný“ kámen, ale že se jedná o specifický druh minerálu. Taktéž *pelliccia ecologica* [umělý kožich/umělá kožešina; doslova ekologický kožich/ekologická kožešina] neoznačuje ekologickou kožešinu, tj. zpracovanou bez použití chemických látek (cfr. *eco-pelle*), ale umělou kožešinu (cfr. *similpelle*). V případě kompozita *costume intero* také nelze určit význam z jeho jednotlivých částí, neboť slovníky neregistrují lexém *costume* ve významu „plavky“ (jedná o zkráceninu *costume da bagno*). Všechna tři kompozita tedy opravdu můžeme chápat jako nekompozicionální, zatímco ostatní vygenerované kombinace N+A zařadíme mezi volné syntagmatické struktury (viz II.5. Syntagmata), neboť nevykazují tyto vlastnosti.

Tab. 15: Kompozita typu [N+A]_N

Kompozitum	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
costume intero	costume + intero	loc.s. m.	NT	NT
pelliccia ecologica	pelliccia + ecologica	loc.s.f.	pelliccia 1320	NT
pietra preziosa	pietra + preziosa	loc.s.f.	pietra 1250	NT

ATRIBUTIVNÍ ENDOCENTRICKÁ

costume intero (s.m.) → costume (s.m.) + intero (agg.)

hlava: costume

plurál: costumi interi

překlad: jednodílné plavky

*Per il giorno, nessun bikini, ma un **costume intero**, Lanvin, da indossare sotto a un abito comodo e fresco, ideale per le passeggiate sul lungomare.* [Během dne neoblekejte pod pohodlné a lehké šaty dvojdílné plavky, ale vezměte **jednodílné plavky** od Lanvinu. Je to ideální kombinace na procházky podél moře.] V

pelliccia ecologica (s.f.) → pelliccia (s.f.) + ecologico (agg.)

hlava: pelliccia

plurál: pellicce ecologiche

překlad: umělý kožich, umělá kožešina

(animalier) *Dall'abito al cappotto: in pelo corto per Albino o in **pelliccia ecologica** come sceglie Bluegirl (...).* [(zvířecí vzor) Na šatech počínaje, na kabátech konče: na krátké kožešině od Albina nebo na **umělém kožichu**, který volí Bluegirl (...).] V

pietra preziosa (s.f.) → pietra (s.f.) + preziosa (agg.)

hlava: pietra

plurál: pietre preziose

překlad: drahokam

*Lavora prevalentemente con oro abbinato a **pietre preziose** come rubini, zaffiri, diamanti.* [Pracuje především se zlatem, které kombinuje s **drahokamy** jako rubíny, safíry a diamanty.] E

II.4.2.3. Kompozita typu [sN+N]_N

Struktura [sN+N]_N je tvořena tzv. poloslovem (*semiparola*) a substantivem. V našem souboru je zastoupena pouze jedním subordinačním endocentrickým kompozitem.

Tab. 16: Kompozita typu [sN+N]_N

Kompozitum	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
eco-pelle	eco- + pelle	s. f.	1993	NT

eco-pelle (s.f.) → eco- (semiparola) + pelle (s.f.)

hlava: pelle

plurál: eco-pelli

překlad: ekokůže, eko kůže, tj. 1. kůže vyčíněná bez použití chemických látek 2. umělá kůže

*Givenchy propone un completo in **eco-pelle** color lacca (...).* [Givenchy nabízí kostým z **eko-kůže** v barvě pryskyřice (...).] V

II.4.2.4. Kompozita typu [P+N]_N

Struktura P+N s výstupní kategorií substantiva je v našem souboru zastoupena pouze dvěma subordinačními exocentrickými složeninami.

Tab. 17: Kompozita typu [P+N]_N

Kompozitum	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
soprabito	sopr- + abito	s. m.	1804	1804
tracolla	tra- + colla	s. f.	1637	17. sec.

soprabito (s.m.) → sopra (prep.) + abito (s.m.)

plurál: soprabiti

překlad: plášť, lehký kabát

*Sapore 60s il **soprabito** di Erdem in pizzo bianco con ricami a contrasto color rosso fuoco (...).* [Nádech šedesátých let má bílý krajkový **kabátek** s výšivkami v kontrastní ohnivě červené barvě od značky Erdem (...).] V

tracolla (s.f.) → tra (prep.) + colla (s.f.)

plurál: tracolle

překlad: 1. taška přes rameno 2. řemen, popruh

*Per quanto riguarda gli accessori, vi proponiamo la **tracolla** in pelle.* [Co se doplňků týče, navrhujeme vám koupit **koženou tašku přes rameno.**] G

II.4.2.5. Kompozita typu [A+N]_A

Struktura [A+N]_A je zastoupena pouze dvěma kompozity. Složenina *doppiopetto* nefiguruje pouze ve funkci substantiva, ale užívá se také jako adjektivum, což si ukážeme na následujících příkladech.

Tab. 18: Kompozita typu [A+N]_A

Kompozitum	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
bianco ghiaccio	bianco + ghiaccio	agg.	NT	NT
doppiopetto	doppio + petto	s.m/agg.	1949	1905

ATRIBUTIVNÍ ENDOCENTRICKÉ

bianco ghiaccio (agg) → bianco (agg.) + ghiaccio (s.m.)

hlava: bianco

plurál: bianchi ghiaccio

překlad: ledově bílý

*Ancora una volta la camicia maschile è protagonista: dalla scorsa stagione ereditiamo il modello **bianco ghiaccio**. [I tentokrát je v hlavní roli pánská košile: z minulé sezóny zůstává její model v **ledově bílé**.] V*

SUBORDINAČNÍ EXOCENTRICKÉ

doppiopetto (s.m./agg.) → doppio (agg.) + petto (s.m.)

plurál: doppiopetto o doppiopetti

překlad: 1. dvouřad(ov)ý oblek/kabát, 2. dvouřad(ov)ý

(1) *Per il giorno Stella McCartney propone **un doppiopetto** con stampa (...). [Přes den Stella McCartneyová nabízí dvouřadý oblek s potiskem (...).] V*

(2) *L'archetipo della donna in carriera rivive nel **blazer doppiopetto** di Saint Laurent e nei pantaloni di Vanessa Bruno. [Prototyp úspěšné ženy znovu ožívá v **dvouřadém blazeru** od Saint Laurenta a v kalhotách od Vanessy Brunové.] G*

II.4.3. Víceslovná pojmenování

Soubor víceslovných pojmenování čítá celkem 29 položek. Zastoupení máme pouze strukturu [N+P+N]_N, která je obecně považována za nejčastější. Z hlediska lexikálních kategorií máme zastoupení pouze výstupní kategorii substantiva, zatímco vstupní kategorií je kromě podstatného jména také předložka.

Víceslovná pojmenování neuvádí slovníky *Zingarelli* ani *Sabatini Coletti*. Pokud nám slovník dané heslo vygeneroval v rámci pokročilého vyhledávání v poznámkách u slovníkového hesla, uvádíme dané heslo a jeho dataci. Převážná většina víceslovných pojmenování ale nalezena nebyla.

Víceslovná pojmenování jsme si podrobně rozebrali. Zaměřili jsme se na jejich typ (atributivní endocentrická/exocentrická, koordinační endocentrická/exocentrická, subordináční endocentrická/exocentrická), morfologické vlastnosti a překlad do češtiny,

který jsme vždy doplnili příkladem z našeho korpusu. Soubor je tvořen pouze subordinačními endocentrickými víceslovnými pojmenováními.

Tab. 19: Víceslovná pojmenování typu [N+P+N]_N

Víceslovné pojmenování	Etymologie	Slovní druh	Zin	S-C
abito a trapezio	abito + a + trapezio	loc. s.m.	NT	NT
abito da sera	abito + da + sera	loc. s.m.	abito 1268	NT
bikini a fascia	bikini + a + fascia	loc. s.m.inv.	NT	NT
borsa a mano	borsa + a + mano	loc. s.f.	NT	NT
borsa di pelle	borsa + di + pelle	loc. s.f.	NT	NT
bracciale di pelle	bracciale + di + pelle	loc. s.m.	NT	NT
calza a rete	calza + a + rete	loc. s.f.	NT	NT
camicia a quadri	camicia + a + quadri	loc. s.f..	NT	NT
cintura di pelle	cinture + di + pelle	loc. s.f.	NT	NT
costume da bagno	costume + da + bagno	loc. s.m.	costume 1260	NT
fascia per capelli	fascia + per + capelli	loc. s.f.	NT	NT
giacca di pelle	giacca + di + pelle	loc. s.f.	NT	NT
gonna a pieghe	gonna + a + pieghe	loc. s.f.	gonna 1321	NT
gonna a plissé	gonna + a + plissé	loc. s.f.	NT	NT
gonna a ruota	gonna + a + ruota	loc. s.f.	ruota 1257	NT
guanto di nappa	guanto + di + nappa	loc. s.m.	NT	NT
guanto di pelle	guanto + di + pelle	loc. s.m.	NT	NT
icona di stile	icona + di + stile	loc. s.f.	NT	NT
occhiali da sole	occhiale + da + sole	loc. s.m.pl.	sole 12. sec.	NT
occhiale da vista	occhiale + da + vista	loc. s.m. pl.	NT	NT
pantaloni a sigaretta	pantalone + a + sigaretta	loc. s.m. pl.	NT	NT
pantaloni di pelle	pantalone + di + pelle	loc. s.m. pl.	NT	NT
pantaloni a palazzo	pantalone + a + palazzo	loc. s.m. pl.	NT	NT
pattern a pois	pattern + a + pois	loc. s.m.inv.	NT	NT
sandalo con tacco	sandalo + con + tacco	loc. s.m.	NT	NT
settimana della moda	settimana + della + moda	loc. s.f.	NT	NT
tacco a stiletto	tacco + a + stiletto	loc. s.m.	NT	NT
tacco a spillo	tacco + a + spillo	loc. s.m.	tacco 1585	NT
taglio a trapezio	taglio + a + trapezio	loc. s.m.	NT	NT

abito a trapezio (s.m.) → abito (s.m.) + a (prep.) + trapezio (s.m.)

hlava: abito

plurál: abiti a trapezio

překlad: trapézové šaty

L'abito a trapezio è un must-have se si vuole diventare una factory girl (...).

[**Trapézové šaty** jsou must-have, pokud se chcete stát Warholkou (...).] V

abito da sera (s.m.) → abito (s.m.) + da (prep.) + sera (s.f.)

hlava: abito

plurál: abiti da sera

překlad: večerní šaty

*Total look per Jean Paul Gaultier: camicia e shorts indossati con un cappotto in denim lungo fino ai piedi, quasi a ricordare un **abito da sera**.* [Kompletní look od Jean Paul Gaultiera: košile a kraťasy oblečené spolu s džínovým kabátem dlouhým až k chodidlům, který vypadá skoro jako **večerní šaty**.] V

bikini a fascia (s.m.inv.) → bikini (s.m.inv.) + a (prep.) + fascia (s.f.)

hlava: bikini

překlad: dvojdílné plavky bez ramínek

*Per questo vi suggeriamo di indossare un **bikini a fascia** color verde acquamarina, Miu Miu (...).* [Proto vám radíme obléct **dvojdílné plavky bez ramínek** v modrozelené barvě od Miu Miu (...).] V

borsa a mano (s.f.) → borsa (s.f.) + a (prep.) + mano (s.f.)

hlava: borsa

plurál: borse a mano

překlad: taška/kabelka do ruky

*Completo pantaloni da indossare rigorosamente con décolleté e **borsa a mano**, meglio se a busta.* [Kalhotový kostým oblečte výhradně s lodičkami a **kabelkou do ruky**, nejlépe psaníčkem.] E

borsa di pelle (s.f.) → borsa (s.f.) + di (prep.) + pelle (s.f.)

hlava: borsa

plurál: borse di pelle

překlad: kožená taška/kabelka

(popisek) ***borsa di pelle** con tracolla e borchie Valentino Garavani* [**kožená taška** přes rameno se cvočky od Valentina Garavaniho] E

bracciale di pelle (s.m.) → bracciale (s.m.) + di (prep.) + pelle (s.f.)

hlava: bracciale

plurál: bracciali di pelle

překlad: kožený náramek

(popisek) *bracciali di pelle con borchie piramidali Givenchy by Riccardo Tisci* [**kožený náramek** s pyramidami od Givenchy by Riccardo Tisci] *E*

calza a rete (s.f.) → calza (s.f.) + a (prep.) + rete (s.f.)

hlava: calza

plurál: calze a rete

překlad: síťované punčochy

(popisek) *calze a rete Calzedonia* [**síťované punčocháče** od Calzedonia] *E*

camicia a quadri (s.f.) → camicia (s.f.) + a (prep.) + quadri (s.m.pl.)

hlava: camicia

plurál: camicie a quadri

překlad: kostkovaná košile

Lucia di Lucitissima invece lega in vita la camicia a quadri sopra a un lungo abito basic grigio chiaro, ai piedi stivaletti con la zip. [Lucia z blogu Lucitissima si naopak uvázala **kostkovanou košili** kolem pasu přes dlouhé jednoduché šaty ve světle šedé barvě, na nohy obula kotníkové boty se zipem.] *G*

cintura di pelle (s.f.) → cintura (s.f.) + di (prep.) + pelle (s.f.)

hlava: cintura

plurál: cinture di pelle

překlad: kožený pásek

(popisek) *cintura di pelle con borchiette Valentino Garavani* [**kožený pásek** se cvočky od Valentina Garavaniho] *E*

costume da bagno (s.m.) → costume (s.m.) + da (prep.) + bagno (s.m.)

hlava: costume

plurál: costumi da bagno

překlad: plavky

Quali sono per te le caratteristiche fondamentali che un costume da bagno deve avere? [Jaké vlastnosti jsou pro tebe u **plavek** nejdůležitější?] *E*

fascia per capelli (s.f.) → fascia (s.f.) + per (prep.) + capelli (s.m.pl.)

hlava: fascia

plurál: fascie per capelli

překlad: čelenka

(popisek) *usato come **fascia per capelli**, foulard di seta Eton* [hedvábný šátek od značky Eton použitý jako čelenka] E

giacca di pelle (s.f.) → giacca (s.f.) + di (prep.) + pelle (s.f.)

hlava: giacca

plurál: giacche di pelle

překlad: kožená bunda

*Vestirsi come loro non è difficile, procuratevi pantaloni attillati come quelli di Diesel, un gilet o una **giacca di pelle** come quello di Asos e di Miu Miu (...).* [Obléct se jako ony není nic těžkého. Sežeňte přiléhavé kalhoty jako tyto od Dieselu a vestu nebo **koženou bundu** jako tuto od Asosu nebo Miu Miu (...).] G

gonna a pieghe (s.f.) → gonna (s.f.) + a (prep.) + pieghe (s.f.pl.)

hlava: gonna

plurál: gonne a pieghe

překlad: skládaná sukně

*Scegliete una **gonna a pieghe** più voluminosa, come questa di Mauro Grifoni , piuttosto che una mini di pelle, e mantenete una silhouette semplice nella parte alta del look.* [Namísto kožené minisukně zvolte objemnější **skládanou sukni** jako tu od Maura Grifoniho a ve vrchní části looku zachovejte jednoduchou siluetu.] G

gonna a plissé (s.f.) → gonna (s.f.) + a (prep.) + plissé (s.m.inv.)

hlava: gonna

plurál: gonne a plissé

překlad: plisovaná sukně

*(...) le francesi amano i capi basici, come la **gonna a plissé** d Jean Paul Gaultier (...).* [(...) Francouzi milují jednoduché oblečení jako například **plisovanou sukni** od Jean Paul Gaultiera.] V

gonna a ruota (s.f.) → gonna (s.f.) + a (prep.) + ruota (s.f.)

hlava: gonna

plurál: gonne a ruota

překlad: kolová sukně

*Un tuffo nel passato grazie a Olympia Le Tan: la **gonna a ruota** color navy e i collant color latte ricordano Olivia Newton John nel personaggio Sandy in Grease.* [Skok do minulosti díky Olympii Le Tanové: **kolová sukně** v námořnické modré a punčocháče v barvě mléka, které připomínají Olivii Newton Johnovou coby Sandy z Pomády.] V

guanto di nappa (s.m.) → guanto (s.m.) + di (prep.) + nappa (s.f.)

hlava: guanto

plurál: guanti di nappa

překlad: rukavice z jemné kůže Nappa, tj. hladká kůže s mírně lesklým povrchem

(popisek) *lunghi **guanti di nappa** Gucci* [dlouhé **koženéné rukavice z jemné kůže Nappa** od Gucciho] E

guanto di pelle (s.m.) → guanto (s.m.) + di (prep.) + pelle (s.f.)

hlava: guanto

plurál: guanti di pelle

překlad: kožené rukavice

(popisek) *Gli accessori cult: un paio di **guanti di pelle** nera e la borsa secchiello con nappine di Wendy Nichol.* [Kultovní doplňky: pár černých **kožených rukavic** a kabelka se střapcem připomínající tvarem vak od Wendy Nicholové.] V

icona di stile (s.f.) → icona (s.f.) + di (prep.) + stile (s.m.)

hlava: icona

plurál: icone di stile

překlad: módní ikona

*Giorgia non è "solo" una **icona di stile** internazionale, ma anche designer e creative director di Rêve (...).* [Giorgia není „pouze“ mezinárodní **módní ikonou**, ale také návrhářkou a kreativní ředitelkou Rêve (...).] G

occhiali da sole (s.m. pl.) → occhiali (s.m.pl.) + da (prep.) + sole (s.m.)

hlava: occhiali

překlad: sluneční brýle

*Bastano un abitino con gonna plissè, accessori cipria e un paio di **occhiali da sole** d'ispirazione vintage.* [Postačí šatičky s plisovanou sukní, doplňky v pudrové barvě a pár **slunečních brýlí** ve vintage stylu.] G

occhiali da vista (s.m. pl.) → occhiali (s.m.pl.) + da (prep.) + vista (s.f.)

hlava: occhiali

překlad: dioptrické brýle

(popisek) *Maxi **occhiali da vista** con lenti tonde Mafalda 86.* [Maxi **dioptrické brýle** s kulatými skly od Mafalda 86.] E

pantaloni a sigaretta (s.m.pl.) → pantaloni (s.m.pl.) + a (prep.) + sigaretta (s.f.)

hlava: pantaloni

překlad: cigaretové kalhoty

(...) *Christian Dior opta per una giacca lunga, quasi un soprabito, indossata con un paio di **pantaloni a sigaretta.*** [(...) Christian Dior volí dlouhou bundu vypadající skoro jako kabát, který kombinuje s **cigaretovými kalhotami.**] V

pantaloni a palazzo (s.m.pl.) → pantaloni (s.m.pl.) + a (prep.) + palazzo (s.m.)

hlava: pantaloni

překlad: zvonové kalhoty

(popis) ***pantaloni a palazzo** ispirati all'arte di Vasarely* [**zvonové kalhoty** inspirované Vasarelyho¹⁹¹ uměním] V

pattern a pois (s.m.inv.) → pattern (s.m.inv.) + a (prep.) + pois (s.m.inv.)

hlava: pattern

překlad: puntíkatý vzor

*Animaletti tratti dal mondo dei cartoon, per texture digitali dal sapore ironico: piccoli panda per Au Jour le Jour, talmente piccoli da assomigliare a un **pattern a pois** (...).* [Zvířátka vytržená ze světa kreslených pohádek jsou ironicky užita pro digitální textury: malé pandy od Au Jour le Jour jsou tak malé, že připomínají **puntíky** (...).] V

¹⁹¹ Maďarsko-francouzský malíř, sochař a grafik, představitel op-artu (tj. optical art, výtvarné umění snažící se o optickou iluzi pohybu a nestability).

settimana della moda (s.f.) → settimana (s.f.) + della (prep.) + moda (s.f.)

hlava: settimana

plurál: settimane della moda

překlad: týden módy

Non c'è settimana della moda in cui qualche stylist o icona di stile non sfoggi un total look firmato da Massimo Giorgetti. [Nechybí žádný **týden módy**, kdy by se nepředvedl některý stylist nebo módní ikona v kompletním looku od Massima Giorgettiho.] G

tacco a stiletto (s.m.) → tacco (s.m.) + a (prep.) + stiletto (s.m.)

hlava: tacco

plurál: tacchi a stiletto

překlad: jehlový podpatek

(popisek) (...) *pump di pelle metallizzata con **tacco a stiletto**, Gianvito Rossi (...).* [(...) lodička z lesklé kůže s **jehlovým podpatkem**, Gianvito Rossi (...).] E

tacco a spillo (s.m.) → tacco (s.m.) + a (prep.) + spillo (s.m.)

hlava: tacco

plurál: tacchi a spillo

překlad: jehlový podpatek

(popisek) (...) *stivali di pitone con **tacchi a spillo** Tom Ford (...).* [(...) kozačky z krajty s **jehlovým podpatkem** od Toma Forda (...).] E

taglio a trapezio (s.m.) → taglio (s.m.) + a (prep.) + trapezio (s.m.)

hlava: taglio

plurál: tagli a trapezio (neužívá se)

překlad: trapézový střih

(*tunica*) *Più audaci le forme di Ter et Bantine che sceglie un **taglio a trapezio** nei toni del rosso bruciato.* [(*tunica*) Její odvážnější formu vidíme u značky Ter et Bantine, která volí **trapézový střih** v ohnivě červeném odstínu.] V

II.5. Syntagmata

Zde uvádíme výčet typických kombinací klíčových slov našeho korpusu. Přestože mají tato slovní spojení strukturu N+A stejně jako kompozita, vymezujeme jim samostatnou skupinu, jelikož se na rozdíl od kompozit typu N+A jedná o volné syntaktické struktury s kompozicionálním významem, která nejsou omezená lexikální restrikcí, kvůli níž by volba jednoho slova byla podmíněna volbou slova druhého. Všechna slovní spojení doplňujeme větou z našeho korpusu, u níž uvádíme překlad do češtiny. Tato syntagmata jsou stejně jako všechny předchozí zmíněné výrazy zahrnuta v příloze v italsko-českém a česko-italském slovníku a v sémantické klasifikaci materiálu.

abito bon ton

překlad: společenské šaty

(raso) Questa volta, per la stagione P/E 2013, le maison lo scelgono per abiti bon ton o accessori (...). [(atlas/atlasová vazba) Pro sezónu jaro-léto 2013 ji tentokrát módní domy volí na **společenské šaty** nebo doplňky (...).] V

accessorio cult

překlad: kultovní doplněk

Per le donne classiche, l' accessorio cult è proprio lui: il foulard. [Pro vyznavačky klasického stylu je **kultovním doplňkem** právě on: šátek.] V

capo cult

překlad: kultovní kousek

(...) la felpa si trasforma in un capo cult, diventando la regina del tuo guardaroba. [(...) mikina se mění v **kultovní kousek** a stává se královnou tvého šatníku.] V

armadio femminile

překlad: dámský šatník

(trench) A renderlo celebre nell' armadio femminile, l'affascinante Greta Garbo in Destino 1928. [(trenčkot) Slávu v **dámském šatníku** mu zpět vrátila okouzující Greta Garbová¹⁹² ve filmu Žena bez studu z roku 1928.] V

¹⁹² Švédská herečka, která se stala hollywoodskou legendou.

blu elettrico

překlad: elektrická modrá

*(cappa) Una versione più contemporanea la propone invece Chloé: **blu elettrico** e con una zip centrale.* [(plášť) Novodobější verzi naopak nabízí Chloé: v **elektrické modré** se zipem uprostřed.] V

cappotto doppiopetto

překlad: dvouřadý kabát

*Per il giorno protagonista è l'abito cocktail di DSquared2 da indossare con il **cappotto doppiopetto** di cashmere grigio di Sportmax.* [Během dne hrají hlavní roli koktejlové šaty od DSquared, které oblečte spolu s **dvouřadým kabátem** z šedého kašmíru od Sportmaxu.] V

cotone stampato

překlad: tištěná bavlna

*(popisek) T-shirt di **cotone stampato**, Christopher Kane.* [tričko z **tištěné bavlny**, Christopher Kane.] E

dettaglio cult

překlad: kultovní detail

*(...) la camicia maschile è il **dettaglio cult** per chi ama lo stile mannish.* [(...) pánská košile je **kultovním detailem** pro ty, kteří milují pánský styl.] E

effetto nude¹⁹³

překlad: nude/nahý efekt (efekt nahé pleti/rtů apod.)

*Da indossare la sera, la versione long-dress di Valentino dall' **effetto nude**.* [Na večer oblečte šaty v dlouhém provedení s **nude efektem** od Valentina.] V

effetto used (s.m.sg.) → effetto (s.m.) + used (agg.inv.)

překlad: obnošený efekt

¹⁹³ Výraz *nude* zde nevystupuje jako italské adjektivum rodu ženského v množném čísle, ale jedná se o anglické adjektivum *nude* ve významu „nahý“.

Ritorna il punk-style, un omaggio alla celebre band Sex Pistols:total black, pelle, boots maxi ed effetto used. [Punk se vrací a vzdává holt slavné skupině Sex Pistols: vše v černé, kůže, maxi boty s **obnošeným efektem.**] V

forma femminile

překlad: ženská křivka

*Minimalismo anni '90 per l'abito di Azzaro, che ricorda una semplice maglia in jersey più lunga che sottolinea le **forme femminili.*** [Šaty v minimalistickém stylu devadesátých let od Azzara připomínají jednoduché dlouhé žerzejové tričko, které zdůrazňuje **ženské křivky.**] V

guardaroba femminile

překlad: dámský šatník

*I coordinati, che rimangono un classico nel **guardaroba femminile** sin dal tailleur di Chanel, ritornano in voga ma in versione contemporanea (...).* [Komplety, které zůstávají klasikou v **dámském šatníku** již od dob kostýmu od Chanelu, se vrací znovu do módy, ale v současném provedení (...).] V

guardaroba maschile

překlad: pánský šatník

*(...) entrambi i capi tratti dal **guardaroba maschile** per un allure ispirata a Greta Garbo.* [(...) inspirování stylem Greta Garbové jsme sáhli pro oba kousky do **mužského šatníku.**] V

gusto retrò

překlad: retro styl

*In alternativa, sarà perfetta anche la jumpsuit corta di Dolce&Gabbana, con pois dal **gusto retrò.*** [Jako druhá varianta bude perfektní také krátký puntíkatý overal v **retro stylu** od Dolce&Gabbana.] G

metallo dorato

překlad: pozlacený kov

*Completa il look il divertente tirapugni in **metallo dorato.*** [Zkompletuj look vtipným **kovovým pozlaceným** boxerem.] G

lana bouclé

překlad: vlněné bouclé

(popisek) *Cappotto di lana bouclé multicolore, Marella.* [Pestrobarevný kabát z **vlněného buklé**, Marella.] G

lana jacquard

překlad: vlna s žakárovým vzorem

(popisek) *poncho di lana jacquard, Etro* [**vlněné pončo s žakárovým vzorem**, Etro] E

pelle intrecciata

překlad: proplétaná kůže

Il dettaglio cult: la doctor bag di Tod's in pelle intrecciata. [Kultovní detail: doktorská taška z **proplétané kůže** od Tod's.] V

pelle matelassé

překlad: prošívaná kůže

(popisek) *top lungo di pelle matelassé, Jean Paul Gaultier* [dlouhý top z **prošívané kůže**, Jean Paul Gaultier] E

sandalo flat

překlad: ploché sandály, sandály bez podpatku

Ai piedi solo sandali flat comodi ma super chic come quelli "metalized" di Bottega Veneta e Ancient Greek Sandals. [Na nohy nazout pouze super chic **ploché sandály** jako ty barvy kovu od Bottega Veneta a Ancient Greek Sandals.] G

scarpa stringata

překlad: polobotka se šněrováním

Se una mattina ci svegliamo con la fregola delle scarpe stringate, state certe che la prima vicina che sale sull'ascensore ne avrà un paio bellissimo e nuovissimo ai piedi. [Pokud se ráno vzbudíme s touhou po **polobotkách se šněrováním**, buďte si jisté, že první osoba, která vstoupí do výtahu, bude mít jeden takový nový nádherný a nový pár na nohou.] G

seta stampata

překlad: tištěné hedvábí

(popisek) *camicia di seta stampata, Alcoolique* [košile z **tištěného hedvábí**, Alcoolique] *E*

stampa floreale

překlad: květinový potisk

(...) *la tutina corta di Topshop dalla romantica stampa floreale* (...). [(...) kratšasový overal z Topshopu s romantickým **květinovým potiskem** (...).] *G*

stampa geometrica

překlad: geometrický potisk

(...) *la t-shirt in jersey di Sachin + Babi con borchie da indossare con i pantaloni morbidi a stampa geometrica*. [(...) žerzejové tričko se cvočky od Sachin + Babi, které se hodí k volným kalhotám s **geometrickým potiskem**.] *V*

stile preppy

překlad: preppy styl

Con il passare del tempo lo stile preppy si è evoluto rubando caratteristiche allo stile Parisienne e mixandosi con lo streetwear. [Jak běžel čas, tak se **preppy styl** postupně vyvíjel a přebíral některé typické znaky pařížského stylu a míchal je se stylem ulice.] *G*

stile sporty

překlad: sportovní styl

(...) *Isabel Marant e Marc Jacobs abbiano scelto lo stile sporty come leit-motiv delle loro attuali collezioni*. [Isabel Marantová a Marc Jacobs zvolili **sportovní styl** jako hlavní motiv pro jejich aktuální kolekce.] *E*

taglio geometrico

překlad: geometrický střih

*Op Art anni '60 di Bridget Riley per l'abito dal **taglio geometrico** di Au Jour le Jour (...).* [Au Jour le Jour se pro své šaty **geometrického střihu** inspirovali Op-Artem¹⁹⁴ šedesátých let Bridgeta Rileyho.] V

taglio maschile

překlad: pánský střih

(titulek) *Amore per l'Oriente, questa volta mixato ai **tagli maschili**.* [Láska k Orientu, tentokrát kombinovaná s **pánským střihem**.] V

taglio morbido

překlad: volný střih

*Bianco e nero per il completo dal **taglio morbido** di Narciso Rodriguez, da indossare con la clutch di Prada (...).* [Černobílý kostýmek **volného střihu** od Narcise Rodrigueze oblečte k psaníčku od Prady (...).] V

versione chic

překlad: chic provedení

*Una **versione chic** del movimento hippy degli anni '70.* [Jedná se o **chic provedení** hippie stylu sedmdesátých let.] V

versione extra-large

překlad: extra velké provedení

*(...) John Galliano opta per una **versione extra-large** del tradizionale cappotto check inglese.* [(...) John Galliano volí tradiční anglický kostkovaný kabát v **extra velkém provedení**.] V

volume extra-large

překlad: extra velký objem

(titulek) *Nuove proporzioni e monocromia del taglio: arrivano i **volumi extra-large**.* [Nové proporce a monochromní střihy: přichází **extra velké objemy**.] V

¹⁹⁴ Zkratka optical art, které představuje výtvarné umění snažící se o optickou iluzi pohybu a nestability.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce byla podrobná analýza vyexcerpovaných termínů, která měla nastínit současné složení terminologie módního průmyslu a vývojové tendence obohacování lexika v této odborné varietě jazyka. První část práce byla koncipována jako teoretický základ pro analytickou část, v níž jsme vzorek podrobili důkladné jazykovědné analýze zejména po lexikálně-morfologické stránce. Vzorek jsme museli omezit na počet několika set výrazů, neboť by se jednalo o natolik obsáhlou studii, která by daleko přesahovala rozsah diplomové práce.

Z provedené analýzy vyplývá, že se v daném sémantickém poli pro obohacování lexika využívá především výpůjček, mezi něž řadíme celkem 44% všech vyexcerpovaných slov. Na vzorku je vidět silná tendence k internacionalizaci italštiny, což dokládá počet neadaptovaných výpůjček, který činí téměř 83%. Nejčastějšími jazyky, z nichž italská módní terminologie přejímá, jsou angličtina a francouzština. Téměř po tři staletí, v období od počátku 17. až do konce 19. století, italština přejímá výrazy tohoto sémantického pole především z francouzského jazyka. Francie sedmnáctého století začíná psát svou módní historii a v následujících stoletích upevňuje své postavení coby světové centrum módy, které si de facto udržuje dodnes. Angličtina se silně prosazuje až v devatenáctém století a stává se druhým nejčastějším cizím jazykem, z něhož italština přejímá. Svou pozici nadále upevňuje během dvacátého století a po druhé světové válce zcela vytlačuje francouzštinu, což potvrzuje i náš vzorek, kde anglicismy datované do dvacátého století tvoří celkem 88% vyexcerpovaných výpůjček tohoto období. Přestože Francie nadále zůstává Mekkou módy, italský jazyk módy je silně ovlivňován angličtinou. Příčiny můžeme hledat v soudobé politické situaci, která otevírá dveře užší ekonomické spolupráci s USA, ve vědeckém a technologickém pokroku USA a také v exportu produktů amerického hudebního a filmového průmyslu, který působí na široké masy lidí. Po druhé světové válce anglicismy silně převyšují počet galicismů, nicméně od devadesátých let minulého století můžeme pozorovat jakousi klesavou tendenci v jejich přejímání. Zdá se, že v současnosti italštinu nemotivují k přejímání výrazů z angličtiny pouze vnější, ale také vnitřní faktory jako krátkost anglických slov, jejich monosémnost a silný konotativní náboj, který se nám jeví v případě našeho sémantického pole jako zcela rozhodující. Anglické výrazy jsou nápadnější, znějí lépe, nebo spíše jaksí více „módně“, a proto s nimi periodika věnující se tématům módy opravdu nešetří. Celkem

43 vyexcerpovaných výpůjček neregistruje ani jeden z užitých slovníků. Absenci těchto lexikálních jednotek ve slovnících můžeme chápat jako důsledek opožděného lexikografického zpracování a popisu, jelikož se všechny tyto výrazy kromě našeho korpusu vyskytují také v korpusech itWaC a itTenTen.

Můžeme konstatovat, že všechny tři zdrojové módní časopisy, z nichž čerpáme dané výrazy, užívají anglicismů téměř ve stejné míře, neboť se jedná o specializovaná periodika, která předpokládají, že jejich čtenáři jsou již seznámeni s danou terminologií a cizí výrazy jim tak nebudou činit problémy s porozuměním textu. Oproti užitým italským časopisům se ty české (např. česká verze *Elle*) drží poněkud stranou a mnoho výrazů nahrazují českými ekvivalenty. Anglicismy se často objevují v popiscích a v titulcích, kde mají za cíl zaujmout čtenáře, v textu se ovšem časopisy často uchylují k užívání českých slov, nebo cizí výraz doplňují českým synonymem či vysvětlivkou umístěnou do závorky, aby nepůsobil čtenáři problémy.

Druhým nejčastějším způsobem obohacování lexika tohoto sémantického pole je vznik nových slov slovotvornými procesy. V našem vzorku se nejčastěji setkáváme s odvozeninami, které tvoří přibližně polovinu všech vyexcerpovaných slov této skupiny. Nejmladší zaznamenané odvozeniny datované do druhé půlky dvacátého století vznikly redukcí. V případě kompozit registrujeme jako nejpočetnější skupinu juxtaponované výrazy se strukturou $[N+N]_N$, v případě víceslovných pojmenování máme zastoupen pouze typ $[N+P+N]_N$.

Poslední dva soubory slov jsou tvořené původně latinskými slovy, která do italštiny pronikla skrze lidovou latinu (slova zděděná) nebo v určitém historickém úseku skrze psaný jazyk (slova knižní).

Jak jsme již uvedli na začátku, v důsledku rozsahu diplomové práce jsme se museli omezit na počet pouze několika set slov. Rostoucí význam módy ve světě, stále se zvyšující počet jejích příznivců a v poslední řadě také malý počet studií na toto téma ovšem vybízí k dalšímu podrobnějšímu zkoumání terminologie módního průmyslu a jejího dalšího vývoje.

RIASSUNTO

Il tema principale di questa tesi è la terminologia dell'industria della moda nella lingua italiana. La tesi è divisa in due parti.

La parte teorica è concepita come un'introduzione al tema del lavoro. All'inizio della prima parte formuliamo il significato della parola 'moda' e definiamo il campo semantico dell'industria della moda verso il quale la nostra tesi si orienta. In seguito ci concentriamo sulla lingua della moda e descriviamo le sue caratteristiche principali. In questo capitolo facciamo riferimento alle fonti bibliografiche che si occupano del tema della Lingua della moda e menzioniamo anche l'origine della parola 'moda' e della sua industria nella forma contemporanea. Ci occupiamo ancora dell'italiano contemporaneo e delle sue linee evolutive. Inoltre ci dedichiamo alla problematica della denominazione delle lingue speciali nell'italiano e tentiamo di formulare una definizione del termine e della terminologia dal punto di vista dei vocabolari e dei linguisti. Nell'ambito della parte teorica dividiamo il lessico italiano in quattro parti e in seguito parliamo in dettaglio di ogni gruppo. La stessa tipologia viene usata nella parte analitica della tesi. Per ultimo descriviamo il metodo con cui abbiamo ottenuto il materiale lessicale per la nostra analisi, della quale si occupa in dettaglio la seconda parte.

La parte analitica si basa sull'analisi di un campione di 397 termini ottenuti mediante la comparazione del nostro corpus composto dagli articoli tratti da tre riviste di moda italiane (*Elle*, *Vogue*, *Grazia*) degli anni 2012/2013 col corpus itWaC. Ogni singolo termine è diviso secondo la classificazione del lessico italiano descritta nella parte teorica. Per ciò che riguarda la divisione del materiale lessicale ci rivolgiamo soprattutto al vocabolario „*Lo Zingarelli (2013) - Vocabolario della lingua italiana*“ su CD-ROM ed alla versione online del dizionario „*Il Sabatini Coletti. Dizionario della lingua italiana*“. Ogni gruppo di parole viene analizzato sulla base delle categorie lessicali, della datazione e della registrazione nei dizionari. Nel caso dei prestiti, osserviamo anche la misura dell'adattamento, nel caso dei composti e delle polirematiche ci concentriamo sulla loro tipologia, sulla posizione della testa e sulla forma plurale. La parte analitica non si occupa della classificazione semantica del campione perché quella fa parte dell'appendice insieme al dizionario italiano-ceco e ceco-italiano.

L'obiettivo sul quale si fonda la tesi è un'analisi dettagliata del materiale lessicale. Quest'analisi ci aiuta a determinare la struttura della terminologia dell'industria della moda e le sue linee evolutive soprattutto dal punto di vista dell'arricchimento del lessico. Dal'analisi compiuta risulta che l'arricchimento lessicale in questo campo semantico è ottenuto soprattutto mediante dei prestiti, che rappresentano in totale il 44% di tutti i termini ottenuti. Si denota una forte tendenza all'internazionalizzazione della lingua italiana, confermando un numero elevato di prestiti non integrati pari all'83%. Le lingue da cui l'italiano adotta le parole più spesso sono l'inglese e il francese. Quasi per tre secoli, dal Seicento fino all'Ottocento, l'italiano ha adottato le parole da questo campo semantico innanzitutto dalla lingua francese. Le cause sono chiare: la Francia del Seicento comincia a svilupparsi nel settore della moda e nei secoli successivi rafforza la sua posizione come centro mondiale della moda, che in realtà mantiene fino ad oggi. La situazione cambia nell'Ottocento, poiché l'inglese diventa la seconda lingua straniera da cui l'italiano adotta più spesso le parole dopo il francese. L'inglese rafforza la sua posizione durante il XX secolo e dopo la Seconda guerra mondiale sostituisce del tutto il francese come lingua franca, il che lo conferma anche il nostro campione, dove gli anglicismi rappresentano in totale l'88% del gruppo dei prestiti del XX secolo. La pressione dell'inglese verso l'italiano è causata dalla situazione politica di quell'epoca, la quale favorisce una stretta collaborazione economica tra l'Europa e gli Stati Uniti, dal progresso scientifico e tecnologico degli Stati Uniti e poi anche dall'esportazione dei prodotti dell'industria cinematografica e musicale americana che influenzava le masse. Dopo la Seconda guerra mondiale gli anglicismi superano il numero dei gallicismi, tuttavia dagli anni '90 del XX secolo possiamo notare una tendenza discendente nel loro adattamento. Bisogna dire che l'italiano contemporaneo non è motivato per il ricevimento delle parole inglesi solo da fattori esterni, ma anche da fattori interni come l'economia di spazio (si tratta molto spesso delle parole breve), la monosemia e il forte potere connotativo, che rappresenta il motivo più determinante per la Lingua della moda. Le parole inglesi sono appariscenti, suonano "meglio", piuttosto hanno più stile delle parole italiane, il che chiarisce perché le riviste di moda le usano in così gran numero.

Possiamo constatare che tutte e tre le riviste usate come fonti principali per la raccolta del materiale lessicale esaminato usano gli anglicismi nella stessa misura, perché si tratta di riviste specializzate che suppongono la conoscenza della terminologia da parte dei loro lettori. A differenza delle riviste di moda italiane, quelle ceche

(p.e. la versione ceca di *Elle*) non usano gli anglicismi in così grande quantità. Incontriamo parole inglesi prevalentemente nelle didascalie e nei titoli degli articoli, nei quali lo scopo è quello di attrarre l'attenzione del lettore. Negli articoli infatti si riscontrano per lo più parole ceche, oppure un lessema straniero viene accompagnato da un sinonimo ceco, o da una nota inserita all'interno di una parentesi per evitare l'incomprensibilità del testo.

Il secondo più frequente metodo di arricchimento lessicale è rappresentato dalle neoformazioni. La metà del campione di questo gruppo è formata attraverso il processo di derivazione. Le ultime parole derivate nascono dalla riduzione e provengono dalla seconda metà del Novecento. I composti sono presenti in molte strutture tra cui spicca il tipo $[N+N]_N$. Nel caso delle polirematiche riscontriamo soltanto il tipo $[N+P+N]_N$.

Gli ultimi due gruppi di parole esaminate sono originariamente le parole latine, che sono penetrate nell'italiano attraverso il latino volgare (*parole ereditarie*), invece mediante la lingua scritta (*parole dotte*).

In conclusione, la crescente importanza della moda nel mondo e del numero dei suoi sostenitori ed ultimamente anche i non numerosi studi linguistici sull'argomento invitano a fare un'ulteriore analisi della terminologia dell'industria della moda e delle sue prossime linee evolutive.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Bonomi I., *L'italiano giornalistico dall'inizio del '900 ai quotidiani online*, Cesati, Firenze, 2002
- Corbucci G., La lingua della moda, in: *Studi di Glottodidattica*, 2/2008, Bari, Università degli studi di Bari, s. 37-51
- Cortelazzo M., *Lingue speciali. La dimensione verticale*, Unipress, Padova, 2007
- Čermák F., Jazykový korpus: prostředek a zdroj poznání, in: *Slovo a slovesnost*, 56/1995, s. 119-140
- Čermán F., *Lexikon a sémantika*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2010
- Červená V. - Filipec, J. a kol., *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. 2. vyd.*, Academia, Praha, 1994
- D'Achille P., *L'Italiano contemporaneo*, Bologna, Mulino, 2003
- D'Achille P., Sui neologismi. Memoria del parlante e diacronia del presente, in: *Studi di lessicografia italiana*, 11, 1991
- Dardano M., Lessico e semantica, in: Sobrero A. (a cura di), *Introduzione all'italiano contemporaneo*, Le strutture Laterza, Roma-Bari, 1993
- Dardano M., Profilo dell'italiano contemporaneo, in: Serianni L., Trifone P. (a cura di), *Storia della lingua italiana*, vol. II, Einaudi, Torino, 1994
- Dardano M., *Costruire parole. La morfologia derivata dell'italiano*, il Mulino, Bologna, 2009.
- Filipec J. - Čermák F., *Česká lexikologie*, Academia, Praha, 1985
- Grossmann M. – Rainer F. (a cura di), *La formazione delle parole in italiano*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 2004
- Gusmani R., *Saggi sull'inferenza linguistica* (2 edizione), Le Lettere, Firenze, 1986
- Hamplová S. *Mluvnice italštiny*, Leda, Praha, 2004
- Hamplová S., *Nástin vývoje italského jazyka*, Karolinum, Praha, 2002
- Hauser P., *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. SPN, Praha, 1980
- Hrbáček J., *Termín v textu a jazykovém systému* (recenze). in: *Naše řeč*, 69, 1986
- Iacobini C. – Thornton A. M., Tendenze nella formazione delle parole nell'italiano del ventesimo secolo, in: *Linee di tendenza dell'italiano contemporaneo, Atti del XXV Congresso*, Bulzoni, Roma, 1992, s. 25-55
- Ježek E., *Lessico: classi di parole, strutture, combinazioni*, Bologna, Mulino, 2005

- Klégr A., *Tezaurus jazyka českého: slovník českých slov a frází souznačných, blízkých a příbuzných*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2007
- Lotko E., *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 3. nezměn. vyd., Univerzita Palackého, Olomouc, 2003
- Masini F. - Scalise S., Italian compounds, in: *Probus*, 1/12, 2012, s. 61-91
- Mengaldo P. V., *Storia della lingua italiana – il Novecento*, Mulino, Bologna, 2008
- Ottova všeobecná encyklopedie*. Svazek M-Ž, Ottovo nakladatelství – Cesty, Praha, 2003
- Radimský J., *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)*, Jihočeská univerzita, České Budějovice, 2003
- Salvi G. – Vanelli, L., *Nuova grammatica italiana*, Mulino, 2004
- Scalise S. - A. Bisetto, *La struttura delle parole*, Mulino, Bologna, 2008
- Štichauer P., *Tvoření slov v současné italštině*, Karolinum, Praha, 2007
- Šulc M., *Korpusová lingvistika (první vstup)*, Univerzita Karlova, Praha, 1999.
- Universum – všeobecná encyklopedie*, díl 9, Odeon, Praha, 2001

Slovníky na CD-ROM:

- Zingarelli N., *Vocabolario della lingua italiana*, CD, Zanichelli, 2013

Internetové zdroje

- Burda Media. [online]. [cit. 2014-02-08]. Dostupné z: <<http://inzerce.burdamedia.cz/>>.
- Cambridge Dictionary of American English [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z: <<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/american-english/>>.
- Condé Nast International. [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <<http://www.condenastinternational.com/brand/?b=vogue#vogue>>.
- Elle.com [online]. [cit. 2014-03-05]. <<http://www.elle.com/>>.
- Elle Italia [online]. [cit. 2014-03-05]. <<http://www.elle.it/>>.
- Elle International. [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <<http://www.ellearoundtheworld.com/>>.
- Global Language Monitor. [online]. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <<http://www.languagemonitor.com>>.
- Grazia Italia [online]. [cit. 2014-03-05]. <<http://www.grazia.it/>>.

Grazia International. [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z:
<<http://www.graziainternational.com/>>.

Il Sabatini Coletti. Dizionario della Lingua Italiana [online]. [cit. 2014-02-28].
Dostupný z: <http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano>.

LAROUSSE [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z::
<<http://www.larousse.com/en/dictionaries/french/>>.

Metropolitan Museum of Art [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z:
<http://www.metmuseum.org/toah/hd/wrth/hd_wrth.htm>.

Oxford Dictionary [online]. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z:
<<http://www.oxforddictionaries.com/>>.

Rai [online]. [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: <<http://www.rai.it/>>.

Sketch Engine [online]. [cit. 7. 4. 2012]. Dostupné z:
< <http://www.sketchengine.co.uk>>.

Treccani [online]. [cit. 7. 4. 2012]. Dostupné z: <<http://www.treccani.it/>>.

Vogue Italia [online]. [cit. 2014-03-05]. <<http://www.vogue.it/>>.

Voguepedia. [online]. [cit. 2014-02-05]. Dostupné z
<<http://www.vogue.com/voguepedia>>.

PŘÍLOHY

ITALSKO-ČESKÝ SLOVNÍK

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
abbigliamento	oděv, oblečení, šaty	
abbinare	1. zkombinovat 2. sladit	
abito	1. oděv 2. šaty	
abito a trapezio	trapezové/lichoběžníkové šaty	
abito bon ton	1. společenský oděv 2. společenské šaty	
abito cocktail	koktejlové šaty, koktejlky	
abito couture	šaty z kolekce haute couture	
abito da sera	večerní šaty	
abito longuette	dlouhé šaty	šaty v délce mezi lýtkem a kolenem
accessorio	doplněk	
accessorio cult	kultovní doplněk	
allure /fr. a'lyr/	styl	
amare	milovat	
anello	prsten	
animalier	zvířecí motiv	
ankle boots	kotníkové boty	
applicazione	aplikace	
applicazione gioiello	aplikace v podobě šperku	
arancio	<i>subst.</i> 1. oranžová barva; <i>adj.</i> 2. oranžový	
argento	stříbro	
armadio	skříň, šatník	
armadio femminile	dámský šatník	
autunno inverno/ autunno-inverno	podzim-zima, podzim/zima	kolekce n. sezóna podzim-zima, podzim/zima (často doplněno rokem)
azzurro	<i>adj.</i> 1. modrý; <i>subst.</i> 2. modrá barva	
bad girl	bad-girl	v přeneseném významu: zlá holka
bag	kabelka, taška	
ballerina	balerína (obuv)	nízká obuv s vykrojeným nártem, často bez podšívky
bianco	<i>subst.</i> 1. bílá barva, <i>adj.</i> 2. bílý;	
bianco ghiaccio	ledově bílý	
bicolor(e)	dvoubarevný	
bikini	dvojdílné/dvoudílné plavky	
bikini a fascia	dvojdílné/dvoudílné plavky bez ramínek	
black	černý	
black & white	black and white, black'n'white, černobílý	
blazer /'blezer, ingl. 'blezə(r)/	blazer	jednořadé sako se sportovním nádechem
blu	<i>subst.</i> 1. tmavomodrá barva; <i>adj.</i> 2. (tmavě)modrý	
blu elettrico	elektrická modrá	
bon ton /fr. bɔ̃'tɔ̃/	bonton, bontón	
boot(s)	1. boot 2. kotníková bota 3. vyšší bota	kotníková nebo vyšší bota především na sezónu podzim-zima
bordeaux /fr. bɔʁ'do/	bordó	červená barva s nádechem hnědé
borchia	cvoček	

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
borsa	kabelka, taška	
borsa a mano	kabelka/taška do ruky	
borsa di pelle	kožená kabelka/taška	
bottone	knoflík	
bracciale	náramek	
bracciale di pelle	kožený náramek	
brand /ingl. brænd/	značka (obchodní)	
calza	punčocha	
calza a rete	síťovaná punčocha	
camicia	košile	
camicia a quadri	kostkovaná košile	
capo	kousek, kus (oblečení)	
capo couture	kousek z kolekce haute couture	
capo cult	kultovní kousek (oblečení)	
capo glam	kousek v glamour stylu (oblečení)	
cappello	klobouk	
cappotto	kabát	těžký pánský i dámský zimní kabát
cappotto doppiopetto	dvouřadý kabát	
capsule collection	kolekce capsule	kolekce jednoho designéra sestávající z přibližně 6-12 kousků oblečení, které se dá dále kombinovat do desítek různých outfitů
cashmere /kaʃmɪr, ingl. 'kæʃmɪə/	kašmír	vlna z kašmírských koz
casual /'keɪzʊəl, ingl. 'kæʒjʊəl/	casual	casual styl: neformální, pohodlný, ležérní styl
catena	řetízek	
cavallino	cavallino	vyčiněná kůže z hříbat
cintura	pásek	
cintura di pelle	kožený pásek	
cipria	puďr	
classico	adj. 1. klasický; subst. 2. klasika	
clutch	psaníčko, clutch	malá dámská kabelka do ruky
clutch gioiello	psaníčko posázené/zdobené kameny n. šperky	
coat	kabát	
collana	náhrdelník	
collant /kol'lan, evit. - ant, fr. kɔ'lã/	punčochové kalhoty, punčocháče	
colletto	límeč	
collezione	kolekce	
collier /fr. kɔ'lje/	náhrdelník	
collo	1. krk 2. límeč	
color(e)	barva	
completare	1. doplnit 2. sjednotit	
completo	1. oblek 2. kostýmek	
contemporaneo	současný	
contrasto	kontrast	
cool /ingl. ku:l/	cool	slangové slovo z americké angličtiny s významem úžasný, skvělý, následující poslední trendy
costume	1. oděv 2. plavky	
costume da bagno	plavky	
costume intero	jednodílné plavky	
cotone	bavlna	
cotone stampato	tištěná bavlna	

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
couture /fr. ku'tyɾ/	haute couture	haute couture, česky „vysoká krejčovina“, jsou kolekce šatů ušité tradičními ručními technikami a za použití nejkvalitnějších a někdy jen pro tuto příležitost navržených látek
creare	vytvářet	
cristallo	křišťál	
cropped pants	zkrácené kalhoty, kalhoty ve zkrácené délce	
cult /kult, kalt, ingl. kʌlt/	kultovní	
cuoio	useň	zpracovaná zvířecí kůže
décolleté/décolletées /fr. dekɔl'te/	1. dekolt, výstřih 2. lodička	
denim /ingl. 'denɪm/	denim, džínovina	
designer /de'zainər, ingl. di'zainə(r)/	návrhář	
dettaglio	detail	
dettaglio cult	kultovní detail	
dettaglio gioiello	detail v podobě šperku	
dettaglio glam	detail v glamour stylu	
disegnare	navrhnout	
diventare	stát se	
donna	žena	
doppiopetto	<i>subst.</i> 1. dvouřadé sako 2. dvouřadý plášť; <i>adj.</i> 2. dvouřadý	
eco-pelle	1. ekokůže, eko kůže; nesprávně 2. koženka	1. kůže vyčiněná bez použití chemických látek 2. umělá kůže
effetto	efekt	
effetto nude	nude efekt, nahý efekt	efekt nahé (nenalíčené) pleti n. rtů apod.
effetto used	obnošený efekt	
elegante	elegantní	
eleganza	elegance	
estate	léto	
estetico	1. estetický 2. vkusný	
estivo	letní	
extra-large /ekstra'lardʒ, ingl. ,ekstrə'la:dʒ/	extra velký	
fantasia	<i>subst.</i> 1. fantazie; <i>adj.</i> 2. petrobarevný	
fascia	pruh (látky)	
fascia per capelli	čelenka	
fascino	kouzlo, půvab	
fashion /'feɪʃən, ingl. 'fæʃən/	móda	
fashion designer	módní návrhář	
fashion trend	módní trend	
fashion week	fashion week, týden módy	módní událost, která trvá nejdéle jeden týden, během níž módní návrháři a módní domy prezentují své nejnovější kolekce na přehlídkách
felpa	mikina	
femminile	ženský, dámský	
femminilità	ženskost	
fiocco	mašle	
fiore	květina	

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
flat /flat, ingl. flæt/	rovný, bez podpatku	
floreale	květinový	
fluo	neonový (barva)	zářivá barva
forma	1. tvar, forma 2. křivka, postava	
forma femminile	ženská křivka	
foulard /fr. fu'lar/	šátek	
frange/frãz/	třásně	
gallery	galerie	
geometria	geometrie	
geometrico	geometrický	
ghiaccio	led	
giacca	1. sako 2. bunda	
giacca di pelle	kožená bunda	
giallo	<i>subst.</i> 1. žlutá barva; <i>adj.</i> 2. žlutý	
gilet /dži'le, fr. ži'le/	vesta	
giocare	hrát (si)	
gioiello	šperk	
girl /gerl, ingl. gɜ:l/	dívka, girl	anglický tvar se používá ve spojení <i>cow girl, surf girl, london girl, cover girl</i> atd.
glam	glamour	luxusní a elegantní
gold	zlatý	
gonna	sukně	
gonna a pieghe	skládaná sukně	
gonna a plissé	plisovaná sukně	
gonna a ruota	kolová sukně	
gonna longuette	dlouhá sukně	sukně v délce mezi lýtkem a kolenem
grigio	<i>subst.</i> 1. šedivá barva; <i>adj.</i> 2. šedivý	
grunge /grandz, ingl. grãdz/	grunge	podžánr alternativního rocku, který vznikl v polovině osmdesátých let minulého století ve Spojených státech
guanto	rukavice	
guanto di nappa	rukavice z jemné kůže nappa	
guanto di pelle	kožená rukavice	
guardaroba	šatník	
guardaroba femminile	dámský šatník	
guardaroba maschile	pánský šatník	
gusto	1. vkus 2. styl	
gusto retrò	retro styl	
hot	žhavý, hot	
hot pants /ot'pants, ingl. 'hɒt pænts/	hot pants	přiléhavé, velmi krátké dámské šortky
chic /fr. fik/	chic/šik	stylový a zároveň elegantní
chiffon /fr. fi'fɔ̃/	šifon	jemná průsvitná tkanina, nejčastěji z hedvábí nebo ze syntetických vláken
chiodo	křivák	krátká bunda s vycpávkami, nejčastěji z kůže
icona di stile	módní ikona	
iconico	ikonický	
indossare	obléct si	
inserto	<i>adj.</i> 1. vložený 2. všitý; <i>subst.</i> 3. materiál/kus látky všitý do jiného materiálu	
intrecciato	proplétaný	

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
inverno	zima	
ispirare	inspirovat se	
ispirato	inspirovaný	
ispirazione	inspirace	
It bag/it bag/It-bag/it-bag/ IT bag	it/IT bag	kabelka, která nesmí chybět v šatníku
it/It/IT girl	it/IT girl	mladá žena, která dosáhla slávy většinou pouze díky svému životnímu stylu
jacquard /fr. ʒa'kaʁ/	žakárový (vzor, vzorování)	původně pletený barevný geometrický vzor
jeans /dʒins, ingl. dʒi:nz/	džíny	
jersey /'dʒersi, ingl. 'dʒɜ:zi/	žerzej	všeobecné označení pro lehké až středně těžké pleteniny, nejčastěji z vlny
lana	vlna	
lana bouclé /fr. bu'kle/	vlněné buklé	vlna se smyčkami, očky
lana jacquard	vlna s žakárovým vzorem	
lana tricot	pletená vlna	
lavorato	vyrobený	
lingerie /lenʒe'ri*, evit. lindʒ-, fr. lɛʒ'ri/	dámské prádlo	
little black dress	little black dress, klasické malé černé	tj. ikonické šaty Coco Chanelové
long dress	dlouhé šaty	
long skirt	dlouhá sukně	
longuette /fr. lɔ̃'get/	šaty n. sukně v délce mezi lýtkem a kolenem	
look /ingl. lok/	look	způsob oblékání, česání, líčení, který dohromady utváří obraz jedince
look casual	casual look	
lungo	dlouhý	
macro	velký	
maglia	1. tílko 2. tričko 3. pletenina	
maglione	svetr	
manica	rukáv	
marchio	značka (obchodní)	
maschile	pánský, mužský	
matelassé /fr.mat(ə)la'se/	matlasé	tkanina s plastickou, puchýřovitou strukturou
materiale	materiál	
maxi	maxi, velký	
maxi bag	maxi kabelka, taška	
metallo	kov	
metallo dorato	pozlacený kov	
micro	mikro, malý	
mini	adj. 1. mini, malý; subst. 2. minisukně	
mini bag	mini kabelka, taška	
mini dress	minišaty	
minigonna	minisukně	
minimal	adj. 1. minimalistický, subst. 2. minimalismus, minimalistický styl	viz minimalismo
minimale	minimalistický	vyznávající minimalistický styl
minimalismo	minimalismus, minimalistický styl	styl usilující o tvarovou čistotu, jednoduchost linií a barev

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
mix /ingl. miks/	mix, směs	
moda	moda/móda	
modello	model	
mood /ingl. mu:d/	styl	
morbido	1. hebký, hladký 2. volný, volně střižený	
multicolor	pestrobarevný	
must /mast, ingl. mast/	must-have	oblečení n. doplněk, který nesmí chybět v šatníku
must-have	must-have	oblečení n. doplněk, který nesmí chybět v šatníku
nappa	jemná kůže nappa	hladká kůže s mírně lesklým povrchem
nero	<i>subst.</i> 1. černá barva; <i>adj.</i> 2. černý	
New Look /ingl. ˈnju:ˈlok/	New Look	„New Look“ Christiana Diora, který byl představen roku 1947 a znamenal přelom ve světě módy
noir /fr. nwar/	<i>subst.</i> 1. Noir; <i>adj.</i> 2. noirový	1. ispirovaný filmovým žánrem Film noir, 2. Film noir
nuance /nuˈans, fr. nuɑ̃s/	odstín	
occhiale	brýle	
occhiali da vista	dioptrické brýle	
occhiali da sole	sluneční brýle	
optare	1. zvolit 2. rozhodnout se	
orecchino	náušnice	
oro	zlato	
outfit	outfit	sada oblečení, které má jedinec na sobě
oversize/over size /overˈsaiz, ingl. ˌəʊvəˈsaiz/	oversized	označení velikosti oblečení, která je větší, nežli daná osoba potřebuje
paillettes /fr. paˈjet/	flitry	
paio	pár	
panno	flauš	tkanina z mykané vlny s objemným, zdrsňeným vlasovým povrchem
pantalone	kalhoty	
pantalone palazzo	zvonové kalhoty	kalhoty se širokými nohavice
pantaloni a palazzo	zvonové kalhoty	kalhoty se širokými nohavice
pantaloni a sigaretta	cigaretové kalhoty	přiléhavé kalhoty, které ale těsně neobepínají lýtko a kotník
pantaloni di pelle	kožené kalhoty	
pants /pents, ingl. pænts/	1. kalhoty 2. dámské kalhotky	
passare	přecházet	
passerella	přehlídkové molo	
pastello	pastelový	
patchwork /ˈpætʃ, work, ingl. ˈpætʃ, wɜ:k/	<i>subst.</i> 1. patchwork; <i>adj.</i> 2. s patchworkovým motivem	specifická textilní technika, která spočívá v sešívání malých, různě barevných kousků látek tak, aby vytvářely geometrické vzory
pattern /ˈpætərn, ingl. ˈpæt(ə)n/	vzor	
pattern a pois	puntikátý vzor	
pelle	kůže	
pelle intrecciata	proplétaná kůže	
pelle matelassé	prošívaná kůže	
pelliccia	kožich	
pelliccia ecologica	umělý kožich	

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
pelo	kožešina	
pencil skirt	pouzdrová sukně, pencil sukně, pencil skirt (zřídka)	delší obtáhnutá sukně, většinou v délce mezi lýtkem a kolenem
perfetto	perfektní	
pezzo	kus, kousek (oblečení)	
piega	přehyb	
pietra	kámen (ve šperku)	
pietra preziosa	drahokam	
pitone	krajta	
piuma	peří	
pizzo macramè	makramé/drhaná krajka	jedna z nejjednodušších technik, která spočívá ve vázání dvou základních uzlů, které se řadí za sebe nebo vedle sebe a kombinují se
plexi	plexisklo	
plisé /fr. pli'se/	subst. 1. plisé; adj. 2. plisovaný	textilie s uměle vytvořenými záhyby
pochette /fr.po'ʃet/	psaníčko, clutch	malá dámská kabelka do ruky
pois /fr. pwa/	puntíky	
pop /pɒp, ingl. pɒp/	popový	
preppy /'preppi, ingl. 'prepi/	subst. 1. preppy styl; adj. 2. preppy	1. styl inspirovaný studenty amerických prestižních univerzit 2. v preppy stylu
prezioso	drahý	
primavera	jaro	
proporre	nabízet	
proposto	1. nabízený 2. návrh, tip	
prossimo	příští	
protagonista	představitel hlavní role, (přeneseně) v hlavní roli	
punk /pank, ingl. pʌŋk/	subst. 1. punk; adj. 2. punkový	
PVC /pivvʊtʃ'ʧi*/	PVC	polyvinylchlorid
quadro	čtvercový	
raffinato	rafinovaný	
raso	atlas, atlasová vazba	
retrò /fr. re'tro/	retro	
ricamato	1. vyšívaný 2. propracovaný 3. vyšperkovaný	
ricco	bohatý	
ricordare	připomínat	
riga	pruh, proužek	
richiamare	připomínat	
ritornare	vrátit se (do módy)	
rock /rɒk, ingl. rɒk/	subst. 1. rock, rock'n'roll; adj. 2. rockový	
rock chic	rock chic	
rosa	subst. 1. růžová barva; adj. 2. růžový	
rosso	subst. 1. červená barva; adj. 2. červený	
ruches /fr. ryʃ/	volány	
sandalo	sandál	
sandalo con tacco	sandály na podpatku	
sandalo flat	ploché sandály, sandály bez podpatku	
sapone	nádech	

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
scarpa	bota	
scarpa stringata	polobotka se šněrováním	
scelto	vybraný, zvolený	
sciarpa	šála	
scoprire	1. objevit 2. odhalit	
scozzese	skotský	
sensuale	smyslný	
sensualità	smyslnost	
sera	večer	
seta	hedvábí	
seta fantasia	barevné hedvábí	
seta stampata	tištěné hedvábí	
settimana della moda	týden módy	
sexy /ingl. 'seksi/	sexy	
sfilata	přehlídka	
sfumatura	1. odstín 2. (barevný) přechod	
shopping /*'ʃɒpɪn(g), ingl. 'ʃɒpɪŋ/	nakupování	
shopping bag	nákupní taška/kabelka	taška/kabelka větších rozměrů, která se svou velikostí hodí na nákupy
shopping online	online/on-line nakupování	
shorts /*'ʃɔ:ts, ingl. ʃɔ:ts/	šortky, kraťasy	
silhouette /fr. si 'lwet/	silueta, postava	
skinny jeans	skinny jeans	velmi úzké džíny
smoking /'zmɒkɪn(g)/	smoking, oblek (pánský)	
sneaker / 'znɪkər, ingl. 'sni:kə(r)/	tenisky	
sole	slunce	
soprabito	plášť, lehký kabát	
spalla	ramena	
sportivo	sportovní	
sporty	sportovní	
stagione	sezona/sezóna	
stampa	potisk	
stampa fiori	květinový potisk	
stampa floreale	květinový potisk	
stampa geometrica	geometrický potisk	
stampato	potištěný	
stile	styl	
stile preppy	preppy styl	
stile sporty	sportovní styl	sportovně elegantní styl
stilista	stylista, stylistka	
stivaletto	1. kotníková bota 2. kozačka	
stoffa	látka	
strass /stras, ted. ʃtras/	štras	olovnaté sklo používané k výrobě napodobenin drahokamů
street style	street styl	styl n. móda ulice
stringato	adj. 1. šněrovací; subst. 2. polobotka se šněrováním	
style	styl	
stylist	stylista/stylistka	
suede/suède /ingl. sweɪd/	semiš	useň charakteristická svým sametovým povrchem
suggestire	1. navrhnout 2. doporučit	
super /'super/	super	
super chic	super chic	

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
super sexy	super sexy	
tacco	podpatek	
tacco a spillo	jehlový podpatek	
tacco a stiletto	jehlový podpatek	
taglio	střih	
taglio a trapezio	trapézový/lichoběžníkový střih	
taglio couture	střih modelů haute couture	
taglio geometrico	geometrický střih	
taglio maschile	pánský střih	
taglio morbido	volný střih	
tailleur /ta'jer, fr. ta'jœr/	dámský kostým	v kombinaci saka a sukně n. kalhot, nebo saka a šatů
tartan	tartan	vlněná látka s kostkovaným vzorem, který se užíval především na výrobu skotských kiltů
tendenza	trend	
tessuto	tkanina, textilie	
texture /ingl. 'tɛkstʃə(r)/	textura	
tocco	1. stopa (umělce v díle) 2. dojem	
tocco glam	okouzující dojem	
ton sur ton /fr. tɔ̃syr' tɔ̃/	tón v tónu	
tonalità	odstín, tónování	
tono	tón, odstín	
top /tɒp, ingl. tɒp/	top	lehká dámská svchní část oblečení
total black	celý černý	(kousek oděvu či celý look tj. všechny kousky oděvu jsou černé barvy)
total look	celý, kompletní look	
total white	celý bílý	(kousek oděvu či celý look, tj. všechny kousky oděvu jsou bílé barvy)
tote bag	tote bag	velká taška/kabelka převážně obdélníkového tvaru s velkými uchy a často zipem navrchu
tracolla	1. popruh 2. taška přes rameno	
trend	trend	
trench /ingl. trɛntʃ/	trenčkot	nepromokavý plášť s páskem v pase
trench coat	trenčkot	nepromokavý plášť s páskem v pase
tricot /fr. tri'ko/	pletenina, úplet	
trovare	nalézt, objevit	
T-shirt/ t-shirt /ti'ʃɜrt, ingl. 'ti:ʃɜ:t/	tričko	s krátkým rukávem
tubino	šaty	dámské šaty jednoduchého rovného střihu
tulle	tyl	lehká a průsvitná látka, charakteristická jemnou mřížkou
tuta	1. overal 2. kombinéza	
tweed /ingl. twi:d/	tvíd	sportovní látka s vlněným povrchem
valigia	zavazadlo	
velluto	samet	hebká tkanina vyráběná původně pouze z hedvábí
vernice	lakovaná kůže	
vero	pravý, skutečný	
versione	verze, provedení	

Slovníkové heslo	Překlad	Poznámka
versione couture	provedení haute couture	
versione extra-large	extra velké provedení	
vintage /'vintedʒ, ingl. 'vɪntɪdʒ/	vintage	označení pro „staré“ kusy oblečení
volant /vo'lan, fr. vo'lã/	volán	záhyb, který vytvoří volný okraj nabraného (plisovaného) pruhu látky, který je na druhé straně přešitý
volume	objem	
volume extra-large	extra velký objem	
zeppa	klínek	zvýšená nebo vysoká podrážka z korku nebo dřeva
zip	zip	

ČESKO-ITALSKÝ SLOVNÍK

Voce	Traduzione	Nota
aplikace	applicazione	
aplikace v podobě šperku	applicazione gioiello	
atlas (atlasová vazba)	raso	
bad-girl	bad girl	significato figurato: ragazza cattiva
balerína (obuv)	ballerina	scarpa scollata femminile con tacco basso, molto flessibile e generalmente sfoderata
barevné hedvábí	seta fantasia	
barevný přechod	sfumatura	
barva	color(e)	
bavlna	cotone	
bílý	bianco	
black and white, black'n'white	black & white	
blazer	blazer	giacca sportiva
bohatý	ricco	
bonton, bontón	bon ton	
boot	boot(s)	stivaletto, scarpa che arriva poco più in alto del collo del piede
bordó	bordeaux	colore rosso tendente al bruno
bota	scarpa	
brýle	occhiale	
bunda	giacca	
casual	casual	stile casual: informale e comodo
casual look	look casual	
cavallino	cavallino	pelle di puledro conciata
celý bílý	total white	capo d'abbigliamento o look intero, cioè tutti i capi d'abbigliamento sono di colore bianco
celý černý	total black	capo d'abbigliamento o look intero, cioè tutti i capi d'abbigliamento sono di colore nero
celý/kompletní look	total look	
cigaretové kalhoty	pantaloni a sigaretta	pantaloni aderenti che non devono essere aderenti a caviglia e polpaccio
clutch	clutch	
cool	cool	slang inglese americano: fantastico, splendido, che riflette o segue le ultime tendenze della moda
cvoček	borchia	
čelenka	fascia per capelli	
černobílý	1. black & white/black'n'white	
černý	1. nero 2. black	
červený	rosso	
čtvercový	quadro	
dámské kalhotky	pants	
dámské prádlo	lingerie	
dámský	femminile	
dámský kostým	tailleur	completo femminile composto da giacca e gonna o pantaloni oppure da abito e giacca

Voce	Traduzione	Nota
dámský šatník	1. guardaroba femminile 2. armadio femminile	
dekolt	décolleté/décolletées	
denim	denim	
detaíl	dettaglio	
detaíl v glamour stylu	dettaglio glam	
detaíl v podobě šperku	dettaglio gioiello	
dioptrické brýle	occhiali da vista	
dívka	girl	parola inglese usata nelle locuzioni: <i>cow girl, surf girl, london girl, cover girl</i> ecc.
dlouhá sukně	1. long skirt 2. gonna longuette	2. gonna femminile la cui lunghezza arriva tra il ginocchio e il polpaccio
dlouhé šaty	1. long dress 2. abito longuette	2. abito la cui lunghezza arriva tra il ginocchio e il polpaccio
dlouhý	lungo	
dojem	tocco	
doplňek	accessorio	
doplnit	completare	
doporučit	suggerire	
drahokam	pietra preziosa	
drahý	prezioso	
drhaná krajka	pizzo macramè	trina di fili o cordoncini intrecciati e annodati, per passamani, frange, reticelle
dvojdílné/dvoudílné plavky	bikini	
dvojdílné/ dvoudílné plavky bez ramínek	bikini a fascia	
dvoubarevný	bicolor(e)	
dvouřadý	doppiopetto	
dvouřadý kabát	cappotto doppiopetto	
dvouřadý plášť	doppiopetto	
dvouřadé sako	doppiopetto	
džínovina	denim	
džíny	jeans	
efekt	effetto	
ekokůže, eko kůže	eco-pelle	pelle conciata con sostanze vegetali, senza uso di sostanze chimiche
elegance	eleganza	
elegantní	elegante	
elektrická modrá	blu elettrico	
estetický	estetico	
extra velké provedení	versione extra-large	
extra velký	extra-large	detto di capo di abbigliamento di taglia molto grande
extra velký objem	volume extra-large	
fantazie	fantasia	
fashion week	fashion week, týden módy	
Film noir	Noir	
flauš	panno	tessuto di lana cardata
flitry	paillettes	
forma	forma	
galerie	gallery	
geometrický	geometrico	

Voce	Traduzione	Nota
geometrický potisk	stampa geometrica	
geometrický střih	taglio geometrico	
geometrie	geometria	
glamour	glam	
grunge	grunge	un genere di musica rock nato nella seconda metà degli anni ottanta negli Stati Uniti
haute couture	couture	„alta moda“, le collezioni dell'abbigliamento di alta qualità cuciti con estrema attenzione per i dettagli e le finiture, utilizzando spesso in termini di tempo, a mano eseguiti tecniche
hedvábí	seta	
hladký	morbido	
hot	hot	
hot pants	hot pants	pantaloncini femminili molto corti e aderenti
hrát (si)	giocare	
chic	chic	
chic provedení	versione chic	
ikonický	iconico	
inspirace	ispirazione	
inspirovaný	ispirato	
inspirovat se	ispirare	
it/IT bag	It bag/it bag/It-bag/it-bag/ IT bag	una borsa che si considera il "must-have" del momento
it/IT girl	it/It/IT girl	donna giovane che é diventata famosa grazie al suo stile di vita
jaro	primavera	
jednodílné plavky	costume intero	
jehlový podpatek	1. tacco a spillo 2. tacco a stiletto	
kabát	1. cappotto 2. coat	
kabelka do ruky	borsa a mano	
kabelka	1. borsa 2. bag	
kalhoty	1. pantalone 2. pants	
kámen (ve šperku)	pietra	
kašmír	cashmere	tipo di lana a pelo lungo ottenuta da una razza di capre del kashmir
klasický	classico	
klasické malé černé	little black dress	abito iconico di Coco Chanel
klasika	classico	
klínek	zeppa	rialzo o alta suola in sughero o legno
klobouk	cappello	
knoflík	bottone	
koktejlové šaty	abito cocktail	
kolekce	collezione	
kolekce capsule	capsule collection	una collezione composta da pochi elementi (6-12 pezzi) facilmente abbinabili e interscambiabili fra loro
kolová sukně	gonna a ruota	
kombinéza	tuta	indumento costituito da pantaloni e casacca gener. uniti in un solo pezzo
kontrast	contrasto	

Voce	Traduzione	Nota
kostkovaná košile	camicia a quadri	
kostýmek	1. completo 2. tailleur	
košile	camicia	
kotníková bota	1. boot(s) 2. stivaletto	stivaletto, scarpa che arriva poco più in alto del collo del piede
kotníkové boty	ankle boots	
kousek (oblečení) v glamour stylu	capo glam	
kousek z kolekce haute couture	capo couture	
kouzlo	fascino	
kov	metallo	
kozačka	stivaletto	
kožená bunda	giacca di pelle	
kožená kabelka/taška	borsa di pelle	
kožená rukavice	guanto di pelle	
kožené kalhoty	pantaloni di pelle	
koženka	eco-pelle	similpelle
kožený náramek	bracciale di pelle	
kožený pásek	cintura di pelle	
kožešina	pelo	
kožich	pelliccia	
krajta	pitone	
kraťasy	shorts	
krk	collo	
křišťál	crystallo	
křivák	chiodo	corto giubbotto imbottito, spec. di pelle nera
křivky	forma	
kult	cult	
kultovní	cult	
kultovní detail	dettaglio cult	
kultovní doplněk	accessorio cult	
kultovní kousek	capo cult	
kus, kousek (oblečení)	1. capo 2. pezzo	
kůže	pelle	
kůže nappa	nappa	tipo di pelle o cuoio molto morbido e soffice, con la superficie leggermente lucida
květina	fiore	
květinový	floreale	
květinový potisk	1. stampa fiori 2. stampa floreale	
lakovaná kůže	vernice	pellame lucidissimo rifinito con vernice a caldo a base di olio di lino o vernice a freddo a base di poliuretani
látka	stoffa	
led	ghiaccio	
ledově bílý	bianco ghiaccio	
lehký kabát	soprabito	
letní	estivo	
léto	estate	
lichoběžníkové šaty	abito a trapezio	
límeč	1. collo 2. colletto	
little black dress	little black dress	abito iconico di Coco Chanel

Voce	Traduzione	Nota
lodička	décolleté/décolletées	
look	look	modo di vestire, di pettinarsi, di truccarsi che determinano l'immagine che una persona offre di sé
makramé krajka	pizzo macramé	trina di fili o cordoncini intrecciati e annodati, per passamani, frange, reticelle
malý	micro	
mašle	fiocco	
materiál	materiale	
materiál všitý do jiného materiálu	inserto	
matlasé	matelassé	detto di tessuto di raso o di lana leggermente imbottito e trapuntato
maxi	maxi	
maxi kabelka/taška	maxi bag	
mikina	felpa	
mikro	micro	
milovat	amare	
mini	mini	
mini kabelka/taška	mini bag	
minimalismus	minimalismo, minimal	stile caratterizzato dalla semplicità di forme e purezza di linee
minimalistický	1. minimale 2. minimal	di stile minimal
minisukně	1. minigonna 2. mini	
minišaty	mini dress	
mix	mix	
moda/móda	1. moda 2. fashion	
model	modello	
módní ikona	icona di stile	
módní návrhář	fashion designer	
módní trend	fashion trend	
modrý	azzurro	
must-have	1. must-have 2. must	abbigliamento che uno deve assolutamente avere nell'armadio
nabízený	proposto	
nabízet	proporre	
nádech	sapore	
náhrdelník	1. collana 2. collier	
nahý efekt	effetto nude	effetto di pelle nuda (senza make-up) ecc.
nákupní kabelka/taška	shopping bag	la borsa di grandi dimensioni ideale per lo shopping
nakupování	shopping	
nakupování online	shopping online	
nalézt	trovare	
náramek	bracciale	
náušnice	orecchino	
návrh	proposta	
návrhář	designer	
navrhnout	1. disegnare 2. suggerire	
neonový (barva)	fluo	
New Look	New Look	coniato in Francia dal sarto Christian Dior per lanciare una moda in 1947
Noirový	Noir	

Voce	Traduzione	Nota
objem	volume	
objevit	1. trovare 2. scoprire	
obléct si	indossare	
oblečení	abbigliamento	
oblek	1. completo 2. smoking	
obnošený efekt	effetto used	
oděv	1. abbigliamento 2. abito 3. costume	
odhalit	scoprire	
odstín	1. tonalità 2. sfumatura 3. nuance 4. tono	
okouzlující dojem	tocco glam	
on-line nakupování	shopping online	
oranžový	arancio	
outfit	outfit	
overall	tuta	
oversized	oversize/over size /over'saiz, ingl. ˌəʊvə'saɪz/	capo di abbigliamento di taglia superiore a quella propria di chi lo indossa
pánský	maschile	
pánský střih	taglio maschile	
pánský šatník	guardaroba maschile	
pár	paio	
pásek	cintura	
pastelový	pastello	
patchwork	patchwork	lavoro consistente nel cucire insieme vari pezzi di stoffa o di maglia, di qualità, forma e colori diversi, in modo da ottenere un risultato composito e multicolore
pencil sukně/skirt	pencil skirt	gonna aderente , spec. lunghezza arriva tra il ginocchio e il polpaccio
perfektní	perfetto	
peří	piuma	
pestrobarevný	1. multicolor 2. fantasia	
plášť	soprabito	
plavky	1. costume da bagno 2. costume	
pletená vlna	lana tricot	
pletenina	1. maglia 2. tricot	
plexisklo	plexi	
plisé	plisé	tessuto pieghettato a macchina
plisovaná sukně	gonna a plissé	
plisovaný	plisé	
ploché sandály	sandalo flat	
podpatek	tacco	
podzim-zima , podzim/zima	autunno inverno/autunno-inverno	collezione o stagione autunno-inverno
polobotka se šněrováním	1. scarpa stringata 2. stringata	
popový	pop	
popruh	tracolla	
postava	1. silhouette 2. forma	
potisk	stampa	
potištěný	stampato	
pouzdrová sukně	pencil skirt	gonna aderente , spec. lunghezza arriva tra il ginocchio e il polpaccio

Voce	Traduzione	Nota
pozlacený kov	metallo dorato	
pravý	vero	
preppy	preppy	
preppy styl	1. preppy 2. stile preppy	moda che si ispira direttamente ai look dei college
proplétaná kůže	pelle intrecciata	
proplétaný	intrecciato	
propracovaný	ricamato	
prošívaná kůže	pelle matelassé	
provedení	versione	
provedení haute couture	versione couture	
prsten	anello	
pruh	1. riga 2. fascia	
představitel hlavní role	protagonista	
přehlídka	sfilata	
přehlídkové molo	passerella	
přehyb	piega	
přecházet	passare	
připomínat	1. ricordare 2. richiamare	
příští	prossimo	
psaníčko	1. pochette 2. clutch	borsetta femminile di piccole dimensioni, da portarsi in mano
psaníčko posázené/ zdobené kameny, šperky	clutch gioiello	
pudr	cipria	
punčocha	calza	
punčochové kalhoty, punčocháče	collant	
punk	punk	genere musicale che si nasce nella seconda metà degli anni '70 soprattutto nell'Inghilterra
punkový	punk	
puntíkatý vzor	pattern a pois	
puntíky	pois	
půvab	fascino	
PVC	PVC	PoliVinilCloruro
rafinovaný	raffinato	
ramena	spalla	
retro	retrò	
retro styl	gusto retrò	
rock chic	rock chic	
rock	rock	
rockový	rock	
rovný	flat	(senza tacco)
rozhodnout se	optare	
rukáv	manica	
rukavice	guanto	
rukavice z kůže nappa	guanto di nappa	tipo di pelle o cuoio molto morbido e soffice, con la superficie leggermente lucida
růžový	rosa	
řetízek	catena	
s patchworkovým motivem	patchwork	
sako	giacca	
samet	velluto	originariamente tessuto di seta con una superficie pelosa

Voce	Traduzione	Nota
sandál	sandalo	
sandály na podpatku	sandalo con tacco	
sandály bez podpatku	sandalo flat	
šněrovací	stringato	
semiš	suede/suède	pelle lavorata in modo da presentare una superficie simile al velluto
sexy	sexy	
sezona, sezóna	stagione	
silueta	silhouette	
sít'ovaná punčocha	calza a rete	
sjednotit	completare	
skinny jeans	skinny jeans	jeans molto stretti
skládaná sukně	gonna a pieghe	
skotský	scozzese	
skříň	armadio	
sladit	abbinare	
slunce	sole	
sluneční brýle	occhiali da sole	
smoking	smoking	
smyslnost	sensualità	
smyslný	sensuale	
současný	contemporaneo	
společenský oděv	abito bon ton	
společenské šaty	abito bon ton	
sportovní	1. sportivo 2. sporty	
sportovní styl	stile sporty	stile sportivo elegante
stát se	diventare	
stopa (umělc v díle)	tocco	
street style	street style	lo stile o. la moda di strada
stříbro	argento	
střih	taglio	
střih modelů haute couture	taglio couture	
styl	1. stile 2. style 3. allure 4. mood 5. gusto	
stylista	1. stilista 2. stylist	
sukně	gonna	
sukně v délce mezi lýtkem a kolenem	longuette	gonna femminile la cui lunghezza arriva tra il ginocchio e il polpaccio
super	super	
super chic	super chic	
super sexy	super sexy	
svetr	maglione	
šála	sciarpa	
šátek	foulard	
šatník	1. armadio 2. guardaroba	
šaty	1. abbigliamento 2. abito 3. tubino	3. abito femminile di linea semplice e diritta
šaty v délce mezi lýtkem a kolenem	longuette	abito o gonna femminile la cui lunghezza arriva tra il ginocchio e il polpaccio
šaty z kolekce haute couture	abito couture	
šedivý	grigio	

Voce	Traduzione	Nota
šifon	chiffon	tessuto leggerissimo e trasparente, di seta o di fibre sintetiche
šortky	shorts	
šperk	gioiello	
štras	strass	crystallo molto ricco di piombo, che imita le pietre preziose
tartan	tartan	tessuto di lana a quadri larghi di vario colore, usato specialmente nella confezione dei kilt scozzesi
taška	1. borsa 2. bag	
taška do ruky	borsa a mano	
taška přes rameno	tracolla	
tenisky	sneaker	
textilie	tessuto	
textura	texture	
tip	proposta	
tištěná bavlna	cotone stampato	
tištěné hedvábí	seta stampata	
tkanina	tessuto	
tmavěmodrý	blu	
tón	1. tono 2. tonalità	
tón v tónu	ton sur ton	
top	top	indumento femminile leggero
tote bag	tote bag	borsa rettangolare di grande dimensione con manico e zip
trapezové šaty	abito a trapezio	
trapezový střih	taglio a trapezio	
trenčkot	1. trench coat 2. Trench	impermeabile sportivo con cintura
trend	1. trend 2. tendenza	
kalhotky	pants	
tričko	1. t-shirt/ t-shirt 2. maglia	a manica corta
třásně	frange	
tvar	forma	
tvíd	tweed	tessuto sportivo in lana a grossa trama, solitamente a due colori, fabbricato in Scozia
týden módy	1. settimana della moda 2. fashion week	
tyl	tulle	tessuto finissimo a velo, i cui fili sottili formano una rete di maglie poligonali
umělý kožich	pelliccia ecologica	
úplet	tricot	maglia, indumento o tessuto, a mano o a macchina, lavorato a maglia
useň	cuoio	pelle degli animali resa inalterabile con la concia
večer	sera	
večerní šaty	abito da sera	
velký	1. maxi 2. macro	
verze	versione	
vesta	gilet	
vintage	vintage	denominazione di "vecchi" capi di vestiario
vkus	gusto	
vkusný	estetico	
vlna	lana	

Voce	Traduzione	Nota
vlna s žakarovým vzorem	lana jacquard	
vlněné buklé	lana bouclé	lana con effetto ricciolo
vložený (všitý)	inserto	
volán	volant	striscia di tessuto increspato e fissato ad altro tessuto lungo l'increspatura
volány	ruches	
volný střih	taglio morbido	
volný, volně střižený	morbido	
vrátit se (do módy)	ritornare	
vybraný	scelto	
vyrobený	lavorato	
výstřih	décolleté/décolletées	
vyšívaný	ricamato	
vyšperkovaný	ricamato	
vyšší bota	boot(s)	stivaletto, scarpa da uomo, donna o bambino, che arriva poco più in alto del collo del piede
vytvářet	creare	
vzor	pattern	
zavazadlo	valigia	
zima	inverno	
zip	zip	
zkombinovat	abbinare	
zkrácené kalhoty (kalhoty ve zkrácené délce)	cropped pants	
zlato	oro	
zlatý	gold	
značka	1. marchio 2. brand	
zvířecí motiv	animalier	
zvolený	scelto	
zvolit	optare	
zvonové kalhoty	1. pantaloni palazzo 2. pantaloni a palazzo	pantalone con la gamba larga
žakárový (vzor)	jacquard	originariamente punto a maglia eseguito a più colori su disegni geometrici
žena	donna	
ženská křivka	forma femminile	
ženskost	femminilità	
ženský	femminile	
žerzej	jersey	tessuto a maglia, spec. di lana
žhavý	hot	
žlutý	giallo	

SÉMANTICKÁ KLASIFIKACE TERMINOLOGIE

V rámci hyperonyma **moda** jsme vydělili následující hyponyma: **stile, materiale, pattern, colore, abbigliamento, scarpa, accessorio**. Vyexcerpované termíny jsme seřadili abecedně, neboť u nich nelze jednoznačně vymezit vztahy podřazenosti a nadřazenosti. Slovní spojení, která blíže specifikují daný termín řadíme jakožto podskupinu daného hesla, synonymní výrazy umístíme vedle hesla: např.

armadio, guardaroba

armadio femminile

armadio maschile

moda, fashion

abbinare, completare

amare

armadio, guardaroba

armadio femminile

armadio maschile

brand, marchio

collezione, collection

autunno-inverno, autunno inverno

primavera-estate, primavera estate

collection, collezione

capsule collection

completare, abbinare

couture

creare, disegnare

disegnare, creare

diventare

donna

designer

fashion designer

fashion week, settimana della moda

gallery

girl

bad girl

it-girl, IT-girl, icona di stile

giocare

guardaroba, armadio

guardaroba femminile

guardaroba maschile

indossare

ispirare

look, outfit

look casual
total look
New Look
marchio, brand
modello
must, must-have
must-have, must
optare, scegliere
outfit, look
passare
passerella
proporre, suggerire
ricordare, richiamare, ritornare
richiamare, ricordare, ritornare
ritornare, ricordare, richiamare
scegliere, optare
scoprire, trovare
settimana della moda, fashion week
sfilata
shopping
shopping online
stagione
autunno
autunno-inverno, autunno inverno
estate
inverno
primavera
primavera-estate, primavera estate
stilista, stylist
stylist, stilista
suggerire, proporre
trovare, scoprire

stile, style, allure, gusto, sapore, mood, tendenza, trend, fashion trend, versione, ispirazione, tocco, fascino

allure, stile, style, gusto, sapore, mood, tendenza, trend, fashion trend, versione, ispirazione, tocco, fascino

bon ton

chic

super chic

rock chic

versione chic

classico

colorato

contemporaneo

cool
 couture
 versione couture
 taglio couture
 cult
 dettaglio
 dettaglio cult
 dettaglio gioiello
 dettaglio glam
 effetto
 effetto nudo
 effetto used
 elegante
 eleganza
 estetico
 extra-large
 versione extra-large
 volume extra-large
 fascino, tocco, ispirazione, versione, gusto, mood, sapore, versione,
 tendenza, trend, fashion trend , stile, style, allure.
 fashion trend, trend, tendenza, gusto, mood, versione, sapore, ispirazione,
 tocco, fascino, stile, style, allure,
 femminile
 femminilità
 flat
 geometria
 geometrico
 stampa geometrica
 taglio geometrico
 glam
 capo glam
 dettaglio glam
 tocco glam
 grunge
 gusto, mood, versione, sapore, ispirazione, stile, style, allure ,tocco,
 fascino, tendenza, trend, fashion trend,
 gusto retrò
 hot
 dettaglio hot
 iconico
 intrecciato
 pelle intrecciata
 ispirato

ispirazione, tocco, gusto, mood, sapore, versione, trend, fashion trend,
stile,style, allur
lavorato
macro
maschile
 taglio maschile
maxi
micro
mini
minimalismo
minimal, minimale
minimale, minimal
mood, tocco, ispirazione, gusto, mood, sapore, versione, trend, fashion
trend, stile,style, allure
morbido
 taglio morbido
noir
oversize, over size
perfetto
pop
preppy
 stile preppy
proposto
punk
quadro
raffinato
ricamato
rock
rock chic
sensuale
sensualità
sexy
super sexy
sportivo, sporty
 stile sporty
stringato
stile, style, allure, tendenza, trend, fashion trend, gusto, mood, versione,
sapore, ispirazione, tocco, fascino
style, stile, allure, tendenza, trend, fashion trend, gusto, mood, versione,
sapore, ispirazione, tocco, fascino
 street style
super
 super chic
 super sexy

total black
total white
tendenza, trend, fashion trend, gusto, mood, versione, sapore,
ispirazione, stile, style, allure ,tocco, fascino
trend, fashion trend, tendenza, gusto, mood, versione, sapore, ispirazione,
stile, style, allure ,tocco, fascino
tocco, ispirazione, gusto, mood, sapore, versione, trend, fashion trend,
stile,style, allure
versione, tocco, ispirazione, gusto, mood, sapore, trend, fashion trend,
stile,style, allure.
vintage
vero
forma
forma femminile, silhouette

materiale

applicazione
applicazione gioiello
borchia
argento
cashmere
cavallino, pelle, cuoio
chiffon
cotton
cotone stampato
cristallo
cuoio, pelle
denim
inserto
jersey
lana
lana jacquard
lana bouclé
lana tricot
lana bouclé
matelassé
pelle matelassé
metallo
metallo dorato
mix
nappa, pelle, cuoio
oro
paillettes
panno

pelo
pelle, cuoio, nappa, cavallino
 eco-pelle
 pelle intrecciata
 pelle matelassé
pietra
 pietra preziosa
pitone
piume
pizzo macramé
plexi
plissé
prezioso
PVC
raso
ruches
seta
 seta fantasia
 seta stampata
strass
stoffa
suede/suède
tessuto
tricot
tulle
tweed
velluto
vernice

pattern, stampa
 animalier
 fiori
 jacquard
 patchwork
 pois
 pattern a pois
scozzese
stampa, pattern
 stampa fiori
 stampa floreale
 stampa geometrica
textura

colore

color ghiaccio
arancio
azzurro
bianco
 bianco ghiaccio
bicolor(e)
black, nero
 total black
 black & white
blu
 blu elettrico
bordeaux
fluo
giallo
gold
grigio
multicolor
nuance, sfumatura, tonalità
pastello
rosa
rosso
sfumatura, nuance, tonalità, tono
ton sur ton
tono, tonalità, nuance, sfumatura
tonalità, tono, nuance, sfumatura
total white
contrasto
piega

abbigliamento, abito, costume

abito
 abito languette, languette
 abito a trapezio
 abito couture
 abito cocktail, abito da cocktail
 abito da cocktail, abito cocktail
 abito bon ton
 abito da sera
 little black dress
 long dress
 mini dress
 tubino
bikini, costume, costume da bagno

bikini a fascia
blazer, giacca
bottono
camicia
 camicia a quadri
capo, pezzo
 capo glam
 capo couture
 capo cult
 capo glam
cappotto, soprabito, trench coat, trench, doppiopetto
 cappotto doppiopetto
doppiopetto, soprabito
chiodo, giacca, giacca di pelle
collant
completo, smoking, tailleur
calza
costume, abbigliamento, abito, bikini
 costume da bagno
 costume intero
felpa
fiocco
frange
giacca, chiodo, blazer
 giacca di pelle, chiodo
gilet
gonna
 gonna longuette, longuette
 gonna a pieghe
 gonna a plissé
 gonna a ruota
 gonna a trapezio
 long skirt
 maxi gonna
 mini gonna, mini
 pencil skirt
jeans, pantaloni
skinny jeans
lingerie
pants
longuette, abito longuette, gonna longuette
maglia, T-shirt/t-shirt, top
maglione
pantalone , pants, jeans
 pantalone a sigaretta

pantalone di pelle
pantalone palazzo, pantalone a palazzo
pants, pantaloni
cropped pants
hot pants
pelliccia
pelliccia ecologica
pezzo, capo
shorts, hot pants
smoking, complete
soprabito, doppiopetto, trench coat, trench
tailleur, completo
trench coat, trench, soprabito
T-shirt/t-shirt, maglia, top
top, T-shirt/t-shirt, maglia
tuta
zeppa
zip

scarpa, sneaker, boot, ankle boot, stivaletto, stringata, décolleté, sandalo, ballerina

ballerina,
boot(s)
ankle boot(s), stivaletto
scarpa stringata, stringata
décolleté
tacco a stiletto, tacco a spillo
flat shoe, sandalo flat
sandalo
sandalo flat
sandalo con tacco
sneaker
stivaletto, ankle boot(s)
stringata, scarpa stringata

accessorio

accessorio cult
anello
bag, borsa, tracolla, pochette, clutch
IT bag /It bag/it bag/It-bag/it-bag
maxi bag
mini bag
shopping bag
tote bag
bracciale
bracciale di pelle

borsa, bag, tracolla, clutch, pochette
 borsa a mano
 borsa di pelle
cappello
catena, collana, collier
cintura
 cintura di pelle
cipria
clutch, pochette, borsa, bag, tracolla
 clutch gioiello
collana, collier, catena
collier, catena, collana
fascia
fascia per capelli
guanto
 guanto di pelle
 guanto di nappa
foulard
gioiello
 dettaglio gioiello
occhiale
 occhiale da sole
 occhiale da vista
orecchino
pochette, clutch, borsa, bag, tracolla
sciarpa
valigia